

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ
ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ
Управа за ветерину
Бр. 110-103/2006-05
03.05.2007
Београд

На основу члана 48. Закона о државној управи (Сл. гласник Републике Србије бр. 79/05), Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде доноси:

**ИНСТРУКЦИЈУ О НАЧИНУ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА ЗА КОНТРОЛУ,
ПРЕВЕНЦИЈУ, СУЗБИЈАЊЕ И ИСКОРЕЊИВАЊЕ АВИЈАРНЕ ИНФЛУЕНЦЕ**

САДРЖАЈ:

А. Опис болести авијарне инфлуенце

Б. Дијагностика

В. Мере које се предузимају у фази 0. повољне епизоотиолошке ситуације

Г. Мере које се предизимају у фази 1. неповољне епизоотиолошке ситуације

2.0. Непосредна угроженост Републике Србије од болести авијарне инфлуенце, услед постојања сумње или потврђеног присуства авијарне инфлуенце у региону

Д. Мере које се предузимају у фази 2. неповољне епизотиолошке ситуације

3.0. Постојање сумње на присуство високо патогене авијарне инфлуенце у Републици Србији

3.9. Постојање сумње на присуство ниско патогене авијарне инфлуенце у Републици Србији

Ђ. Мере које се предузимају у фази 3. неповољне епизоотиолошке ситуације (спречавање ширења авијарне инфлуенце)

4.0. Потврђено присуство авијарне инфлуенце у Републици Србији

Г) Високо патогена авијарна инфлуенца

а) Мере које се предузимају на газдинствима на којима је потврђено присуство високо патогене авијарне инфлуенце

б) Одступање од одређених мере у односу на посебне врсте газдинства

в) Мере које се предузимају у случају појављивања високо патогене авијарне инфлуенце на одвојеним производним јединицама газдинства

г) Радње које се предузимају на газдинствима у контакту

д) Радње које се предузимају на газдинствима на којима се гаји живина излежена из јаја пореклом од живине код које је потврђена високо патогена авијарна инфлуенца

Е. Мере које се предузимају у фази 4. неповољне епизоотиолошке ситуације-(спречавање ширења сузбијање и искорењивање авијарне инфлуенце)

Г) Високо патогена авијарна инфлуенца

а) Успостављање заражене, угрожене и додатне заштитне зоне

б) Мере које се предузимају у зараженој и угроженој зони

в) Мере које се предузимају у зараженој зони

г) Мере које се предузимају на газдинствима у зараженој зони

д) Мере које се односе на забрану изношења и растурања стајњака, употребљене простирке и осоке на оранице у зараженој зони

ђ) Време трајања наређених мера

е) Мере које се предузимају у угроженој зони

ж) Мере које се предузимају у додатној заштитној зони

з) Мере које се предузимају у случају појављивања авијарне инфлуенце у кланици

и) Мере које се предузимају у случају појављивања високо патогене

- авијарне инфлуенце на граничним прелазима или у превозним средствима
- ж) Додатне мере спречавања ширења, сузбијања и искорењивања високо патогене авијарне инфлуенце које се предузимају у кланицама на граничним прелазима и превозним средствима
- II) Високо патогена авијарна инфлуенца (HPAI) изазвана вирусом типа Х5Н1
- а) Мере које се предузимају у случају појављивања високо патогене авијарне инфлуенце изазване вирусом типа Х5Н1
- б) Опште мере забране
- в) Одступање од одређених мера забране
- III) Ниско патогена авијарна инфлуенца
- а) Мере које се предузимају на газдинствима на којима је доказана инфекција живине ниско патогеним сојем авијарне инфлуенце
- б) Одступање од одређених мера у односу на посебне врсте газдинства
- в) Мере које се предузимају у случају појављивања ниско патогене авијарне инфлуенце на одвојеним производним јединицама газдинства
- г) Мере које се предузимају на газдинствима у контакту
- д) Успостављање заражене зоне
- ђ) Мере које се предузимају у зараженој зони
- е) Време трајања наређених мера
- IV) Мере које се предузимају у циљу спречавања преношења вируса инфлуенце живинског порекла на друге животињске врсте
- а) Лабораторијско тестирање и друге мере које се односе на свиње и друге животињске врсте
- V) Чишћење, прање и дезинфекција
- VI) Насељавање објеката новом живином и гајеним птицама
- VII) Вакцинација
- VIII) Мере које се предузимају у случају појављивања авијарне инфлуенце код дивљих птица
- а) Успостављање заражене и угрожене зоне
- б) Мере које се предузимају у зараженој зони
- в) Мере које се предузимају у угроженој зони
- г) Време трајања наређених мера
- д) Одступање од наређених мера
- IX) Прилози:
- 1) Стандардне оперативне процедуре сузбијања авијарне инфлуенце - Упутство за ветеринаре
 - 2) Критеријуми и фактори ризика, које треба разматрати приликом доношења одлуке о примени мере нешкодљивог уништавања живине и гајених птица на газдинствима које су у контакту са зараженим газдинствима и на газдинствима под ризиком у додатној заштитној зони
 - 3) Критеријуми за доношење одлуке о убијању или дозвољавању транспорта живине и приплодних јаја са газдинства на којима је доказана инфекција ниско патогеним сојем авијарне инфлуенце

А. ОПИС БОЛЕСТИ

А.1. Високо патогена авијарна инфлуенце („птичји грип”, класична куга живине, Highly Patogenic Avian Influenza, Pestis Avium) је акутна, генерализована заразна болест птица. Болест је први пут описана у Италији 1878. године. Одликује се високом смртношћу домаће живине. Као последица хеморагичне септикемије, јављају се симптоми апатије, отежаног дисања, пролива, едеми и цијаноза главе. Узрочник може бити патоген за људе и свиње код којих може изазвати клинички манифестно обољење.

А.2. Етиологија:

А.2.1. Авијарну инфлуенцу изазива РНК вирус инфлуенце типа А из фамилије Orthomyxoviridae, величина вирусне честице износи 80-120 нанометара. Постоји више подтипова инфлуенце А вируса, који се класификују на основу присуства једног од 16 различитих хемаглутинин антигена (Х1-Х16) и једног од 9 неураминидаза антигена (Н1-Н9). Практично све комбинације хемаглутинаина и неураминидазе могу бити доказане код вирусних изолата из птица. Најпатогенији подтипови вируса високо патогене авијарне инфлуенце припадају серотиповима Х5 и Х7. На основу степена патогености за пријемчиву популацију, постоје 2 биотипа вируса: вирус високе патогености (HPAI) и вирус ниске патогености (LPAI).

А.2.2. Под "авијарном инфлуенцом", у смислу ове инструкције, сматра се:

(а) инфекција живине и птица изазвана вирусом инфлуенце типа А подтиповима Х5 или Х7;

или

(б) инфекција вирусом инфлуенце типа А чији је интравенски индекс патогености код шест недеља старих пилића већи од 1.2;

А.2.3. Под "високо патогеном авијарном инфлуенцом" у смислу ове инструкције сматра се:

(а) инфекција живине и птица изазвана вирусима авијарне инфлуенце подтиповима Х5 или Х7, код којих постоји геномска секвенца, одговорна за кодирање вишеструких базичних аминокиселина у пределу расцепа на молекулу хемаглутинаина, а која указује на могућност цепања хемаглутинаина од стране протеаза домаћина;

или

(б) инфекција вирусом инфлуенце типа А чији је интравенски индекс патогености код шест недеља старих пилића већи од 1.2; 2;

А.3. Епизоотиологија: Авијарна инфлуенца се одликује брзим ширењем болести кроз пријемчиву популацију. Период инкубације износи од 3 до 7 дана али се први знакови болести могу јавити и после неколико часова од инфекције па до 14 дана. Све врсте птица су пријемчиве за вирус авијарне инфлуенце а посебно домаћа живина (ћурке и кокошке).

Клиничке манифестације инфекције зависе од вирулентности соја, врсте птица, природне отпорности, претходне експозиције према вирусу и услова смештаја и узгоја.

Вирус се шири у животној средини преко оболелих птица, а може се пренети и преко производа пореклом од птица. Важну улогу у ширењу болести имају птице селице чије је станиште везано за водене површине (птице пловуше). Вирус се у популацији птица преноси на следеће начине:

- (а) директним контактом путем секрета и екскрета инфицираних птица;
- (б) контаминираном сточном храном, водом, опремом и одећом, укључујући и неадекватно очишћеном и дезинфикованом опремом;
- (в) увођењем новонабављених животиња непознатог здравственог статуса и не спровођење карантинских мера у објектима за држање и узгој животиња;
- (г) путем вектора (глодари и сл.);
- (д) инфицираним и контаминираним јајима;
- (е) вирус се ређе преноси ветром, на краћа растојања;
- (ж) пренос водом је могућ, нарочито ако отворене воде насељавају дивље птице. Вирус у води може релативно дуго да се одржи и на тај начин представља извор инфекције за живину, домаће и дивље птице;

Вирус се преноси директним контактом пријемчивих јединки са инфицираним птицама, фецесом и аеросолом фекооралним путем.

А.4. Отпорност вируса. Вирус авијарне инфлуенце није отпоран у спољној средини. Брзо га инактивише базна и кисела средина као и УВ зраци. Неотпоран је на раствараче масти ка што су: етар, детерџенти и формалин. Уобичајени дезинфицијенси добро делују на узрочника авијарне инфлуенце. Вирус се инактивише на 60° С за неколико секунди док на 56° С задржава инфективност 15 минута. На температури од +4° С, у измету патака, преживи 30 дана, док на температури од 20° С седам дана.

Б. ДИЈАГНОСТИКА

Б.1. Клиничка слика: Клинички знаци болести зависе од вирулентности вируса, отпорности, врсте, расе и старости птица као и од услова смештаја и узгоја живине.

Б.1.2. Високо патогени тип вируса код домаће живине изазива изненадну појаву болести са високом смртношћу у јату (50-100%). Поред наглих угинућа, јављају се клиничке манифестације јаке депресије, инапетенце, отока и цијанозе главе, врата, кресте и подбрадњака, крварења по ногама, некоординисаног кретања, респираторних сметњи, јаке дијареје, полидипсије, пада носивости и друге манифестације болести. Болест се може развити врло брзо, до смрти може доћи и без претходног појављивања горе описаних клиничких симптома. Носиље, инфициране високо патогеним сојем вируса авијарне инфлуенце, у почетку носе јаја са меканом љуском, а касније престаје ношење јаја. Болесне животиње често стоје или леже у полукоматозном стању са

положеном главом на земљи. Јавља се профузни воденаст пролив, изразита полидипсија. Редовни симптоми су отежано дисање, сузење из очију, отоци главе, отоци и цијаноза кресте и подбрадњака. На деловима тела без перја чест налаз су крварења по кожи.

Симптоми болести код бројлера нису тако изражени и обично укључују јаку депресију, инапетенцу, пролив и нагли пораст угинућа. Могућ налаз су и неуролошке сметње као што су тортиколис и атаксија.

Код ћурака се јављају слични симптоми као и код кокоши. Примећена је појава да се код ћурака неки сојеви високо патогене авијарне инфлуенце јављају као јаче, а неки као слабије патогени за ову врсту живине.

Код гусака се срећу слични симптоми као и код кокоши. Чест налаз је и оток синуса.

Патке, инфициране вирусом високо патогене авијарне инфлуенце могу да не показују знакове болести. Поједини сојеви могу да дају клиничку слику сличну као и код гусака са извесним степеном морталитета.

Нојеви, инфицирани било ниским или високо патогеним сојем вируса авијарне инфлуенце, могу да не показују симптоме болести.

Б.1.3. Ниско патогени сојеви вируса код домаће живине изазивају респираторне и дигестивне поремећаје са симптомима слабијег интензитета, а инфекција може да протекне и без клиничке манифестације обољења. Клиничка слика и степен присутних лезија зависиће од соја вируса, којим је живина инфицирана, врсте инфициране живине или птица, имунолошког статуса и посебно од евентуалног присуства других инфективних агенаса: пастерела, ешерихија, вируса атипичне куге перади, микоплазми. Имунодефицијентна стања, лоши амбијентални услови, као што су повећана влага, прашина, амонијак, висока или ниска температура могу додатно да компликују клиничку слику. У неким случајевима клинички симптоми могу бити инапетни или благи и протичати са благим респираторним сметњама и смањеном продукцијом јаја код носиља док се некад болест, посебно код ћурака, може јавити са тешком клиничком сликом и врло израженим клиничким симптомима. Ниско патогена авијарна инфлуенца може се код живине лако заменити са другим респираторним болестима или болестима дигестивног тракта живине. Због тога, у свим случајевима када болесно стање са израженим респираторним или дигестивним симптомима перзистира упркос употреби превентивних или терапеутских мера, треба посумњати и на авијарну инфлуенцу.

Б.1.4. Код дивљих птица, без обзира на степен патогености вируса за домаћу живину, инфекције и са високо патогеним и са ниско патогеним сојевима вируса, протичу субклинички. То је и један од разлога због чега дивље птице представљају резервоар вируса у природи и најчешћи начин преношења вируса са једног на други део света.

Б.1.5. Диференцијално дијагностички треба узети у обзир следеће болести: Newcastle болест (атипична куга живине), инфективни ларинготрахеитис, кугу патака, акутна тровања, акутну пастерелозу или друге септикемије или болести које изазивају сметње у респираторном или дигестивном систему.

Б.1.6. Дијагностика болести је сложена и врши се на основу епизоотиолошке ситуације, клиничке слике, пато-анатомског прегледа и резултата лабораторијских испитивања.

Б.2. Патоанатомски налаз.

Код живине, која је угинула у перакутној фази, патоанатомске промене нису нарочити изражене и углавном без масовних лезија. Присутни су знаци дехидрације и конгестија органа и мишића. У случајевима смрти после дуже клиничке епизоде, чест карактеристичан налаз су петехијална крварења и серозни ексудат у респираторном, дигестивном тракту, епикарду и на серозној површини стернума. Присутан је и јако изражени едем главе, врата и подбрадњака. Чест налаз су и жута или сива некротична огњишта на селизини, бубрезима, јетри и плућима. Патохистолишки посматрано, авијарна инфлуенца се карактерише јаким васкуларним поремећајима који доводе до едема и крварења нарочито у миокарду, слезини, плућима, мозгу панкреасу. У ваздушним кесама може бити присутан ексудат, слезина увећана и хеморагична а у мозгу су присутни дегенеративни процеси. Код ћурака су наглашене промене у ваздушним кесама и конгестија плућа.

Б.3. ЛАБОРАТОРИЈСКА ДИЈАГНОСТИКА

Поступак изолације и типизације вируса авијарне инфлуенце, описан у овом одељку, треба сматрати општим и минималним смерницама у дијагностици ове болести.

Б.3.1. Узорковање и обрада узорка

- (а) За потребе лабораторијске дијагностике може се узорковати следећи материјал:

брис клоаке и брис трахеје код оболелих птица, фецес или садржај црева, трахеја, плућа, јетра, слезина и други органи на којима се могу уочити патоморфолошке промене које упућују на високо патогену авијарну инфлуенца, уколико се ради о недавно угулиним птицама;

- (б) Обрада узорка

Органи и ткива из става 1.а. могу се чувати заједно, али је изузетно важно да се екскрети обрађују одвојено од остатка узорка. Брисеви се стављају у транспортни медијум, који садржи антибиотике, тако што се узорак потпуно потопи у медијум. Узорци фецеса и органи треба да буду хомогенизовани (у затвореном миксеру или помоћу тучка и стерилног песка) у антибиотском медијуму и суспендовани од 10-20% w/v у медијуму. Суспензије треба држати два сата на собној температури (или дуже на температури од 4°C), а затим центрифугирати (нпр. 800 то 1000 обртаја у року од 10 минута).

- (в) Антибиотска средина

За узорке фецеса потребна је висока концентрација антибиотика, а најчешће се користи следећи састав: 10 000 и.ј./мл пеницилина, 10 мг/мл стрептомицина, 0,25 мг/мл гентамицина и 5000 и.ј./мл микостатина у фосфатном сланом пуферу. За ткива и брисеве трахеје, ове концентрације могу да буду и до пет пута мање. Да би се избегло присуство хламидија, може да се дода 50 мг/мл окситетрациклина. Приликом

припреме антибиотске средине, неопходно је проверити рН вредност након додавања антибиотика и регулисати је тако да остане у границама рН 7,0 – 7,4.

Б.3.2. Изолација вируса

Изолација вируса из ембрионираних јаја живине:

(а) Од 0.1 – 0.2 мл пречишћене супернатантне течности, која садржи вирусни материјал (супернатант), треба инокуирати у алантоисне шупљине најмање четири оплођих кокошјих јаја и инкубирати 8 до 10 дана. Препоручљиво је да се јаја узму из СПФ јата, али, у случају да то није могуће, користе се живинска јаја, за која је потврђено да у њима нема специфичних антитета против вируса високо патогене авијарне инфлуенце.

(б) Јаја, у која је инокуиран вирусни материјал, држе се на температури од 37°C и сваки дан се осветљавају. Тачку (отвор) кроз коју је унет вирусни материјал треба сваки дан обрађивати парафинским воском. Шест дана од уношења вирусног материјала, јаја са уинулим ембрионима, као и сва друга јаја, треба охладити на + 4°C и са њиховом алантоинско-амнионском течношћу извршити тест хемаглутинације. Уколико није утврђена хемаглутинација, претходно описани поступак се понавља уз уношење неразблажене алантоинско-амниоске течности као инокулума.

(в) Ако је откривена хемаглутинација, присуство бактерија треба да се искључи култивисањем на хранљивим подлогама. У случају да је утврђено присуство бактерија, алантоинско-амнионска течност може да се пропусти кроз филтер-мембрану од 450 нм и дода више антибиотика, а затим се раствор инокуира у оплођена јаја, на горе описани начин.

Б.3.3. Диференцијална дијагноза

Б.3.1. Прелиминарна диференцијација

С обзиром на то да мере сузбијања авијарне инфлуенце морају да буду уведене што пре, како би се ограничило ширење болести, овлашћене регионалне лабораторије за дијагностику авијарне инфлуенце треба, поред поседовања опреме за дијагностиковања Newcastle болести, да буду у стању да открију и присуство Х5 и Х7 подтипова вируса инфлуенце А у хемаглутинирајућем изолованом вирусном материјалу. Тест инхибиције хемаглутинације треба да се врши на хемаглутинирајућем раствору, у складу са упутствима из поглавља 5. У случају да утврђени степен позитивне инхибиције износи 2^4 или више, са поликлонским имуносерумом за Х5 или Х7 подтипове вируса инфлуенце типа А и са титром од најмање 2^9 , сматраће се да је прелиминарни резултат дијагностике авијарне инфлуенце позитиван. То је довољан разлог за увођење привремених мера контроле.

Б.3.2. Тестови за проверу

Национална лабораторија мора да буде у стању да:

- (а) применом теста двоструке имунодифузије, који се користи за откривање групног антигена, потврди да изоловани вирусни материјал припада групи А вируса инфлуенце. Тест је описан у поглављу 8. (за откривање група антигена може да се користи метод имунофлуоресценције или ЕЛИСА);
- (б) утврди да ли изоловани вирусни материјал припада подтипу Х5 или подтипу Х7;
- (в) изврши анализу индекса интравенске патогености на пилићима старим 6 недеља, у складу са упутствима из поглавља 6. Уколико је индекс интравенске патогености виши од 1,2, сматра се да је тиме доказано присуство вируса, што је довољан разлог за увођење читавог комплекса мера контроле (треба проверити способност изолата да ствара инфламаторне тачке у ћелијским културама, као што је описано у поглављу 7.). Национална лабораторија ће, на основу писменог одобрења Министарства, доставити референтној лабораторији ЕУ за авијарну инфлуенца (Central Veterinary Laboratory, Weybridge, UK) узорке материјала свих типова птичјег грипа и подтипова Х5 и Х7 ради комплетне карактеризације.

Б.3.3. Серолошки тестови за откривање антитела вируса авијарне инфлуенце

- (а) у оквиру мера ерадикације болести, уколико је већ откривен подтип Х или уколико се хомологни вирус користи као антиген, могу да буду обављени серолошки тестови како би се утврдило постојање инфекције на основу метода инхибиције хемаглутинације и у складу са упутствима садржаним у поглављима 4. и 5.;
- (б) уколико подтип хемаглутинаина није познат, инфекција А типом вируса инфлуенце може да се утврди откривањем антитела специфичних за одређене групе антигена. У ову сврху може да се користе метод двоструке имунодифузије и метод ЕЛИСА са одређеним ограничењима (проблем са ЕЛИСА методом је специфичност теста за домаћина односно чињеница да зависи од инфицираног организма – „домаћина”, јер у основи овог метода лежи откривање имуноглобулина код домаћина);
- (в) тестови двоструке имунодифузије веома ретко дају позитивне резултате код водених птица, уколико подтип вируса није унапред познат, па је стога код ових птица потребно обавити само тестове откривања антитела за подтипове Х5 и Х7;
- (г) уколико јато броји 20 или мање јединки, узоркује се материјал од сваке јединке. Ако јато броји више од 20 комада живине или птица треба узорковати двадесет узорака, на тај начин се обезбеђује вероватноћа од 99% да ће бити добијен најмање један позитиван узорак серума, уколико је у јату заражено више од 25% птица, независно од величине јата. Пре издвајања серума, крв треба оставити да коагулише;

Б.3.4. Детекција антитела

а) Тест се врши посебно за сваки узорак серума, при чему се проверава његова способност да инхибира хемаглутинарајући антиген вируса инфлуенце помоћу стандардног теста инхибиције хемаглутинације, описаног у поглављу 5.

б) У свету се воде стручне расправе о томе да ли за тест инхибиције хемаглутинације треба користити 4 или 8 јединица хемаглутинације. Чини се да су оба решења могућа, а избор је у надлежности националне лабораторије.

в) Антиген утиче на степен у којем се серум сматра позитивним. У случају 4 (ХАУ) јединица хемаглутинаина, позитиван серум је онај чији титар износи 2^4 или више, док код 8 јединица хемаглутинаина позитивни серум је онај чији је титар 2^3 или више.

Б.4. Тест хемаглутинације (ХА)

Б.4.1. Реагенси

(а) изотоничан слани фосфатни пуфер-раствор (0,05М) са рН 7,0 – 7,4;

(б) еритроцити, узети и помешани од најмање три СПФ јединке (уколико то није могуће, треба их узети од птица које су под сталном здравственом контролом и које немају специфична антитела против вируса авијарне инфлуенце) у истој количини као и у Алсеверовом раствору. Пре тога, црвена крвна зрнаца треба да се исперу три пута у фосфатном пуферном сланом раствору. Препоручује се коришћење 1% суспензије испраних крвних зрнаца у фосфатном пуферном сланом раствору;

(в) препоручени стандардни антигени, од стране Референтне лабораторије ЕУ, су: Х5 и Х7 ниско-вирулентни вируси;

Б.4.2. Процедура

(а) улили 0,025 мл ПБС у сваки базенчић пластичне микротитар плоче (требало би да се користе микротитар плоче са V базенчићима);

(б) ставити 0,025 мл вирусне суспензије (нпр. алантоинске течности) у први базенчић;

(в) употребити разређивач за микротитрацију како би се добили двоструки раствори вирусног материјала (1:2 до 1:4096) и улили их у остале базенчиће на микротитар плочи;

(г) улили још 0,025 мл пуфер раствора у сваки базенчић;

(д) додати 0,025 мл 1% суспензије еритроцита у сваки базенчић;

(е) промешати садржај посуде благим лупањем по ивици плоче и оставити плочу на температури од 4°C;

- (ж) резултати се читавају након 30 – 40 минута. Читавање се врши тако што се плоча узме у руку и посматра талог еритроцита и пореди са контролним базенчићима на плочи. У базенчићима у којима није дошло до аглутинације, садржај треба да је исти као и садржај контроле без вируса и обрнуто;
- (з) титар хемаглутинације је највиши степен разблажености који и даље изазива аглутинацију еритроцита. Може да се сматра да овај раствор садржи 1 јединицу хемаглутинације. Прецизнији резултат титра хемаглутинације може да се утврди ако се тест хемаглутинације врши на групи иницијалних раствора у сличним размерама, тј. 1:3, 1:4, 1:5, 1:6 итд. Овај конкретнији метод се препоручује у случају припремања антигена за тест инхибиције хемаглутинације.

Б.5. Тест инхибиције хемаглутинације (ХИ)

Б.5.1. Реагенси

- (а) фосфатни пуферни слани раствор (PBS);
- (б) алантоинсна течност која садржи вирус, разблажена PBS-ом тако да садржи 4 или 8 јединица хемаглутинаина 0,025 мл;
- (в) 1% суспензија еритроцита живине;
- (г) негативни контролни серум живинског порекла;
- (д) позитивни контролни серум;

Б.5.2. Процес

- (а) ули 0,025 мл PBS у сваки базенчић пластичне микротитар плоче (базенчићи треба да V облика);
- (б) ставити 0,025 мл серума у први базенчић;
- (в) користећи разређивач за микротитрацију, добити двоструке растворе вирусног материјала и ули у остале базенчиће на микро-титар плочи;
- (г) ули 0,025 мл разблажене алантоисне течности са 4 или 8 јединица хемаглутинаина у сваки базенчић;
- (д) промешати садржај микротитар плоче благим лупкањем по ивици плоче и оставити плочу на температури од 4°C најмање 60 минута или је оставити на собној температури 30 минута;
- (е) додати 0,025 мл 1% суспензије еритроцита у сваки базенчић;
- (ж) промешати садржај микротитар плоче благим лупкањем по ивици плоче и оставити плочу на температури од 4°C.

- (з) резултати се читају након 30 – 40 минута. Очитавање се врши тако што се плоча узме у руку и посматра се да је ли садржај у базенчићима у облику суза или на исти начин као и у контролној посуди са еритроцитима (0,025 мл) и PBS(0,5 мл);
- (и) титар инхибиције хемаглутинације је највиши степен разблажености имуносерума који и даље доводи до потпуне инхибиције 4 или 8 јединица вируса (у оквиру сваког теста треба да се врши титрација хемаглутинације како би се обезбедио довољан број јединица хемаглутинације у материјалу за анализу);
- (к) резултати су валидни уколико је код негативног контролног серума са 4 јединице хемаглутинаина добијен титар мањи од 2^3 , односно мањи од 2^2 код 8 јединица хемаглутинаина, а титар добијен код позитивног контролног серума се не разликује од титра установљеног код више од једног раствора;

Б.6. Тест индекса интравенске патогености

- (а) инфективна алантоинска течност из најнижег расположивог степена пасаже, по могућности из иницијалне изолације без икакве селекције, разблажује се 10^1 у стерилном изотоничном раствору соли;
- (б) 0,1 мл разблаженог вирусног материјала се убризгава интравенски у сваку од 10 јединки, старих 6 недеља (потребно је користити СПФ јединке);
- (в) у наредних 10 дана, птице се прегледају свака 24 часа;
- (г) након сваког прегледа, свака птица се оцењује према следећој скали: нормална (0), болесна (1), веома болесна (2) или мртва (3);
- (д) резултати се евидентирају, а индекс се израчунава на следећи начин:

Клинички знаци	Дани након ињекције вирусног материјала										Број бодова
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Нормална	10	2	0	0	0	0	0	0	0	0	$12 \times 0 = 0$
Болесна	0	4	2	0	0	0	0	0	0	0	$6 \times 1 = 6$
Веома болесна *	0	2	2	2	0	0	0	0	0	0	$6 \times 2 = 12$
Мртва	0	2	6	8	10	10	10	10	10	10	$76 \times 3 = 228$
											Укупно = 246
Индекс = просечан број бодова по једној птици на једном прегледу = $246/100 = 2,46$											
(*) Овде се ради о субјективној оцени, али се тако оцењују само птице код којих се уочава више од једног од следећих знакова: сметње у дисању, депресивност, дијареја, цијаноза зона изложене коже или креста, едем главе или делова лица, нервоза.											

Б.7. Оцена способности стварања тачке инфламације

- (а) најбоље је користити све растворе вирусног материјала заједно како би се обезбедило стварање довољног броја тачака инфламације у лабораторијском контејнеру. За то су довољни десетоструки до 10^{-7} раствори у PBS-а;
- (б) конфлуентни монослојеви ћелија са ембриона пилета или одговарајућег ланца ћелија (нпр. бубрези говеда Мадин-Дарбу) се припремају у петри плочама пречника 5 цм;
- (в) 0.2 мл раствора сваког вирусног материјала се додаје у сваке две петри плоче и оставља да се апсорбује 30 минута;
- (г) инфициране ћелије се испирају три пута у PBS-у, покривене одговарајућим медијумом састављеним од 1% w/v агар раствора и 0,01 мг/ мл трипсина или без трипсина. Важно је да се серум не додаје у медијум који служи за покривање;
- (д) након 72 сата инкубације на температури од 37°C , тачке инфламације би требало да остану довољно велике. Оне се најбоље уочавају ако се скине покривач агра и монослој на ћелији обоји кристал-виолет раствором у алкохолу од (0.5% w/v) 25% v/v;
- (е) у случају да медијум за покривање садржи трипсин, сви вируси би, након инкубације, требало да формирају јасно видљиве тачке инфламације. Уколико медијум за покривање не садржи трипсин, тачке формирају само високо патогени вируси за живину.

Б.8. Тест двоструке имунодифузије

- (а) пожељни метод утврђивања присуства А вируса је повезан са доказивањем нуклеокапсида матричног антигена у вирусном материјалу, што је заједничка особина свих вируса типа А. То се најчешће чини применом метода двоструке имунодифузије, при чему се користе или концентровани вирусни препарати или инфицирани екстракти хорио-алантоинске мембране;
- (б) одговарајући вирусни препарати могу да се припреме брзим центрифугирањем алантоинске течности и уништавањем структуре вируса како би се ослободио везани нуклеокапсид и матрични антигени, тако што се на материјал делује натријум-лаурил-саркозинатом. Може такође да се користи и таложење са киселином, тако што се додаје 1N HCl у инфицирану алантоинску течност, како би се добила рН вредност између 3,5 и 4,0, након чега се течност хлади на температури од 0°C и полако центрифугира (1000 обртаја) у року од 10 минута;
- (в) добијена течност (супернатант) може да се излије и да се направи суспензија са талогом који садржи вирусни материјал у малој количини глицин-саркозил пуфер-раствора (1 % натријум лаурил саркозината и 0,5 М раствора глицина, рН вредности 9,0). Добијени раствор садржи и нуклеокапсид и матричне антигене;
- (г) Беард (1970) је описао добијање антигенског материјала обogaћеног нуклеотидима из хорио алантоинских мембрана инфицираних јаја. Овај метод подразумева

одвајање хорио-алантоинских мембрана од инфицираних јаја са позитивним резултатима хемаглутинационог теста, млевење или хомогенизовање мембрана, три замрзавања и одмрзавања и након тога 10 минута центрифугирања (1000 обртаја). Талог се одбацује а на течност се делује са 0.1 % формалина и она се користи као антиген;

- (д) било који, од наведених антигена, може да се користи у тестовима двоструке имунодифузије уз помоћ 1% агарозе или агар гела, који садржи 8,0% натријум-хлорида и 0,1М фосфатног пуфер-раствора рН вредности 7,2. Присуство вируса А типа се доказује тракама од талоба, које формира тест-антиген, утврђивањем позитивног антигена који се везује за утврђени позитивни имуносерум и ствара траку за идентификацију.

МЕРЕ СПРЕЧАВАЊА ПОЈАВЕ, ШИРЕЊА, СУЗБИЈАЊА И ИСКОРЕЊИВАЊА АВИЈАРНЕ ИНФЛУЕНЦЕ

В. МЕРЕ КОЈЕ СЕ ПРЕДУЗИМАЈУ У ФАЗИ 0. ПОВОЉНЕ ЕПИЗООТИОЛОШКЕ СИТУАЦИЈЕ

1.0. Фаза 0. Потврђено присуство авијарне инфлуенце у Свету. Непостојање авијарне инфлуенце у земљи и региону

1.1. Авијарна инфлуенца је од великог здравственог и економског значаја када је живинарска производња у Републици Србији у питању. Осим економског значаја авијарна инфлуенце представља и ризик по здравље људи. Имајући у виду опасности које носи ова болест, Министарство наређује и спроводи следеће мере:

- (а) прати епизоотиолошку и епидемиолошку ситуацију у свету;
- (б) формирана је Експертска група за праћење, превенцију, сузбијање и искорењивање авијарне инфлуенце;
- (в) налаже дијагностичка испитивања пошиљки птица и приплодних јаја из увоза у карантину;
- (г) забрањује увоз и превоз пошиљки птица и производа од птица из земаља у којима је постављена сумња или потврђена болест, као и из земаља чији епизоотиолошки статус није познат, а према препорукама зоосанитарног кода ОИЕ и директива ЕУ;
- (д) региструје све објекте за узгој и држање живине;
- (е) оформљени су тимови за узорковање лешева угинулих птица и живине;
- (ж) спроводи активни надзор на присуство авијарне инфлуенце код миграторних птица;
- (з) спроводи активни надзор на присуство авијарне инфлуенце код домаће живине;
- (и) организује и спроводи едукацију ветеринарског особља;
- (к) спроводи и организује кампању информисања и едукације произвођача и држалаца живине, у циљу повећања нивоа информисаности власника живине и подизања нивоа биосигурносних мера и процедура у живинарству;
- (л) континуирано информише јавности о активностима у вези контроле авијарне инфлуенце у земљи и праћења кретања авијарне инфлуенце у свету;
- (м) спроводи и организује набавку заштитне опреме, дијагностичких и дезинфекционих средстава и опреме за хумано уништавање живине и лешева;

Г. МЕРЕ КОЈЕ СЕ ПРЕДУЗИМАЈУ У ФАЗИ 1. НЕПОВОЉНЕ ЕПИЗООТИОЛОШКЕ СИТУАЦИЈЕ

2.0. Фаза 1.

Непосредна угроженост Републике Србије од болести авијарне инфлуенце, услед постојања сумње или потврђеног присуства авијарне инфлуенце у региону

2.1. Осим мера које се редовно предузимају у време повољне епизоотиолошке ситуације, Министарство наређује и организује спровођење следећих мера:

- (а) свакодневно праћење кретања авијарне инфлуенце у земљама окружења и региона и размену информација са ветеринарским службама земаља у окружењу;

- (б) активира мрежу орнитолога задужену за праћење и обавештавање о променама у саставу и миграцијама дивљих птица на територији Републике Србије;
- (в) идентификује већа станишта, зимовнике и одморишта водених дивљих птица и успоставља активан мониторинг на истим;

2.2. Сходно препорукама зоосанитарног кода ОИЕ, врши се процена ризика и увове мере заштите од авијарне инфлуенце:

- (а) контрола промета преко државне границе и забрана увоза живине, птица и нетретираних производа пореклом од живинског меса из заражених и угрожених подручја земаља у којима је потврђено присуство авијарне инфлуенце или постоји сумња на појављивање авијарне инфлуенце;
- (б) исте мере ће бити примењене и према земљама код којих је нејасна епизоотиолошка ситуација;

Д. МЕРЕ КОЈЕ СЕ ПРЕДУЗИМАЈУ У ФАЗИ 2. НЕПОВОЉНЕ ЕПИЗООТИОЛОШКЕ СИТУАЦИЈЕ

3.0. Фаза 2. Постојање сумње на присуство високо патогене авијарне инфлуенце у Републици Србији (HPAI)

3.1. У случају да се установи сумња на високо патогену авијарну инфлуенцу код живине, власник или ветеринар који врши здравствену заштиту живине је дужан да одмах и без одлагања пријави републичкој ветеринарској инспекцији, односно Управи за ветерину, сумњу на високо патогену авијарну инфлуенца.

3.1.1. Сумња на појаву инфекције код живине постоји ако су утврђени клинички или пато-анатомски знаци, карактеристични за високо патогену авијарну инфлуенца или ако је утврђена инфекција вирусом типа А, подтиповима Х5 или Х7.

3.1.2. Сумња на појаву инфекције код живине поставља се и у случајевима када је живина била непосредно или посредно изложене вирусу типа А, подтиповима Х5 или Х7.

3.2. Ветеринарски инспектор је дужан, сходно важећим законским прописима, да одмах пријави сумњу на заразну болест Управи за ветерину, истовремено обавештава шефа републичке ветеринарске инспекције округа, на чијој територији је откривена сумња и локалну епидемиолошку службу.

3.2.1. Републички ветеринарски инспектор води хронолошку евиденцију свих догађаја, везаних за могућу појаву болести и врши надзор над потенцијално зараженом газдинством (опремљен посебном одећом, средствима за дезинфекцију и средствима за комуникацију).

3.2.2. Републички ветеринарски инспектор наредиће и организовати спровођење следећих мера у циљу потврђивања или искључивања сумње и спречавања евентуалног ширења болести са газдинства:

- (а) спровешће детаљну контролу газдинства, обезбедиће стални надзор над газдинством и извршити потпуну изолацију и затварање објекта и газдинства;
- (б) наредиће ветеринарској специјалистичкој служби узорковање и слање материјала на лабораторијска испитивања и извршити преглед животиња, како би се потврдила или искључила сумња на постојање високо патогене авијарне инфлуенце;
- (в) извршиће попис свих врста и категорија живине, птица и домаћих сисара који се држе на газдинству, наводећи бројеве угинулих јединки по категоријама, јединки са клиничким знацима болести и јединки које не испољавају клиничке знакове болести. Евиденција мора редовно да се ажурира, све време док постоји сумња, при чему се наводи и број новоизлежене живине, ако је има, и број угинулих јединки током трајања сумње;
- (г) наредиће затварање живине у објекте и онемогућити контакт са другом живином и птицама;
- (д) наредиће забрану промета жвине, птица која се гаје на газдинству, јаја, производа животињског порекла и хране за животиње са газдинства;
- (е) забраниће увођење нове живине и гајених птица на газдинство;
- (ж) забраниће се изношење са газдинства: стајњака живине, осоке, лешева живине или других птица које се држе или гаје на газдинству, отпадака, простирке или било ког другог материјала, којим би се могао пренети узрочник болести;
- (з) ограничиће кретање људи на газдинству, а број људи на газдинству свести на минималну неопходну меру. Улазак и излазак људи, возила и домаћих сисара са газдинства, предмет су инспекцијске контроле и могућ је само уз одобрење републичке ветеринарске инспекције;
- (и) изношење животињских лешева живине и птица које се држе и гаје на газдинству, промет меса живине, животињске хране, средстава за рад, екскрета, стајског ђубрива или других материјала, којима се може пренети узрочник болести, дозволиће се само уз посебно одобрење Министарства. Одобрење се може издати само након процене ризика и процене квалитета примењених биосигурносних мера на газдинству, односно утврђивања да је ризик преношења вируса авијарне инфлуенце занемарљив;
- (к) унутар објекта и на газдинству, увешће строге ветеринарско-санитарне мере: ношење заштитне одеће и обуће, дезинфекција руку, возила и опреме;
- (л) на улазима и излазима са газдинства као и на улазима и излазима из издвојених објекта унутар газдинства, у којима је смештена живина, наредиће постављање дезинфекционих баријера. Средства за дезинфекцију морају да буду проверено ефикасна против вируса високо патогене авијарне инфлуенце и регистрована за употребу у Републици Србији. На излазима са газдинства поставља се и опрема за дезинфекцију руку;
- (м) републичка ветеринарска инспекција упозориће власнике животиња, код којих постоји сумња на високо патогену авијарну инфлуенцу о обавези поштовања свих наређених мера;

3.2.3. У циљу обезбеђивања контроле промета људи и животиња, затварања објекта, одржавања реда и спровођења наређених мера ветеринарска инспекција може затражити помоћ полиције.

3.2.4. Када постоји епизоотиолошка оправданост, републичка ветеринарска инспекција може мере прописане ставом 3.2.2. применити и на друга газдинства у окружењу, у случају да њихова близина или међусобни директни или индиректни контакти дају разлога за сумњу у могуће преношење узročника високо патогене авијарне инфлуенце и на та газдинства. Ова газдинства се могу подвргнути контроли у циљу непосредног уочавања било какве сумње на болести живине. Живина и друге животиња на газдинствима ће се пописати и наредити контрола промета ових животиња.

3.3. Епизоотиолошки подаци морају се ажурирати приликом сваке посете жаришту заразе, при чему епизоотиолошки преглед мора обухватати следеће податке:

- (а) колико дуго је болест присутна на газдинству;
- (б) који је могући извор болести и да ли постоје друга газдинства односно газдинства на којима су пријемчиве животиње могле да се инфицирају;
- (в) које су и када мере изречене а односе се на: забрану кретања људи, промета живине или других животиња, транспортних возила, јаја, меса, лешева, инструмената или материјала којима се може пренети узročника болести са или на дотично газдинство;
- (г) идентификацију газдинства у контакту;
- (д) податке о кретању, унутар последњих 20 дана, пријемчивих животиња - птица, живине, домаћих сисара, затим возила, сточне хране или било ког другог материјала, којим би узročник болести могао да се пренесе;
- (е) детаљан опис начина вођења и обрасци епизоотиолошке анкете дати су у Прилогу 1 ове Инструкције;

3.4. Прецизније процедуре о начину уласка на газдинство и у објекте, у којима је постављена сумња да је дошло до избијања високо патогене авијарне инфлуенце, о мерама личне заштите, заштите од преношења инфективног агенса на друге јединке, поступак узорковања патолошког материјала, вођења епизоотиолошке анкете и другим радњама дате су у прилогу 1. ове Инструкције.

3.5. Одмах након постављања сумње да је дошло до избијања високо патогене авијарне инфлуенце, Министарство ће активирати рад локалног центра, на чијој територији је постављена сумња, одговорног за контролу и искорењивање високо патогене авијарне инфлуенце.

3.6. Сва живина, сумњива да је оболела од високо патогене авијарне инфлуенце и друге пријемчиве животиње, за које се сматра да су биле у контакту са оболелим животињама или су могле доћи у контакт са узročником болести, држаће се у изолацији док се сумња не искључи.

3.6.1. Све наложене мере примењују се до момента искључивања сумње.

3.7. Одступање од наређене мере забране промета јаја, са газдинства на коме постоји сумња на високо патогену авијарну инфлуенца, може се дозволити само ако су јаја намењена преради или ако се упућују на нешкодљиво уништавање. Дозволу за одобравање овакве врсте промета даје Министарство.

3.7.1. Јаја се могу транспортовати у објекат за прераду и производњу производа од јаја и то под следећим условима:

- (а) ако јаја задовољавају прописане услове који се односе на јаја намењена производњи производа од јаја и ако се јаја користе за производњу производа на начин и под условима који искључују могућност преношења вируса авијарне инфлуенце;
- (б) ако са јаја транспортују са газдинства, на којем постоји сумња на високо патогену авијарну инфлуенцу, директно у објекат за прераду;
- (в) пре отпремања, ветеринарски инспектор мора да запечати пошиљку. Пошиљка мора да остане запечаћена за све време транспортовања до објекта за прераду;
- (г) ветеринарски инспектор дужан је да обавести одговорно лице у објекту за прераду јаја о одлуци да се јаја пошаљу у тај објекат на даљу прераду;
- (д) возила употребљена за транспорт јаја, после завршеног транспорта, морају бити подвргнута детаљном чишћењу, прању и дезинфекцији;

3.7.2. Одговорно лице у објекту за прераду мора да обезбеди следеће услове:

- (а) јаја, која потичу са газдинства на којима постоји сумња да је дошло до избијања високо патогене авијарне инфлуенце, морају бити изолована од осталих јаја у току прераде;
- (б) љуске од јаја морају се третирати као високо ризични материјал;
- (в) обезбеди чишћење и дезинфекцију амбалаже и превозних средстава, коришћених за превоз оваквих јаја, као и свих просторија коришћених за руковање и складиштење јаја са ових газдинства;
- (г) да ветеринарски инспектор, који је упутио јаја на прераду, буде обавештен о свим серијама пошиљки јаја које су примљене на прераду;

3.8. **Додатне мере заштите:** Ако је газдинство лоцирано у подручју са интензивном живинарском производњом и великом густином насељености живине, Министарство може увести и додатне мере заштите као што су:

- (а) привремена забрана промета: живине, гајених птица, јаја као и промет возила, која се користе за потребе промета у живинарству на територији целог подручја а у случају епизоотиолошке оправданости и на територији целе земље. Оваква мера се може проширити и на домаће сисаре с тим што таква забрана не сме трајати дуже од 72 сата, уколико није потврђена оправданост овакве мере;
- (б) републичка ветеринарска инспекција може, већ у овој фази, ако постоји епизоотиолошка оправданост, да примени мере прописане ставом 4.1. за газдинства на којима је потврђено присуство авијарне инфлуенце. После наређивања оваквих мере обавезно ће се извршити лабораторијско испитивање убијене живине и гајених птица;
- (в) око газдинства, на коме је откривена сумња на високо патогену авијарну инфлуенцу, може се успоставити привремена контролна зона у којој ће бити наређене све или поједине мере из поглавља 3.0.

3.8.1. Доношењу ових додатних мера заштите мора претходити детаљна епизоотиолошка истрага. На основу резултата епизоотиолошке истраге, Министарство и републичка ветеринарска инспекција доносе додатне мере заштите из става 3.8.

3.9. Постојање сумње на присуство ниско патогене авијарне инфлуенце у Републици Србији (LPAI)

3.9.1. У случају постављања сумње да је дошло до инфицирања живине или гајених птица ниско патогеним сојем авијарне инфлуенце, на газдинству ће бити наређене и спроведене идентичне мере предвиђене за случај појављивања сумње на високо патогену авијарну инфлуенцу.

3.9.2. Наређене мере, у случају постављања сумње на ниско патогену авијарну инфлуенцу, примењиваће се док се сумња не искључи или потврди лабораторијским тестовима.

3.9.3. У случају потврђеног присуства инфекције ниско патогеним сојем авијарне инфлуенце код живине или гајених птица, Министарство ће наредити спровођење мера из ставова 16. до 22.1. ове Инструкције.

Б. МЕРЕ КОЈЕ СЕ ПРЕДУЗИМАЈУ У ФАЗИ 3. НЕПОВОЉНЕ ЕПИЗООТИОЛОШКЕ СИТУАЦИЈЕ

4.0. Фаза 3. Потврђено присуство авијарне инфлуенце у Републици Србији (спречавање ширења авијарне инфлуенце)

I. ВИСОКО ПАТОГЕНА АВИЈАРНА ИНФЛУЕНЦА (HPAI)

а) Мере које се предузимају на газдинствима на којима је потврђено присуство високо патогене авијарне инфлуенце

4.1. Од тренутка када је присуство високо патогене авијарне инфлуенце званично потврђено на газдинству, надлежни ветеринарски инспектор, поред мера из Поглавља Д, наредиће и организоваће спровођење следећих мере:

- (а) спровођење епизоотиолошке анкете у складу са процедуром датом у Прилогу 1. ове Инструкције;
- (б) хитно и без одлагања убијање (stamping out) све живине и птица, које се гаје и држе на газдинству, на хуман начин;
- (в) нешкодљиво уништавање лешева и јаја. Извршавање наведених радњи спроводи се у циљу свођења ризика ширења болести на најмању могућу меру;
- (г) уништавање глодара и инсеката;
- (д) уништавање или подвргавање третману, који ће уништити узрочнике болести, свих потенцијално контаминираних супстанци или отпада као што је животињска храна, стајско ђубриво, осока, простирка и друге контаминирани материје. Поступак се врши у складу са процедурама датим у Прилогу 1. ово Инструкције;

- (е) уништавање меса и јаја, добијених од живине која потиче са газдинства на коме је потврђено присуство високо патогене авијарне инфлуенце, у периоду између предузимања наређених мера и момента уношења узрочника на газдинство;
- (ж) живина и птице, које су се излегу из приплодних јаја, пореклом са зараженог газдинства, снешених у периоду између продора узрочника на газдинство и момента предузимања наређених мера, подвргавају се лабораторијском дијагностичком испитивању и стављају под инспекцијски надзор републичке ветеринарске инспекције.
- (з) након спровођења свих горе наређених мера, републички ветеринарски инспектор наредиће спровођење механичког чишћења и дезинфекције објеката на газдинству, возила, опрема, прибор и делова газдинства преко којих је преношена убијена живина или преко којих су се кретале животиње, у складу са процедурама датим у Прилогу 1. ове Инструкције;
- (и) забраниће се поновно насељавање газдинства живином у року од најмање **21** дана од обављања мере завршне дезинфекције;

4.2. Ветеринарски инспектор наредиће спровођење мере из ставова 4.1. на свим газдинствима која се граниче са зараженим газдинствима, у случају да локација, конфигурација, директни или индиректни контакти међу газдинствима дају основану сумњу о могућој контаминацији газдинства у контакту са узрочником високо патогене авијарне инфлуенце.

4.3. У случају да су разлози такви да на газдинству није могуће спровести поступак детаљног чишћења и дезинфекције, или да ветеринарска инспекција утврди да поступак није спроведен у складу са процедурама које гарантују уништавање узрочника болести, **ветеринарска инспекција ће у ове објекте забранити улазак, људи, возила, живине, других птица које се држе у затвореном и животиња за период од најмање 12 месеци од утврђивања заразе.**

б) Одступање од одређених мера у односу на посебне врсте газдинства

4.4. Министарство може дозволити одступање од примене одређених мера из става 4.1. у случајевима када се ради о посебним врстама објеката и газдинствима као што су газдинства на којима се држе некомерцијалне птице, зоолошки вртови, циркуси, продавнице кућних љубимаца, резервати, ограђени простори у којима се држи живина и птице за потребе научног-истраживачког рада или у циљу очувања угрожених врста птица, регистроване одгајивачнице ретких раса живине и птица, под условом да на овај начин неће бити угрожен систем здравствене заштите животиња и контрола болести.

4.4.1. У случајевима одступања од одређених мера из става 4.1., Републичка ветеринарска инспекција, на газдинствима из става 4.4., мора да нареди спровођење следећих мера и обезбеди следеће услове:

- (а) сва живина и друге гајене птице морају бити затворене у зградама на газдинству. Када то није практично могуће и када разлози добробити животиња то не дозвољавају могу бити затворене у другим просторима на газдинству ако ти простори не дозвољавају контакт са другом живином и гајеним птицама са суседних газдинства;

- (б) живина и гајене птице са ових газдинства морају бити подвргнути активном надзору и лабораторијском тестирању у складу са дијагностичким процедурама. Ове животиње не смеју напуштати објекте све док се лабораторијским тестовима не докаже да не представљају ризик по здравље других животиња;
- (в) животиње не смеју напуштати газдинства, осим ако се упућују на клање или смештају на друга газдинства у земљи или иностранству а према упутствима републичке ветеринарске инспекције и уз одобрење Министарства;
- (г) након почетног лабораторијског тестирања, наредиће и накнадно лабораторијско тестирање, односно узорковање материјала и то 21 дан након задњег случаја појављивања високо патогене авијарне инфлуенце у интервалима од 21 дан до добијања два узастопна негативна резултата. Тестирају се узорци живине из свих производних јединица и узорци угинулих јединки. Од живе живине и гајених птица узимају се узорци од најмање 60 јединки. У случају да јато броји мањи број јединки тестира се цело јато. Ако се ради о јако малим јединкама, егзотичним или опасним врстама испитује се свежи фецес;

4.4.2. Републичка ветеринарска инспекција може дозволити промет јаја са ових газдинства, под условима прописаним ставовима 3.7. и 3.7.1.

4.5. У свим случајевима, када Министарство доноси одлуку о одступању од одређених мера, одлуку ће заснивати на детаљној процени ризика. Транспорт и промет, који су предмет одступања од наређених забрана, дозвољаваће се само када је недвосмислено утврђено да је ризик преношења болести занемарљив и ако су примењене све биосигурносне мере превенције ширења инфективног агенса.

в) Мере које се предузимају у случају појављивања високо патогене авијарне инфлуенце на одвојеним производним јединицама газдинства

4.6. У случају појављивања високо патогене авијарне инфлуенце на газдинствима која се састоје из више одвојених производних јединица, Министарство може дозволити одступање од примене мера прописаних ставом 4.1. ако такво одступање неће угрозити систем здравствене заштите и неће угрозити контролу болести.

4.6.1. Овакво одступање од примене прописаних мера дозволиће се само у односу на два и више објекта на истом газдинству, где је узимајући у обзир врсту и грађу објекта, величину, начин манипулисања на газдинству, начин производње и управљања газдинством, исхрану живине, напајање, начин кретања особља запосленог на газдинству и посетиоца, проценом ризика утврђено да су производне јединице потпуно одвојене и независне једна од друге у смислу локације, физичког контакта и свакодневног управљања процесом производње на газдинству.

з) Радње које се предузимају на газдинствима у контакту

4.7. Након спровођења детаљне епизоотиолошке истраге, Републичка ветеринарска инспекција мора да одреди која ће се газдинства сматрати газдинствима у контакту са газдинствима на којима је потврђено присуство високо патогене авијарне инфлуенце.

4.7.1. Након одређивања газдинства која су у контакту са газдинствима на којима је потврђено присуство високо патогене авијарне инфлуенце, Републичка ветеринарска инспекција мора да обезбеди примену мера које се примењују на газдинства на којима је утврђено постојање сумње на високо патогену авијарну инфлуенца, односно, примену мера из ставова 3.2.1. до 3.2.2. Ове мере ће се примењивати на газдинствима у контакту све док се присуство високо патогене авијарне инфлуенце не искључи лабораторијским тестовима.

4.7.2. У случајевима, када се после детаљног клиничког прегледа све живине на газдинству, утврди да нема клиничких знакова високо патогене авијарне инфлуенце, 21 дан након задњег ризичног контакта са зараженим газдинством, на коме је нешкодљиво уништена заражена живина или је боравила заражена живина, спровешће се лабораторијско испитивање узорака узоркованих од живине из свих производних јединица.

4.7.3. Ако се након детаљног клиничког прегледа, узимања анамнезе и провере производних података на газдинству утврди да је морталитет повећан више од 3 пута у односу на нормалан очекивани производни морталитет или да је производња јаја или конзумирање хране и воде опало за више од 5% посто наредиће се обавезно узорковање узорака за лабораторијска испитивања од живине из свих производних јединица на газдинству.

4.7.4. Ако је газдинство лоцирано у подручју са интензивном живинарском производњом и великом густином насељености живине, републичка ветеринарска инспекција може наредити убијање живине и применити мере прописане ставом 4.1. Критеријуми за доношење овакве мере дати су у Прилогу 2 ове Инструкције.

4.7.5. Убијене животиње морају бити подвргнуте лабораторијском тестирању на присуство вируса високо патогене авијарне инфлуенце.

4.7.6. Сви објекти на газдинству, употребљена опрема, возила и делови газдинства на којима су боравиле животиње или су преношени лешеви, морају бити подвргнути поступку детаљног чишћења, прања и дезинфиковања у складу са процедуром описаном у Прилогу 1 ове Инструкције.

4.7.7. У случајевима, када се после детаљног клиничког прегледа све живине на газдинству, утврди да нема клиничких знакова високо патогене авијарне инфлуенце, 21 дан након задњег ризичног контакта са зараженим газдинством, на коме је нешкодљиво уништена заражена живина или је боравила заражена живина, спровешће се лабораторијско испитивање узорака узоркованих од живине из свих производних јединица.

д) Радње које се предузимају на газдинствима на којима се гаји живина излежена из јаја пореклом од живине код које је потврђена високо патогена авијарна инфлуенца

4.8.1. У случају појављивања високо патогене авијарне инфлуенце на газдинствима где се гаји живина која се излегла из јаја пореклом од живине код које је потврђена високо

патогена авијарна инфлуенца републичка ветеринарска инспекција ће у сарадњи са епизоотиолошком службом спровести детаљну епизоотиолошку истрагу.

4.8.2. Извршиће детаљан клинички преглед све живине у свим објектима и производним јединицама на газдинству.

4.8.3. Извршиће узорковање материјала за лабораторијска испитивања добијеног од живине старости између 2 и 3 недеље живота.

4.8.4. Забраниће промет живине, хране за живине и стајњака са ових газдинства.

4.8.5. Забрана промета ће бити укинута након обављеног клиничког прегледа све живине и добијеног негативног резултата лабораторијских испитивања, а живина достигне 21 дан старости и притом не показује клиничке знакове болести.

Е. МЕРЕ КОЈЕ СЕ ПРЕДУЗИМАЈУ У ФАЗИ 4. НЕПОВОЉНЕ ЕПИЗООТИОЛОШКЕ СИТУАЦИЈЕ

5.0. Фаза 4. Спречавање ширења, сузбијање и искорењивање авијарне инфлуенце у Републици Србији

I. ВИСОКО ПАТОГЕНА АВИЈАРНА ИНФЛУЕНЦА (HPAI)

a) Успостављање заражене, угрожене и додатне заштитне зоне

5.1. Одмах након добијања потврде да је на газдинству дошло до избијања високо патогене авијарне инфлуенце, Министарство ће наредити успостављање заражене зоне у полупречнику од најмање 3 км и угрожене зоне у полупречнику од најмање 10 км око жаришта заразе и наредити спровођење мера за спречавање ширења, сузбијања и искорењивања високо патогене авијарне инфлуенце, предвиђене овим Упутством, у овим зонама. Министарство може наредити успостављање и додатне заштитне зоне око угрожене зоне.

5.2. Кад је присуство високо патогене авијарне инфлуенце доказано, Министарство може дозволити одступање од примене одређених прописаних мера у случајевима када се ради о посебним врстама објеката и газдинстава као што су газдинства на којима се држе некомерцијалне птице, зоолошки вртови, циркуси, продавнице кућних љубимаца, резервати, ограђени простори у којима се држи живина и птице намењене научно-истраживачком раду или у циљу очувања угрожених врста птица, регистроване одгајивачнице ретких раса живине и птица, под условом да на овај начин неће бити угрожен систем здравствене заштите животиња и контрола болести.

5.3. Приликом дефинисања и успостављања заражене и угрожене зоне потребно је уважавати епизоотиолошке параметре, а ширину зоне као и опсег наређених мера одређивати према следећим критеријумима:

(a) резултатима епизоотиолошке анкете;

- (б) географском положају газдинства, распореду путева и саобраћајница, конфигурацији терена и положају природних баријера;
- (в) положају газдинства у односу на остала газдинства на којима се држи живина и њиховој међусобној удаљености;
- (г) уобичајеним начинима транспорта живине која се гаји на газдинству;
- (д) расположивим уређајима, опремом и људством потребним за контролу промета живине, гајених птица, лешева, стајњака и употребљене простирке, између заражене и угрожене зоне у случајевима када се живина и птице упућују на уништавање изван газдинства порекла;

5.4. Министарство, у случајевима када постоји епизоотиолошка индикација, може наредити формирање и додатне заштитне зоне око заражене и угрожене зоне уважавајући епизоотиолошке критеријуме из става 6.3.

5.5. У случајевима када заражена, угрожена и додатна заштићена зона обухватају и територије суседних држава, Министарство ће успоставити сарадњу са ветеринарским службама ових држава, у циљу усаглашавања активности и мера, које примењују службе суседних држава на подручју ових зона.

б) Мере које се предузимају у зараженој и угроженој зони

6.1. Републичка ветеринарска инспекција ће у зараженој и угроженој зони наредити спровођење следећих мера:

- (а) трасирање путева кретања живине и материјала, који су били у контакту са инфицираном живином или птицама и којима се може пренети узрочник болести као што су: живина, гајене птице, месо, производи од живинског меса, храна за животиње, стајњак, осока, употребљена простирка, возила која се користе за потребе живинарске индустрије;
- (б) у склопу епизоотиолошке анкете прикупити све информације од власника и држаоца животиња, а које се тичу уласка и изласка живине, гајених птица и јаја са газдинства;

6.2. Министарство и републичка ветеринарска инспекција ће предузети све неопходне мера, како би власници и држаоци животиња било упознати и упозорени на обавезу придржавања и спровођења наређених мера. Власнике и држаоце животиња обавештавати: путем медија, писаних упутстава и информативних брошура као и доношењем управних аката.

6.3. Министарство може у условима када постоји епизоотиолошка индикација, одобрити примену превентивних програма ерадикације који укључују: превентивно клање и убијање живине и гајених птица на газдинствима и подручјима под ризиком. Одлука о примени мера предвиђених програмом превентивне ерадикације, Министарство ће донети на основу критеријума датих у Прилогу 2. ове Инструкције.

6.4. Министарство ће о примени наређених мера, одмах обавестити Европску Комисију и Међународну организацију за заразне болести животиња (ОИЕ).

в) Мере које се предузимају у зараженој зони

7.1. Републичка ветеринарска инспекција ће у зараженој зони наредити спровођење следећих мера:

- (а) попис свих газдинства у зараженој зони у што краћем року;
- (б) успостављање биосигурносних мера на газдинствима укључујући постављање дезинфекционих баријера на улазима и излазима са газдинства, држање живине и гајених птица затворене у објектима и спречавање контакта са дивљим птицама и другом живином;
- (в) сва живина на овим газдинствима ће бити подвргнута клиничком прегледу, а по потреби ће се извршити узорковање материјала и упутити на лабораторијска испитивања. Узорковање и испитивање материјала као и саму процедуру уласка на газдинства спроводити у складу са процедурама датим у Прилогу 1. ове Инструкције;
- (г) преглед живине на газдинствима са интензивном живинарском производњом спроводити уз примену свих мера предострожности. Клинички преглед могу спроводити само лица која нису била у контакту са живином на другим газдинствима у зараженој или угроженој зони;
- (д) попис газдинства као и клинички преглед живине и гајених птица на газдинствима започети од рубних делова заражене зоне и кретати се у смеру средишта зоне односно жаришта заразе;
- (е) забраниће се окупљање живине и гајених птица на сајмовима, изложбама, такмичењима, пијацама, као и сви други видови окупљања живине и гајених птица у зараженој зони;
- (ж) током трајања заразе као и у периоду до укидања мера спречавања ширења, сузбијања и искорењивања високо патогене авијарне инфлуенце у зараженој зони забраниће се насељавање ловишта пернатом дивљачи и промет пернате дивљачи;
- (з) забраниће се промет живине, једнодневних пилића, јаја, приплодних јаја, гајених птица и лешева са газдинства унутар заражене зоне;
- (и) републичка ветеринарска инспекција може дозволити транзит пошиљки живине, гајених птица, једнодневних пилића, јаја и приплодних јаја регионалним путевима и железницом кроз заражену зону. У случајевима транзита кроз заражену зону није дозвољено заустављање возила, вршење претовара и истовара пошиљки живине, гајених птица, једнодневних пилића, јаја и приплодних јаја;
- (к) забраниће се промет живинског меса и производа од живинског меса из кланица, прерада и складиштења унутар заражене зоне, осим меса и производа добијених од живине која потиче изван заражене зоне, или добијених од живине која је заклана најраније двадест један дан од појаве прве инфекције на газдинству. Овакво месо и производи не смеју доћи у контакт са месом и производима пореклом од живине из заражене зоне;

7.2. Министарство може дозволити директан транспорт живине са газдинства из заражене зоне на клање директно у кланицу, одређену од стране Министарства за сврху клања овакве живине, ако су испуњени следећи услови:

- (а) ако је извршен клинички преглед живине на газдинству унутар 24 часа и утврђено да живина не показује клиничке знакове болести;

- (б) ако је утврђено да сва живина на газдинству не показује значајно опадање производних способности и нормално конзумира храну и воду;
- (в) ако је најкасније 48 сати пре транспортовања у кланицу извршено узорковање најмање 60 клоакалних и трахеалних/орофарингеалних брисева и послато у лабораторију;
- (г) живина мора бити транспортована у кланицу возилима која су прегледана пре транспорта, дезинфикована, а после утовара живине и запечаћена или се у кланицу отпремају уз непосредну пратњу републичке ветеринарске инспекције;
- (д) пре испоруке, републичка ветеринарска инспекција из места утовара обавештава републичку ветеринарску инспекцију у кланици о упућивању пошиљке живине на клање;
- (е) живина из заражене зоне, која је пристигла у кланицу, мора се до момента клања држати одвојено од остале живине;
- (ж) клање се дозвољава на посебној линији или у посебно време када нема клања друге живине. Обавезно се спроводи детаљан преглед пре и после клања;
- (з) након завршетка клања треба спровести детаљно чишћење, прање и дезинфекцију кланице пре започињања новог циклуса клања;
- (и) месо добијено од живине која потиче из зараженог подручја, мора се држати одвојено од осталог меса и може бити употребљено само за прераду, односно, производњу производа који се термички третирају у складу са поступком прописаним Наредбом о спречавању уношења авијарне инфлуенце у Републику Србију за производе добијене од пилећег меса. Месо и производи добијени од оваквог меса не смеју се извозити на тржишта земаља чланица ЕУ и трећих земљи;
- (к) возила употребљена за транспорт живине после завршеног транспорта морају бити подвргнута детаљном чишћењу, прању и дезинфекцији;

7.3. Министарство може дозволити транспорт живине, која потиче изван заражене зоне, директно у кланицу, лоцирану у зараженој зони и искључиво за потребе клања. Министарство ће пре транспорта одредити кланицу унутар заражене зоне у којој ће живина бити заклана. Клање овакве живине може бити извршено ако су испуњени следећи услови:

- (а) републичка ветеринарска инспекција у кланици мора бити обавештена о доласку пошиљке;
- (б) након обављеног клања републичка ветеринарска инспекција обавештава министарство и републичку ветеринарску инспекцију која је упутила живину на клање, о пристизању пошиљке и обављеном клању;
- (в) живина у кланици мора бити, до момента клања, одвојена од живине која потиче из заражене зоне и може бити заклана само на посебној линији или у време када нема клања друге живине;
- (г) чување оваквог меса, расечање и транспорт могу се обављати само одвојено од меса живине која потиче из заражене зоне;
- (д) кланични отпаци се нешкодљиво уништавају;

7.3.1. Кланица у којој ће бити дозвољено клање живине из члана 7.3. ове Инструкције мора испуњавати услове из члана 61. ове Инструкције.

7.4. Министарство може дозволити директан транспорт једнодневних пилића, излежених из јаја пореклом са газдинства у зараженој зони, на газдинства, пожељно је изван заражене и угрожене зоне ако су испуњени следећи услови:

- (а) пилићи се морају транспортовати возилима која су током целог транспорта подвргнута непосредном инспекцијском надзору или се транспортују возилима, која су након инспекцијског прегледа при утовару пошиљке запечаћена жигом ветеринарске инспекције;
- (б) током транспорта, као и на газдинству на којем се пилићи насељавају, морају се применити све биосигурносне мере заштите живине од контаминације и преношења инфекције;
- (в) на газдинству, на коме се пилићи насељавају, мора се обезбедити инспекцијски надзор одмах након насељавања пилића;
- (г) ако се једнодневни пилићи насељавају на газдинствима изван заражене и угрожене зоне, пилићи морају остати на газдинствима, где су насељени, најмање 21 дан;
- (д) возила употребљена за транспорт живине, после завршеног транспорта морају бити подвргнута детаљном чишћењу, прању и дезинфекцији;

7.4.1. Министарство може дозволити директан транспорт једнодневних пилића, излежених из јаја пореклом са газдинства изван заражене и угрожене зоне, на газдинства, пожељно је изван заражене и угрожене зоне ако инкубаторска станица, у којој су јаја излежена, може да пружи јасне гаранције:

- (а) да током технолошког поступка није дошло до контакта приплодних јаја, произведених на газдинствима лоцираним изван заражене и угрожене зоне и јаја или једнодневних пилића која потичу из заражене и угрожене зоне;
- (б) да се у инкубаторској станици примењују све ветеринарско-санитарне мере, у смислу дезинфекције и технолошког поступка које елиминишу могућност контаминације инкубираних јаја и излежених пилића узрочником болести;

7.5. Министарство може дозволити директан транспорт осамнаестонедељних кока носиља, произведених на газдинствима у зараженој зони, и насељавање на газдинствима на којима нема друге живине или гајених птица, пожељно је на газдинствима унутар заражене и угрожене зоне, ако су испуњени следећи услови:

- (а) ако је сва живина, посебно она која се транспортује, на газдинствима где је живина произведена, подвргнута инспекцијском прегледу и при том нису откривени клинички манифестни симптоми болести;
- (б) ако је утврђено да сва живина на газдинству не показује значајно опадање производних способности и нормално конзумира храну и воду;
- (в) ако је пре транспортовања извршено узорковање најмање 60 клоакалних и трахеалних/орофарингеалних брисева и послато у лабораторију и при том добијен негативан налаз на високо патогену авијарну инфлуенцу;
- (г) коке носиље се морају транспортовати возилима која су током целог транспорта подвргнута непосредном инспекцијском надзору или се транспортују возилима, која су након инспекцијског прегледа при утовару пошиљке запечаћена жигом ветеринарске инспекције;

- (д) на газдинству, на коме се осамнаестонедељне коке носиле насељавају, мора се обезбедити инспекцијски надзор одмах након насељавања живине;
- (е) ако се осамнаестонедељне коке носиле насељавају на газдинствима изван заражене и угрожене зоне, коке носиле морају остати на газдинствима дестинације најмање 21 дан;
- (ж) возила употребљена за транспорт живине после завршеног транспорта морају бити подвргнута детаљном чишћењу, прању и дезинфекцији;

7.6. Министарство може дозволити директан транспорт приплодних јаја, произведених на газдинствима у зараженој зони, у инкубаторску станицу у зараженој зони, одређену за ову намену од стране Министарства или у друге инкубаторске станице, које је одредило Министарство за ову намену. Пре одобравања транспорта, јата у свим производним јединицама морају бити подвргнута клиничким и лабораторијским испитивањима, а клинички прегледи поновљени на 15 дана. Транспорт приплодних јаја ће бити дозвољен ако су испуњени следећи услови:

- (а) ако је родитељско јато, чија се приплодна јаја транспортују, подвргнуто инспекцијском прегледу и притом нису откривени клинички манифестни симптоми болести, а лабораторијским тестовима је добијен негативан налаз на високо патогену авијарну инфлуенцу при чему су употребљени тестови који пружају могућност детекције нивоа преваленције болести од 5% и чија је поузданост 95%;
- (б) приплодна јаја и подлошци у којима се транспортују јаја морају бити дезинфиковани;
- (в) у свим фазама процеса производње мора се обезбедити потпуна следљивост приплодних јаја;
- (г) приплодна јаја се морају транспортовати возилима која су током целог транспорта подвргнута непосредном инспекцијском надзору или се транспортују возилима, која су након инспекцијског прегледа при утовару пошиљке запечаћена жигом ветеринарске инспекције;
- (д) у инкубаторским станицама, у које се јаја транспортују, морају се примењивати све биосигурносне мере заштите јаја и пилића од контаминације и преношења инфекције, у складу са упутствима републичке ветеринарске инспекције;

7.7. Министарство може дозволити директан транспорт јаја за конзум у циљу нешкодљивог уништавања или их упутити у унапред за ову намену одређен објекат за прераду јаја и производњу производа од јаја. Пре одобравања транспорта, јата у свим производним јединицама морају бити подвргнута клиничким и лабораторијским испитивањима, а клинички прегледи поновљени на 15 дана.

Транспорт јаја за конзум ће бити дозвољен под следећим условима:

- (а) ако јаја задовољавају услове прописане захтевима који се односе на јаја намењена производњи производа од јаја, и ако се јаја користе за производњу производа на начин и под условима који гарантују да нема услова за преношење вируса високо патогене авијарне инфлуенце;
- (б) ако се јаја транспортују са газдинства у зараженој зони директно у објекат за прераду јаја;
- (в) пре отпремања, ветеринарски инспектор мора да запечати пошиљку. Пошиљка мора да остане запечаћена за све време транспорта до објекта за прераду;

7.7.1. Ветеринарски инспектор је дужан да обавести одговорно лице у објекту за прераду јаја о одлуци да се јаја пошаљу у тај објекат на даљу прераду.

7.7.2. Одговорно лице у објекту за прераду је мора да обезбеди услове:

- (а) јаја, која потичу са газдинства из заражене зоне, морају бити одвојена од осталих јаја у току прераде;
- (б) да се љуске од јаја третирају као високоризични материјал;
- (в) чишћење и дезинфекцију амбалаже и превозних средстава, коришћених за превоз оваквих јаја, као и свих просторија, коришћених за руковање и складиштење тих јаја;
- (г) да ветеринарски инспектор који је упутио јаја на прераду буде обавештен о свим серијама јаја које су примљене на прераду;

7.8. У случајевима када нема услова за уништавање лешева живине на месту сузбијања авијарне инфлуенце, Министарство може дозволити транспорт лешева, у циљу уништавања лешева, у кафилерију.

7.8.1. Возила која су коришћена за транспорт лешева морају, након обављеног транспорта, бити детаљно очишћена, опрана и дезинфикована у складу са процедурама датим у Прилогу 1. ове Инструкције

7.9. Министарство може, уважавајући епизоотиолошке чињенице и процену ризика преношења узрочника високо патогене авијарне инфлуенце, дозволити промет голубова намењених такмичењу из заражене и у заражену зону.

7.9.1. Промет голубова намењених такмичењу може се дозволити само на начин и под условима који неће угрозити систем контроле болести и здравствене заштите животиња.

7.9.2. У свим случајевима, када Министарство доноси одлуку о одступању од одређених мера, одлуку ће заснивати на детаљној процени ризика. Транспорт и промет, који су предмет одступања од наређених забрана, дозвољаваће се само када је недвосмислено утврђено да је ризик преношења болести занемарљив и ако су примењене све биосигурносне мере превенције ширења инфективног агенса.

г) Мере које се предузимају на газдинствима у зараженој зони

8.0. Републичка ветеринарска инспекција ће наредити и организовати спровођење следећих мера и поступака:

- (а) сва живина и друге гајене птице морају бити затворене у зградама на газдинству. Када то није практично могуће и када разлози добробити животиња то не дозвољавају могу бити затворене у другим просторима на газдинству, ако ти простори не дозвољавају контакт са другом живином и гајеним птицама са суседних газдинства;

- (б) што хитније уништавање лешева;
- (в) дезинфекцију возила и опреме коришћене за транспорт живине, птица, производа од живине, отпадака, стајњака, осоке и других материјала којима се може пренети узрочник болести, у складу са процедурама датим у Прилогу 1. ове инструкције;
- (г) сви делови опреме и возила која су користила лица која су долазила и одлазила са газдинства, а могла су бити контаминирана узрочником болести, морају бити очишћена и дезинфикована у складу са процедурама датим у Прилогу 1. ове Инструкције;
- (д) забраниће се промет живине, гајених птица и домаћих сисара без претходног одобрења Министарства. Забрана се не односи само на домаће сисаре, који се упућују у просторе и просторије у којима живе само људи и где нема контакта са живином и гајеним птицама;
- (е) забраниће увођење нове живине на газдинства;
- (ж) обавезно и хитно пријављивање сваког случаја повећања морбидитета и морталитета на газдинству, пада продуктивности и ношења јаја републичкој ветеринарској инспекцији;
- (з) у свим случајевима појављивања морталитета на газдинствима у зараженој зони већем од 3 пута као и у случајевима опадања производње јаја или конзумирања хране и воде више од 5%, републичка ветеринарска инспекција ће наредити узорковање и лабораторијско испитивање живине на овим газдинствима;
- (и) сва лица која долазе или напуштају газдинство на којима се држи и узгаја живина и гајене птице, морају се придржавати превентивних мера заштите у циљу минимизирања ризика преношења узрочника болести;
- (к) власници и држаоци живине и гајених птица у обавези су да воде писану забелешку лица која су долазила на газдинство. Ова мера се не односи на лица која су посећивала само просторије у којима се станује а да притом нису улазили у објекте са живином и гајеним птицама;

д) Мере које се односе на забрану изношења и растурања стајњака, употребљене простирке и осоке на оранице у зараженој зони

9.0. Републичка ветеринарска инспекција ће забранити изношење стајњака, употребљене простирке и осоке са газдинства у зараженој зони и њихово разношење на ораницама до окончања поступка биотермизације.

9.1. Изузетно се може дозволити изношење стајњака, употребљене простирке и осоке са газдинства у зараженој зони, на којима се примењују строге биосигурносне мере и то само у циљу уништавања или даљег третмана у посебним погонима који гарантује уништавање узрочника болести.

ђ) Време трајања наређених мера

10.0. Наређене мере спречавања ширења, сузбијања и искорењивања високо патогене авијарне инфлуенце примењиваће се у зараженој зони најмање 21 дан од момента спровођења чишћења, прања и завршне дезинфекције зараженог газдинства, објеката и опреме у складу са процедурама датим у Прилогу 1. ове Инструкције. Односно, најмање 21 дан од момента завршетка механичког чишћења, прања и завршне дезинфекције заражених објеката и газдинства, завршетка епизоотиолошких и

лабораторијских испитивања живине на свим газдинствима у зараженој зони и добијања негативног резултата лабораторијских испитивања. Резултати епизоотиолошких испитивања морају недвосмислено потврђивати да је могућност ширења ниско патогене авијарне инфлуенце занемарљива;

10.1. Након истека временског периода од 21 дана, предвиђеног за примену ветеринарско-санитарних мера у зараженој зони, укида се заражена зона и она постаје део угрожене зоне. Мере предвиђене за примену у угроженој зони примењиваће се и на територији бивше заражене зоне. Временски рок предвиђен за примену ових мера у бившој зараженој зони износи додатних 9 дана. Након периода од укупно 30 дана од дана када је спроведено чишћење, прање и завршена дезинфекција заражених газдинства и објекта, престају да се примењују наређене мере и укидају се све забране везане за промет живине, гајених птица и производа од живине.

е) Мере које се предузимају у угроженој зони

11.0. Републичка ветеринарска инспекција ће у угроженој зони наредити и организовати спровођење следећих мера:

- (а) попис свих газдинства на којима се држи и узгаја живина;
- (б) попис газдинства започет од рубних делова угрожене зоне и кретати се према зараженој зони;
- (в) успостављање биосигурносних мера на газдинствима укључујући постављање дезинфекционих баријера на улазима и излазима са газдинства, држање живине и гајених птица затворене у објектима и спречавање контакта са дивљим птицама и другом живином;
- (г) наредиће забрану промета живине, гајених птица и јаја унутар и из угрожене зоне;
- (д) промет живине, гајених птица и јаја унутар угрожене зоне, Министарство може дозволити само ако су испуњене све ветеринарско-санитарне мере и све мере биосигурности којима се гарантује да неће доћи до ширења узрочника високо патогене авијарне инфлуенце;
- (е) мера забране промета не односе се на транзит пошиљки живине, гајених птица и јаја кроз угрожену зону регионалним путевима и железницом. У случајевима транзита кроз угрожену зону није дозвољено заустављање возила, истоварање и претоварање пошиљки живине, гајених птица и јаја;
- (ж) забраниће се промет живине, гајених птица и домаћих сисара без претходног одобрења републичке ветеринарске инспекције. Забрана се не односи само на домаће сисаре који се упућују у просторе и просторије у којима живе само људи и где нема контакта са живином и гајеним птицама;
- (з) обавезно и хитно пријављивање сваког случаја повећања морбидитета и морталитета на газдинству, пада продуктивности и ношења јаја републичкој ветеринарској инспекцији;
- (и) сви делови опреме и возила која су користила лица која су долазила и одлазила са газдинства, а могла су бити контаминирана узрочником болести, морају бити очишћена и дезинфикована;
- (к) сва лица, која долазе или напуштају газдинство на којима се држи и узгаја живина и гајене птице у угроженој зони, морају се придржавати превентивних мера заштите у циљу минимизирања ризика преношења узрочника болести;

- (л) власници и држаоци живине и гајених птица у обавези су да воде писану забелешку лица која су долазила на газдинство. Ова мера се не односи на лица која су посећивала само просторије у којима се станује, а да притом нису улазили у објекте са живином и гајеним птицама;
- (м) забраниће окупљање живине и гајених птица на сајмовима, изложбама, такмичењима, пијацама, као и све друге видове окупљања живине и гајених птица у зараженој зони;
- (н) током трајања заразе, као и у периоду до укидања мера спречавања ширења, сузбијања и искорењивања високо патогене авијарне инфлуенце у угроженој зони, забраниће се насељавање ловишта пернатом дивљачи;

11.1. Министарство може дозволити транспорт живине, која потиче из угрожене зоне, директно у кланицу и искључиво за потребе клања. Министарство ће пре транспорта одредити кланицу у којој ће живина бити заклана. Клање овакве живине може бити одобрено ако су испуњени услови прописани у ставу 7.2. ове Инструкције;

11.2. Министарство може дозволити транспорт живине, која потиче изван заражене зоне, директно у кланицу, лоцирану у угроженој зони, искључиво за потребе клања и касније промет меса добијеног од овакве живине. Министарство ће пре транспорта одредити кланицу унутар заражене зоне у којој ће живина бити заклана. Клање овакве живине може бити одобрено ако су испуњени услови прописани у ставу 7.3. ове Инструкције.

11.2.1. Кланица у којој ће бити дозвољено клање живине из члана 11.2. ове Инструкције мора испуњавати услове из члана 61. ове Инструкције.

11.3. Министарство може дозволити директан транспорт једнодневних пилића, излежених из јаја пореклом са газдинства у угроженој зони, на газдинства, пожељно је изван заражене и угрожене зоне ако су испуњени услови прописани у ставу 7.4. ове Инструкције. Ако се једнодневни пилићи насељавају на газдинствима изван заражене и угрожене зоне, пилићи морају остати на газдинствима, на која су испоручени, најмање 21 дан.

11.3.1. Министарство може дозволити директан транспорт једнодневних пилића, излежених из јаја пореклом са газдинства изван заражене и угрожене зоне, на газдинства, пожељно је изван заражене и угрожене зоне, ако инкубаторска станица, у којој су јаја излежена, задовољава услове прописане у ставу 7.4.1. ове Инструкције.

11.4. Министарство може дозволити директан транспорт осамнаестонедељних кока носиља, произведених на газдинствима у угроженој зони, и насељавање на газдинствима на којима нема друге живине или гајених птица, пожељно је на газдинствима унутар заражене и угрожене зоне, ако су испуњени услови прописани у ставу 7.5. ове Инструкције. Ако се осамнаестонедељне коке носиље насељавају на газдинствима изван заражене и угрожене зоне, морају остати на газдинствима дестинације најмање 21 дан.

11.5. Министарство може дозволити директан транспорт приплодних јаја, произведених на газдинствима у угроженој зони, у инкубаторску станицу лоцирану у

угроженој зони или изван угрожене зоне, одређену за ову намену од стране Министарства ако су испуњени услови прописани у ставу 7.6. ове Инструкције.

11.6. Министарство може дозволити директан транспорт јаја за конзум на нешкодљиво уништавање или их упутити у унапред за ову намену одређен објекат за прераду јаја и производњу производа од јаја под условима прописаним у ставовима 7.7., 7.7.1., 7.7.2. ове Инструкције.

11.7. Наређене мере спречавања ширења, сузбијања и искорењивања високо патогене авијарне инфлуенце примењиваће се у угроженој зони најмање 30 дана од момента спровођења чишћења, прања и завршне дезинфекције зараженог газдинства, објеката и опреме у складу са процедурама датим у Прилогу 1. овог Упутства, односно све док живина лоцирана на газдинствима у зараженој зони не буде дијагностички испитана.

11.8. Министарство може, уважавајући епизоотиолошке чињенице и процену ризика преношења узрочника високо патогене авијарне инфлуенце, дозволити промет голубова намењених такмичењу из угрожене и промет у угрожену зону.

11.8.1. Промет голубова, намењених такмичењу, може се дозволити само на начин и под условима који неће угрозити систем контроле болести и здравствене заштите животиња.

ж) Мере које се предузимају у додатној заштитној зони

12.0. У зависности од епизоотиолошке процене, интензитета и дистрибуције болести, Министарство ће у додатној заштитној зони применити све или поједине мере спречавања ширења, сузбијања и искорењивања високо патогене авијарне инфлуенце које се примењују у зараженој и угроженој зони.

12.1. Министарство може, у условима када постоји епизоотиолошка индикација, у додатној заштитној зони одобрити примену превентивних програма ерадикације који укључују превентивно клање и убијање живине и гајених птица на газдинствима и подручјима под ризиком.

12.2. Одлуку о примени мера, предвиђених програмом превентивне ерадикације, Министарство ће донети на основу критеријума датих у Прилогу 2. овог Упутства.

12.2. Поновно насељавање газдинства живином и гајеним птицама може се обавити уз сагласност Министарства, а према препорукама стручних специјалистичких служби и експертске групе.

з) Мере које се предузимају у случају појављивања авијарне инфлуенце у кланици

13.0. У случају постављања сумње да је дошло до појављивања авијарне инфлуенце код живине или гајених птица у кланици или је потврђено присуство авијарне инфлуенце у кланици, републичка ветеринарска инспекција ће одмах наредити и организовати спровођење епизоотиолошке истраге и предузети све мере на газдинству са којег потиче живина и гајене птице, у циљу потврђивања болести или искључивања

сумње. Сва живина из свих производних јединица мора бити подвргнута клиничком испитивању. Након обављеног детаљног клиничког прегледа извршиће се узорковање материјала за лабораторијска испитивања. До искључивања сумње на овим газдинствима примењиваће се све мере здравствене заштите које су предвиђене за примену на газдинствима на којима постоји сумња да је дошло до избијања авијарне инфлуенце.

13.1. У случајевима када је живина из става 13.0. већ заклана, сво месо и кланични отпаци пореклом од ове живине или било које друге живине, који су могли доћи у контакт са контаминираним месом и отпадима током клања, морају се држати одвојено, под инспекцијским надзором. Промет оваквог меса и отпадака ће бити забрањен све док се сумња на авијарну инфлуенцу не искључи.

13.2. Живина, која је у кланици показује симптоме болести, или се ради о угинулој или закланој живини код које постоје карактеристичне патоморфолошке лезије биће подвргнута лабораторијском испитивању. Репрезентативни узорак код живине на кланици представља узорак од најмање 5 угинулих или закланих јединки са карактеристичним патоанатомским променама.

13.3. У случају када је авијарна инфлуенца потврђена код животиња из става 13.1., сво месо и отпаци пореклом од заражене живине као и они који су могли бити контаминирани током процеса клања и обраде морају бити нешкодљиво уништени, а кланица и опрема очишћени, опрани и дезинфиковани у што краћем року.

и) Мере које се предузимају у случају појављивања високо патогене авијарне инфлуенце на граничним прелазима или у превозним средствима

14.0. У случајевима појављивања или постављања сумње да је дошло до избијања високо патогене авијарне инфлуенце на граничном прелазу или возилима намењеним за транспорт живине, републичка ветеринарска инспекција ће, уважавајући критеријуме процене ризика од ширења авијарне инфлуенце, наредити убијање или клање све живине или гајених птица затечених на граничном прелазу или возилу.

14.1. Уместо убијања и клања, када за то постоје услови, Министарство може дозволити смештање живине и гајених птица у изоловане објекте.

14.1.1. Живина и гајене птице из става 14.1. морају бити смештене и изоловане у објекте на начин који спречава контакт са другима птицама и живином и бити држане у изолацији све док се сумња не искључи или потврди присуство авијарне инфлуенце.

14.1.2. Републичка ветеринарска инспекција ће обезбедити инспекцијски надзор над изолованом живином и спровести мере дијагностике у циљу потврђивања или искључивања високо патогене авијарне инфлуенце.

14.1.2. У случајевима када инфицирана живина, затечена на граници или у превозном средству, потиче са газдинства на територији Републике Србије, републичка ветеринарска инспекција ће наредити спровођење детаљне епизоотиолошке истраге на

газдинствима одакле живина потиче и обавезно узорковање материјала за лабораторијска испитивања.

14.1.3. На газдинствима одакле живина потиче, приликом спровођења епизоотиолошке истраге, нарочито ако је живина већ заклана, обратити посебну пажњу на производне карактеристике и евентуално опадање производних способности. Клиничком прегледу подвргнути сву живину у свим производним јединицама. Обавезно је узорковање материјала за лабораторијска испитивања из свих производних јединица.

14.2. Министарство може дозволити транспорт живине или других гајених птица са граничног прелаза до места где ће бити нешкодљиво уништене, заклане или држане у изолацији до потврђивања присуства високо патогене авијарне инфлуенце или искључивања сумње.

14.3. У случајевима када је живина из става 14.0. заклана, сво месо и кланични отпаци пореклом од ових животиња или било које друге живине, који су могли доћи у контакт са контаминираним месом и отпацама током клања, морају се држати одвојено, под инспекцијским надзором. Промет оваквог меса и отпадака ће бити забрањен све док се сумња на авијарну инфлуенцу не искључи.

14.4.1. У случају када је авијарна инфлуенца потврђена код закланих животиња из става 14.1., сво месо и отпаци пореклом од заражене живине као и они који су могли бити контаминирани током процеса клања и обраде морају бити нешкодљиво уништени, а кланица и опрема очишћени, опрани и дезинфиковани у што краћем року.

ж) *Додатне мере спречавања ширења, сузбијања и искорењивања високо патогене авијарне инфлуенце које се предузимају у кланицама на граничним прелазима и превозним средствима*

15.0. У случајевима постављања сумње или потврђеног присуства високо патогене авијарне инфлуенце у кланицама на граничним прелазима или превозним средствима, Републичка ветеринарска инспекција ће наредити спровођење следећих додатних мера заштите:

- (а) забрану увођења живине и гајених птица у кланицу, на гранични прелаз или у транспортно возило у трајању од најмање 24 часа од спровођења мера механичког чишћења, прања и дезинфекције у складу са процедурама датим у Прилогу 1. овог Упутства. У случајевима када је постављена сумња или је високо патогена авијарна инфлуенца потврђена на граничном прелазу, забрана се може проширити и на остале животињске врсте;
- (б) механичко чишћење, прање и дезинфекцију објеката, опреме и возила у складу са процедурама датим у Прилогу 1. ове Инструкције;
- (в) наредиће спровођење епизоотиолошке анкете;
- (г) на газдинствима, са којих потиче живина или гајене птице, а код којих је постављена сумња на високо патогену авијарну инфлуенцу, републичка ветеринарска инспекција наредиће спровођење мера које се примењују на газдинствима на којима је постављена сумња да је дошло до избијања високо

патогене авијарне инфлуенце, прописане овим Упутством, и на истим успоставити инспекцијски надзор;

- (д) након добијања потврдног резултата да су живина или гајене птице позитивне на високо патогену авијарну инфлуенцу, на газдинствима са којих потичу ове животиње наредиће се спровођење мера спречавања ширења, сузбијања и искорењивања високо патогене авијарне инфлуенце, прописане овом Инструкцијом.

II. ВИСОКО ПАТОГЕНА АВИЈАРНА ИНФЛУЕНЦА (HPAI) ИЗАЗВАНА ВИРУСОМ ТИПА Х5Н1

а) Мере које се предузимају у случају појављивања високо патогене авијарне инфлуенце изазване вирусом типа Х5Н1

15.1. Успостављање зоне А и зоне Б.

15.1.2. Због свог нарочитог инфективног потенцијала, у случајевима када је индиковано да се, на основу клиничке слике и епизотиолошких истраживања, може посумњати да је дошло до инфекције живине и гајених птица вирусом типа Х5Н1 или се лабораторијским испитивањима докаже инфекција овим вирусом, Министарство ће наредити успостављање зоне А и зоне Б.

15.1.3. **Зона А.** Под зоном А, у смислу ове инструкције, подразумева се подручје високог ризика које се, епизотиолошки и географски посматрано, састоји из заражене и угрожене зоне.

15.1.4. Након успостављања зоне А, Министарство ће наредити спровођење свих мера, предвиђених за примену у зараженој и угроженој зони као и примену мера које се примењују на газдинствима у зараженој и угроженој зони приликом појављивања високо патогене авијарне инфлуенце (мере које се примењују без обзира на тип вируса високо патогене авијарне инфлуенце). Поглавља Д, ЋI, ЕI.

15.2.1. **Зона Б.** Под зоном Б, у смислу ове инструкције, подразумева се подручје ниског ризика које, епизотиолошки и географски посматрано, обухвата делове или целу додатну заштитну зону. Циљ успостављања ове зоне је одвајање зоне А од области слободне од авијарне инфлуенце, ако је ова област одређена као таква (зона слободана од авијарне инфлуенце) или одвајање од суседних земаља.

15.2.2. Приликом успостављања зоне Б узимају се у обзир географски, административни, еколошки и епизоотиолошки фактори који могу утицати на ширење авијарне инфлуенце.

15.3. У случајевима када су ове зоне успостављене само на основу сумње да је дошло до инфекције живине или гајених птица вирусом типа Х5Н1, а касније се лабораторијским испитивањима докаже да узрочник не припада неураминидаза типу Н1, Министарство ће укинути успостављене зоне А и Б и тада се примењују мере

предвиђене за случајеве појављивања високо патогене авијарне инфлуенце изазване вирусом који не припада типу Х5Н1.

b) Опште мере забране

15.4. Поред увођења мера забране промета живине, гајених птица, приплодних јаја, јаја за конзум и њихових производа, које се примењују у случајевима појављивања високо патогене авијарне инфлуенце изазване сојевима вируса који не припадају типу Х5Н1, у случајевима када је дијагностикована инфекција вирусом типа Х5Н1, Министарство ће наредити спровођење и додатних општих мера забране:

- (a) забрану извоза и забрану промета живине, гајених птица, пернате дивљачи и приплодних јаја из зоне Б у остале делове земље. Забрана се не односи на птице које се чувају као кућни љубимаци и птице намењене транспорту и насељавању посебних врста објеката као што су: газдинства на којима се држе некомерцијалне птице, зоолошки вртови, циркуси, продавнице кућних љубимаца, резервати, ограђени простори у којима се држи живина и птице за потребе научно-истраживачког рада или у циљу очувања угрожених врста птица, регистроване одгајивачнице ретких раса живине и птица. Транспорт ће бити дозвољен под условом да на овај начин неће бити угрожен систем здравствене заштите животиња и контрола болести;
- (б) забрану промета производа, добијених од дивљачи и намењених за људску исхрану, из зона А и Б у остале делове земље као и њихов извоз;
- (в) забрану промета анималног отпада, пореклом од живине и птица, из зоне А у зону Б и обрнуто, као и забрану промета анималног отпада пореклом од живине и птица из ових зона у остале делове земље;
- (г) забрану окупљања живине и гајених птица на сајмовима, изложбама, такмичењима, пијацама као и свих других видова окупљања живине и гајених птица у зони Б;

в) Одступање од одређених мера забране

15.5. Министарство може дозволити транспорт живине, која потиче са газдинства лоцираних у зони Б, директно у кланицу за потребе клања. Министарство ће пре транспорта одредити кланицу у којој ће живина бити заклана. Клање овакве живине може бити одобрено ако су испуњени услови прописани у ставу 7.2. ове Инструкције;

15.5.1. Министарство може дозволити директан транспорт живине са газдинства лоцираних у зони Б, на газдинства, пожељно је изван зоне Б, ако су испуњени следећи услови:

- (a) живина се мора транспортовати возилима која су током целог транспорта подвргнута непосредном инспекцијском надзору или се транспортују возилима, која су након инспекцијског прегледа при утовару пошиљке запечаћена жигом ветеринарске инспекције;
- (б) током транспорта, као и на газдинству на коме се живина насељава, морају се применити све биосигурносне мере заштите живине од контаминације и преношења инфекције;

- (в) на газдинству, на коме се живина насеља, мора се успоставити инспекцијски надзор одмах након насељавања живине;
- (г) ако се живина насељава на газдинствима изван зоне Б, живина мора остати на газдинствима, где је насељена, најмање 21 дан;
- (д) возила употребљена за транспорт живине, после завршеног транспорта морају бити подвргнута детаљном чишћењу, прању и дезинфекцији;

15.5.2. Ако је живина из члана 15.5.1. намењена извозу извоз ће бити одобрен ако су испуњени следећи услови:

- (а) да је извоз живине одобрен од стране ветеринарских власти земље у којој се живина извози;
- (б) да на газдинствима, на којима ће живина бити насељена нема друге живине или гајених птица;
- (в) да буду примењене све мере заштите и испуњени услови из члана 15.5.1. ове Инструкције;

15.6. Министарство може дозволити директан транспорт једнодневних пилића, излежених у инкубаторским станицама лоцираним у зони Б, на газдинства, пожељно је изван зоне А, ако се пилићи насељавају на газдинствима на којима је одмах након насељавања успостављен инспекцијски надзор;

15.6.1. На газдинствима из члана 15.6. није потребно успостављање инспекцијског надзора, односно, пилићи се могу насељавати без ограничења ако су једнодневни пилићи излежени из јаја пореклом од живине из зоне Б која је серолошки тестирана тестовима способним да детектују ниво преваленције болести од 5% и чија је поузданост 95%, при чеми је добијен негативан налаз, а могуће је документовати следљивост кретања пошиљки јаја до било које инкубаторске станице.

15.6.2. Пилићи, излежени у инкубаторским станицама лоцираним у зони Б, могу се без ограничења насељавати на било којим газдинствима, пожељно је изван зоне А, ако су излежени из јаја пореклом са газдинастава изван зона А и Б (у моменту прикупљања) и ако су дезинфикована и транспортована у дезинфикованим подлошцима, односно, на начин и под условима који не дозвољавају могућност контаминације јаја.

15.7. Министарство може дозволити транспорт приплодних јаја, пореклом од живине из зоне Б, под условом да је приплодна живина на газдинствима серолошки тестирана тестовима способним да детектују ниво преваленције болести од 5%, чија је поузданост 95% и притом је добијен негативан налаз. Министарство ће дозволити транспорт пошиљки ако је, поред негативног теста серолошких испитивања приплодне живине, обезбеђена и документована следљивост свих пошиљки приплодних јаја према било којој инкубаторској станици.

15.7.1. Министарство може одобрити транспорт пошиљки јаја, намењених научним истраживањима, дијагностичким испитивањима и за потребе фармацеутске индустрије, произведена на газдинствима у зонама А и Б у унапред одређене лабораторије, институте, фармацеутске куће и произвођаче вакцина у земљи и иностранству.

15.7.2. Транспорт пошиљки јаја из чланова 15.7. и 15.7.1. ће бити дозвољен само под условима ако је обезбеђен инспекцијски надзор током свих фаза транспорта, ако су испуњени сви прописани услови из члана 7.6. ове Инструкције и ако је Републичка ветеринарска инспекција у поступку контроле утврдила да на газдинствима, са којих јаја потичу, нема знакова сумње на присуство авијарне инфлуенце.

15.8. Министарство може дозволити промет меса, млевеног меса, механички откошћеног меса, као и производа добијених од меса дивљачи пореклом из зоне А и Б на домаће тржиште ако је дивљач заклана у кланици која задовољава услове из члана 61. ове Инструкције.

15.8.1. Месо и производи од меса из члана 15.8. ове Инструкције не могу се пласирати на тржиште ЕУ и трећих земаља.

15.9. Министарство може дозволити транспорт живинског кланичног отпада, и перја из кланица у зонама А и Б, у кафилерије изван ових зона ако су обезбеђени следећи услови:

- (а) предузете све мере спречавања растурања материјала током транспорта, односно, ако се отпад транспортује возилима која не дозвољавају цурење материјала;
- (б) ако се у кафилерији отпад третира поступком који обезбеђује сигурну инактивацију вируса авијарне инфлуенце;

15.9.1. Министарство може дозволити промет перја из зона А и Б:

- (а) ако је перје добијено од живине која потиче изван заражене зоне;
- (б) ако је перје, добијено од живине која потиче из заражене зоне, третирано врелом паром или неким другим поступком који сигурно уништава вирус авијарне инфлуенце;

15.9.2 У свим случајевима, када Министарство доноси одлуку о одступању од одређених мера, одлуку ће заснивати на детаљној процени ризика. Транспорт и промет, који су предмет одступања од наређених забрана, дозвољаваће се само када је недвосмислено утврђено да је ризик преношења болести занемарљив и ако су примењене све биосигурносне мере превенције ширења инфективног агенса.

III. НИСКО ПАТОГЕНА АВИЈАРНА ИНФЛУЕНЦА (LPAI)

а) Мере које се предузимају на газдинствима на којима је доказана инфекција живине ниско патогеним сојем авијарне инфлуенце

16.0. Одмах након добијања позитивног резултата да је на газдинству дошло до заражавања живине или гајених птица ниско патогеним сојем вируса авијарне инфлуенце, надлежни републички ветеринарски инспектор наредиће и организовати:

- (а) спровођење мера, предвиђених ставом 3.2.2. тачке (а), (б), (г), (д), (е), (ж), (з), (и), (к). Републички ветеринарски инспектор ће се приликом спровођења наређених

- мера и одређивања интензитета мера, водити принципима процене ризика и критеријумима датим у Прилогу 3 ове Инструкције;
- (б) наредиће уништавање глодара и инсеката на газдинствима и у објектима;
 - (в) хитно и без одлагања убијање (stamping out) на хуман начин све живине и птица које се гаје и држе на газдинству, код којих је доказана инфекција ниско патогеним сојем вируса авијарне инфлуенце;
 - (г) мера убијања и нешкодљивог уништавања живине и гајених птица, се може применити и на осталу живину и гајене птице на газдинству, уколико оне представљају опасност за даље ширење авијарне инфлуенце;
 - (д) уважавајући принципе процене ризика, мера депопулације живине и гајених птица се може применити и на газдинствима у контакту, након обављања епизоотиолошке истраге и постављања оправдане епизоотиолошке индикације;
 - (е) до момента спровођења мере убијања и нешкодљивог уништавања живине и гајених птица, забраниће се промет живина и других птице са газдинства без дозволе Министарства;
 - (ж) у циљу спречавања ширења авијарне инфлуенце, Министарство ће хитно донети одлуку да ли ће живина и гајене птице:

(а) бити убијене што пре;

или

(б) бити заклане у кланицама, које је Министарство унапред одредило за сврху клања овакве живине;

16.1. Ако Министарство донесе одлуку да живина буде заклана, живина мора бити подвргнута сталном инспекцијском надзору и лабораторијском испитивању.

16.2. Транспорт живине из става 16.1. са газдинства на клање у кланицу, Министарство ће дозволити:

- (а) након завршетка лабораторијских испитивања узорака, добијених од ове живине, и добијања негативног резултата испитивања;
- (б) након завршетка комплетне процене ризика преношења узрочника болести и утврђивања да није дошло до значајнијег излучивања и ширења вируса на газдинству, односно да је ризик ширења болести сведен на занемарљиву меру;

16.3. Клање у кланицама из става 16.0. може бити одобрено ако су испуњени следећи услови:

- (а) ако се живина директно са газдинства транспортује у кланицу на клање;
- (б) након утовара живине, пошиљка мора бити запечаћена или се обезбеђује непосредан надзор пошиљке од стране републичке ветеринарске инспекције током транспорта. Пошиљка остаје запечаћена током целог транспорта и може бити отпечаћена тек у кланици;
- (в) републичка ветеринарска инспекција, одговорна за контролу кланице у којој ће живина бити заклана, мора бити унапред обавештена о приспећу пошиљке;

- (г) возила и опрема, употребљени за транспорт живине, као и сви други материјали који су могли бити контаминирани, после завршеног транспорта морају бити подвргнути детаљном чишћењу, прању и дезинфекцији;
- (д) кланични отпаци, настали током клања овакве живине, морају бити нешкодљиво уништени;
- (е) у случају потребе, републичка ветеринарска инспекција ће наредити примену и других мера спречавања ширења узročника авијарне инфлуенце;

16.4. Републичка ветеринарска инспекција ће такође наредити и организовати спровођење следећих мера:

- (а) приплодна јаја, која потичу са газдинства на којима је потврђено присуство инфекције живине ниско патогеним сојем вируса авијарне инфлуенце, а која су прикупљена у периоду од момента највероватнијег продора узročника на газдинство до момента наређивања и предузимања мера сузбијања болести, морају, када год је то могуће, бити пронађена и инкубирана под сталним надзором ветеринарске инспекције;
- (б) пилићи, који су се већ излегли из ових јаја, морају се, када год је то могуће, пронаћи и подвргнути инспекцијском надзору ветеринарске инспекције. Републичка ветеринарска инспекција ће наредити спровођење дијагностичких поступака укључујући и обавезна лабораторијска испитивања узорака добијених од ових пилића;
- (в) јаја, која су затечена на газдинству, као и она која су произведена на газдинству до момента нешкодљивог убијања и уништавања живине, могу се упутити у објекат за прераду јаја и производњу производа од јаја под условима и на начин како је то описано у ставовима 3.7., 3.7.1. и 3.7.2. ове Инструкције;
- (г) сва опрема, материје и друге супстанце, које су затечене на газдинству а које су могле бити контаминирани узročником болести, морају бити очишћене, опране и дезинфиковане или бити уништене на начин којим се обезбеђује сигурно уништавање вируса авијарне инфлуенце, у складу са процедурама датим у Прилогу 1. ове Инструкције;
- (д) стајњак, осока и простирка морају бити третирани на један од начина како је описано у Прилогу 1. ове Инструкције;
- (е) након спровођења поступака нешкодљивог убијања живине и нешкодљивог уништавања лешева, објекти, опрема и возила која су се користила за превоз живине, лешева, хране за животиње, стајњака, осоке, простирке и других контаминираних супстанци, морају бити очишћени, опрани и дезинфиковани у складу са процедурама датим у Прилогу 1. ове Инструкције;
- (ж) забраниће се промет живине, гајених птица и домаћих сисара са газдинства без претходног одобрења републичке ветеринарске инспекције. Забрана се не односи само на домаће сисаре, који се упућују у просторије у којима живе само људи и где нема контакта са живином и гајеним птицама;

16.5. У случају да се ради о примарном избијању ниско патогене авијарне инфлуенце, национална лабораторија ће извршити идентификацију субтипа вируса авијарне инфлуенце. Вирусни изолат ће такође бити послат и у међународну референтну лабораторију.

б) Одступање од одређених мера у односу на посебне врсте газдинства

17. Министарство може дозволити одступање од примене одређених мера из ставова 16.0. до 16.4. у случајевима када се ради о посебним врстама објеката и газдинствима као што су газдинства на којима се држе некомерцијалне птице, зоолошки вртови, циркуси, продавнице кућних љубимаца, резервати, ограђени простори у којима се држи живина и птице намењене научно-истраживачком раду или у циљу очувања угрожених врста птица, регистроване одгајивачнице ретких раса живине и птица, под условом да на овај начин неће бити угрожен систем здравствене заштите животиња и контрола болести.

17.1. У случајевима одступања од одређених мера из ставова 16.0. до 16.4., Републичка ветеринарска инспекција, на газдинствима из става 16.0., мора да нареди спровођење следећих мера и обезбеди следеће услове:

- (а) сва живина и друге гајене птице морају бити затворене у зградама на газдинству. Када то није практично могуће и када разлози добробити животиња то не дозвољавају могу бити затворене у другим простирима на газдинству ако ти простори не дозвољавају контакт са другом живином и гајеним птицама са суседних газдинства;
- (б) живина и гајене птице са ових газдинства морају бити подвргнути активном надзору и лабораторијском тестирању у складу са дијагностичким процедурама. Ове животиње не смеју напуштати објекте све док се лабораторијским тестовима не докаже да не представљају ризик по здравље других животиња;
- (в) животиње не смеју напуштати газдинства, осим ако се упућују на клање или смештају на друга газдинства у земљи или иностранству, а према упутствима републичке ветеринарске инспекције и уз одобрење Министарства;

17.2. У свим случајевима, када Министарство доноси одлуку о одступању од одређених мера, одлуку ће заснивати на детаљној процени ризика. Транспорт и промет, који су предмет одступања од наређених забрана, дозвољаваће се само када је недвосмислено утврђено да је ризик преношења болести занемарљив и ако су примењене све биосигурносне мере превенције ширења инфективног агенса.

в) Мере које се предузимају у случају појављивања ниско патогене авијарне инфлуенце на одвојеним производним јединицама газдинства

18.0. У случају појављивања ниско патогене авијарне инфлуенце на газдинствима која се састоје из више одвојених производних јединица, Министарство може дозволити одступање од примене мера прописаних ставовима 16.0 до 16.4. ако такво одступање неће угрозити систем здравствене заштите и неће угрозити контролу болести.

18.1. Овакво одступање од примене прописаних мера дозволиће се само у односу на два и више објеката на истом газдинству, где је узимајући у обзир: врсту и грађу објекта, величину, начин манипулисања на газдинству, начин производње и управљања газдинством, исхрану живине, напајање, начин кретања особља запосленог на газдинству и посетиоца, проценом ризика утврђено да су производне јединице потпуно

одвојене и независне једна од друге у смислу локације, физичког контакта и свакодневног управљања процесом производње на фарми.

г) Мере које се предузимају на газдинствима у контакту

19.0 Након спровођења детаљне епизоотиолошке истраге, Републичка ветеринарска инспекција ће одреди газдинства која су у контакту са газдинствима на којима је потврђено присуство ниско патогене авијарне инфлуенце.

19.1. Након одређивања газдинства која су у контакту са газдинствима на којима је потврђено присуство ниско патогене авијарне инфлуенце, Републичка ветеринарска инспекција мора да обезбеди примену мера које се примењују на газдинства на којима је утврђено постојање сумње на високо патогену авијарну инфлуенца, односно примену мера из ставова 3.2.1. и 3.2.2. Ове мере ће се примењивати на газдинствима у контакту све док се присуство ниско патогене авијарне инфлуенце не искључи лабораторијским тестовима.

19.2. Ако је газдинство лоцирано у подручју са интензивном живинарском производњом и великом густином насељености живине, републичка ветеринарска инспекција може наредити убијање живине и применити мере прописане ставом 4.1. Критеријуми за доношење овакве мере дати су у Прилогу 2 ове Инструкције.

19.3. Убијене животиње морају бити подвргнуте лабораторијском тестирању на присуство вируса ниско патогене авијарне инфлуенце.

19.4. Сви објекти на газдинству, употребљена опрема, возила и делови газдинства на којима су боравиле животиње или су преношени лешевима, морају бити подвргнути поступку детаљног чишћења, прања и дезинфиковања у складу са процедуром описаном у Прилогу 1 ове Инструкције.

д) Успостављање заражене зоне

20.0. Одмах након добијања потврде да је на газдинству дошло до избијања ниско патогене авијарне инфлуенце, Министарство ће наредити успостављање заражене зоне у полупречнику од најмање 1 км од жаришта заразе и наредити спровођење мера за спречавање ширења, сузбијања и искорењивања ниско патогене авијарне инфлуенце, предвиђене овом Инструкцијом.

ђ) Мере које се предузимају у зараженој зони

21.0. Одмах након успостављања заражене зоне, у зараженој зони Министарство ће наредити и организовати спровођење мера из ставова 7.1. до става 9.1. ове Инструкције.

е) Време трајања наређених мера

22.1. Наређене мера у зараженој зони примењиваће се у следећем временском периоду:

- (а) најмање 21 дан од момента завршетка механичког чишћења, прања и завршне дезинфекције заражених објеката и газдинства, односно до завршетка епизоотиолошких и лабораторијских испитивања живине на свим газдинствима у зараженој зони и добијања негативног резултата лабораторијских испитивања. Резултати епизоотиолошких испитивања морају недвосмислено потврђивати да је могућност ширења ниско патогене авијарне инфлуенце занемарљива;
- (б) најмање 42 дана од момента добијања потврдног резултата да је на газдинствима доказано присуство ниско патогене авијарне инфлуенце, односно до завршетка епизоотиолошких и лабораторијских испитивања у зараженој зони и добијања резултата епизоотиолошких испитивања да је могућност ширења ниско патогене авијарне инфлуенце занемарљива;

IV. МЕРЕ КОЈЕ СЕ ПРЕДУЗИМАЈУ У ЦИЉУ СПРЕЧАВАЊА ПРЕНОШЕЊА ВИРУСА ИНФЛУЕНЦЕ ЖИВИНСКОГ ПОРЕКЛА НА ДРУГЕ ЖИВОТИЊСКЕ ВРСТЕ

а) Лабораторијско тестирање и друге мере које се односе на свиње и друге животињске врсте

22.0. Након добијања потврдног резултата, да је на газдинству дошло до избијања авијарне инфлуенце код живине или гајених птица, републичка ветеринарска инспекција ће наредити спровођење лабораторијских испитивања свих свиња затечених на зараженом газдинству. Ако укупан број свиња превазилази више од 60 животиња по производној јединици, тестираће се 60 свиња из сваке производне јединице. За лабораторијска испитивања узимају се трахеални/орофарингеални брисеви и узорци крви и то 2 до 4 недеље од нешкодљивог уништавања живине. Узорци се узимају тако да сваки узорак потиче од свиње која је у директном контакту са другим свињама и чине једну групу.

22.1. Републичка ветеринарска инспекција ће забранити промет свиња са ових газдинства све до добијања коначних резултата, којим се потврђује или искључује инфекција свиња вирусом авијарне инфлуенце.

22.2. У случају добијања позитивних резултата да је код свиња дошло до инфекције вирусом авијарне инфлуенце, републичка ветеринарска инспекција ће наредити хитно убијање и нешкодљиво уништавање свиња затечених на газдинству.

22.3. Министарство може дозволити транспорт свиња за клање са газдинства на којима је потврђена високо патогена авијарна инфлуенца код живине, ако је извршено лабораторијско испитивање свиња и добијен негативан налаз. Транспорт ће бити одобрен најраније 14 дана након нешкодљивог уништавања живине.

23.0. На газдинствима на којима је потврђено присуство авијарне инфлуенце код живине, као и на газдинствима која су у контакту са зараженим газдинствима, републичка ветеринарска инспекција може, уважавајући епизоотиолошку процену ризика ширења авијарне инфлуенце, примену мере из ставова 22.0., 22.1., 22.2. проширити и на друге домаће сисаре присутне на овим газдинствима.

24.0. О добијеним резултатима лабораторијских испитивања домаћих сисара на зараженим газдинствима и спроведеним мерама, Министарство ће обавестити Комисију ЕУ.

25.0. У циљу спречавања преношења вируса инфлуенце живинског порекла на друге животињске врсте, Републичка ветеринарска инспекција може наредити спровођење и других додатних мера заштите на зараженим газдинствима. Обим примене ових мера дефинисати према епизоотиолошкој процени ризика даљег ширења инфлуенце на друге животињске врсте.

25.1. Ако ветеринарски инспектор посумња да је дошло до инфекције и других животињских врста вирусом авијарне инфлуенце Х5 и Х7 наредиће узорковање и лабораторијско испитивање узорака.

V. ЧИШЋЕЊЕ, ПРАЊЕ И ДЕЗИНФЕКЦИЈА

26.0. Након спровођења мере нешкодљивог уништавања лешева живине, Министарство ће наредити спровођење следећих мера:

- (а) чишћење, прање, дезинфекцију и третман газдинства, објекта, опреме и других контаминираних материјала, под надзором републичке ветеринарске инспекције и у складу са процедурама прописаним у Прилогу 1. ове Инструкције;
- (б) забрану употребе пашњака и других контаминираних површина, које су коришћене за држање и гајење живине и птица инфицираних вирусом авијарне инфлуенце, све док се не спроведе чишћење и дезинфекција ових површина и не елиминише присуство инфективног агенса на њима;
- (в) дозволу употребе пашњака и других површина издаје републичка ветеринарска инспекција, након спроведене детаљне инспекцијске контроле и утврђивања да су спроведене све наређене мере чишћења, прања и дезинфекције у складу са процедурама датим у Прилогу 1. ове Инструкције;
- (г) чишћење, прање и дезинфекцију кланица, возила и других транспортних средстава, граничних прелаза, опреме и свих других контаминираних материјала или материјала који су могли бити контаминирани вирусом авијарне инфлуенце у складу са процедурама датим у Прилогу 1. ове Инструкције. Надзор и контролу спроведеног чишћења и дезинфекције врши републичка ветеринарска инспекција;
- (д) сва опрема и друге контаминирани супстанце или супстанце које су могле бити контаминирани вирусом авијарне инфлуенце, које се не могу очистити, дезинфиковати или третирати на неки прописаних начина, морају бити нешкодљиво уништене;
- (е) ветеринарске и друге организације, које спроводе чишћење и дезинфекцију опреме, возила, објеката и газдинства, у обавези су да након завршетка поступка дезинфекције, власнику или одговорном лицу издају потврду о спроведеном чишћењу и дезинфекцији;

26.1. Прање и дезинфекција су дозвољени само регистрованим средствима, која проверено уништавају вирус авијарне инфлуенце, у концентрацији коју је прописао произвођач датог средства или прописаној у Прилогу 1. ове Инструкције.

VI. НАСЕЉАВАЊЕ ОБЈЕКТА НОВОМ ЖИВИНОМ И ГАЈЕНИМ ПТИЦАМА

27.0. Поновно насељавање објекта живином и гајеним птицама, у којима се налазила живина инфицирана авијарном инфлуенцом, Министарство ће дозволити тек након спровођења свих мера предвиђених овим Инструкцијом за газдинства на којима је доказано присуство авијарне инфлуенце и то најраније 21 дан од момента завршетка механичког чишћења, прања и завршне дезинфекције опреме, возила, објекта и газдинства.

27.1. Поновно насељавање живине власници, односно држаоци живине и гајених птица, морају пријавити републичкој ветеринарској инспекцији, односно Министарству. Поступак насељавања живине и гајених птица власници, односно држаоци живине и гајених птица морају спровести у складу са упутствима републичке ветеринарске инспекције, а на основу решења Министарства којим се дозвољава поновно увођење живине и гајених птица на газдинство.

28.0. Након извршеног поновног насељавања објекта живином или гајеним птицама, Министарство ће наредити спровођење следећих мера:

- (а) сва живина и гајене птице на газдинству морају бити најмање једном клинички прегледане од стране специјалистичке епизоотиолошке службе. Преглед или завршни преглед, ако је наређено спровођење више од једног прегледа, мора бити спроведен што ближе завршетку периода од 21 дана од момента насељавања живине;
- (б) живина и гајене птице, односно узорци добијени од новоусељене живине и гајених птица на газдинству, морају бити подвргнути лабораторијском испитивању;
- (в) узорци за лабораторијска испитивања узимају се из сваке производне јединице. Репрезентативни узорак представља 20 појединачних узорака крви из сваког производног објекта. Узорци се узимају што пре након насељавања живине, осим ако се ради о једнодневним пилићима. Узорци, добијени од угинулих животиња, трахеални/орофарингеални и клоакални брисеви узимају се од највише 10 угинулих јединки недељно и то у периоду од 21 дана од поновног насељавања живине.
- (г) сва живина која је угинула током периода од 21 дана од момента уселавања мора бити лабораторијски испитана на присуство вируса авијарне инфлуенце, ако тај број не прелази 10 угинућа недељно;
- (д) на газдинствима на којима је била доказана инфекција високо патогеним сојема вируса авијарне инфлуенце, извршиће се узорковање 20 трахеалних/орофарингеалних брисева а код патака и гусака обавезно и узорковање по 20 клоакалних брисева из сваког производног објекта. Узорковање је пожељно спровести у трећој недељи након насељавања.
- (е) у случајевима инфекције ниско патогеним сојем вируса авијарне инфлуенце узорковаће се по 20 трахеалних/орофарингеалних брисева, 20 клоаклних брисева и 20 узорака крви из сваког производног објекта.
- (ж) сва лица која улазе или напуштају газдинства, на којима се налази уселаена живина, морају се придржавати свих биосигурносних мера и процедура заштите од уношења или изношења инфективног агенса са газдинства;
- (з) током прописаног периода од 21 дана од момента уселавања живине, забраниће се промет живине са газдинства без добијања претходне сагласности Министарства;

- (и) власници и држаци живине и гајених птица, морају да воде евиденцију о производним резултатима живине, укључујући и податке о свим случајевима пада продуктивности, носивости, појављивању болести и угинућима живине и гајених птица на газдинству;
- (к) сви случајеви значајнијег пада продуктивних способности, пада носивости, појављивања болести и угинућа живине и гајених птица на газдинству морају бити одмах пријављени републичкој ветеринарској инспекцији;

29.0. Уважавајући резултате епизоотиолошке процене ризика, Министарство може наредити спровођење мера из става 28.0. и на друге животињске врсте које се насељавају на газдинства на којима је спроведен поступак искорењивања авијарне инфлуенце.

VII. ВАКЦИНАЦИЈА

а) Производња, промет и употреба вакцине против авијарне инфлуенце

30.0. У Републици Србији је забрањена вакцинација живине и птица против авијарне инфлуенце осим у случајевима предвиђеним у ставу 31. и ставу 40. ове Инструкције.

30.1. Производња вакцине, увоз, складиштење, снабдевање и промет вакцине против авијарне инфлуенце под контролом су Министарства и могу се обављати само уз одобрење Министарства.

30.2. У случајевима када Министарство нареди спровођење вакцинације, вакцинација се може обављати само регистрованим вакцинама.

б) Ургентна вакцинација

31.0. Министарство може наредити и организовати спровођење ургентне вакцинације, у својству хитне привремене мере у следећим ситуацијама:

- (а) у случајевима појављивања авијарне инфлуенце на територији Републике Србије;
- (б) у случајевима појављивања авијарне инфлуенце у земљама окружења (суседним земљама);

31.1. Одлуку о предузимању ургентне вакцинације Тим за доношење одлука усваја на основу предлога Експертске групе.

31.1. Одлуку о примени ургентне вакцинације против авијарне инфлуенце, Тим за доношење одлука донеће на основу детаљне процене епизотиолошке ситуације и ризика ширења авијарне инфлуенце изван жаришта заразе, односно након потпуног сагледавања опасности даљег ширења болести и када се утврди да су већ постојеће мере недовољне да спрече уношење болести на територију Републике Србије или њено даље ширење.

31.2. У циљу спровођења успешне ургентне вакцинације, посебан пажња мора бити посвећена контроли промета: живе живене, гајених птица, приплодних јаја и јаја за конзум.

Пре уношења или одласка пошилики приплодних јаја или јаја за конзум са газдинства, републичка ветеринарска инспекција и епизоотиолошка служба ће извршити клинички преглед свих невакцинисаних родитеља и кока носиља у свим производним јединицама на газдинству односно фарми. Поред клиничког прегледа спровешће се и детаљна епизоотиолошка испитивања са посебним освртом на осцилације у производним резултатима. Свако значајније опадање производних способности може указивати на присуство инфекције. Овакви прегледи се понављају у интервалима од 30 дана.

31.2.1. На газдинствима са вакцинисаним кокама носиљама и родитељским линијама такође ће се спроводити детаљни клинички прегледи са посебним освртом на клинички преглед сентинел живине. Од сентинел живине узимаће се и узорци за лабораторијска испитивања.

31.3. Министарство ће дозволити промет вакцинисане живине и гајених птица са газдинства на газдинство под следећим условима и ако су спроведене следеће мере:

- (а) спроведен детаљан клинички преглед живине на свим производним јединица;
- (б) спроведена детаљна епизоотиолошка истрага и извршена провера евентуалних поремећаја у производним резултатима живине, који би могли указивати на присуство инфекције живине, у свим производним јединицама на газдинству унутар 72 часа пре транспорта;
- (в) у случајевима када је резултат клиничких и епизоотиолошких испитивања неповољан, спровешће се и узимање стандардног узорка. У случајевима када је клинички налаз задовољавајући спровешће се узорковање 72 часа пре транспорта и то: од вакцинисане живине 20 трахеалних/орофарингеалних брисева, 20 клоакалних брисева и 20 узорака крви за потребе серолошких испитивања у складу са DIVA стратегијом и употребу DIVA лабораторијских тестова. Поред вакцинисане живине тестираће се сентинел живина и то узимањем 20 трахеално/орофарингеалних брисева, 20 клоакалних брисева и 20 узорака крви за ХИ тест.

32. План ургентне вакцинације

32.1. Након доношења одлуке о предузимању ургентне вакцинације, Министарство ће израдити и усвојити план ургентне вакцинације, а на основу предлога Експертске групе.

32.2. План ургентне вакцинације мора да испуњава следеће услове и садржи следеће податке:

- (а) стање болести које је проузроковало доношење одлуке о спровођењу ургентне вакцинације;
- (б) географско подручје и геграфски опис подручја на коме ће се спровести ургентна вакцинација;
- (в) укупан број газдинстава која се налазе на подручју предвиђеном за вакцинацију;

- (г) укупан број газдинстава, планираних да буду обухваћени вакцинацијом, ако се број газдинстава предвиђених за вакцинацију разликује од укупног броја газдинстава на подручју вакцинације;
- (д) податке о врсти и категоријама живине или других гајених птица;
- (е) податке производним јединицама на газдинствима и газдинствима која се планирају да буду обухваћена вакцинацијом;
- (ж) планирани број живине или гајених птица које ће бити вакцинисане;
- (з) кратак опис вакцине, која ће бити употребљена, и њене карактеристике: сој вакциналног вируса од којег је направљена вакцина (подтип, ниско патогени сој, високо патогени сој), назив произвођача вакцине, тип вакцине (инактивисана, генетски модификована);
- (и) предвиђено време у коме ће се завршити кампања вакцинације;
- (к) критеријуме за доношење одлуке о спровођењу ургентне вакцинације на газдинствима у контакту;
- (л) протокол вакцинације за сваку врсту живине и птица у смислу старости живине која ће се вакцинисати, дозе, бустеризацију, временски интервал између понављања доза;
- (м) посебан протокол за газдинства на којима се не примењује принцип све унутра све напоље, нарочито када су у питању животиње које се уводе на газдинства са већ имунизованом живином;

32.3. План мора да буде изграђен на основу претходне процене ризика. Морају бити сагледане све релевантне чињенице као што су:

- (а) тип газдинства на којима се узгајају живина и гајене птице;
- (б) навике и начин одгајања живине;
- (в) густина насељености живине;
- (г) близина популације дивљих птица;
- (д) близина већих водотокова или стајаћих вода, места зимовања и одморишта птица селица и других места могућег контакта;
- (е) детаљан опис стратегије вакцинације и разлога немогућности других мера да контролишу болест, односно да зауставе даље ширење авијарне инфлуенце;

32.4. Планом морају такође бити предвиђени и разрађени начини и методе недвосмисленог диференцирања вакцинисане живине од невакцинисане и живине која је инфицирана дивљим сојем вируса авијарне инфлуенце.

32.5. Планом мора да буде јасно осмишљен начин складиштења и чувања вакцина, начин дистрибуције вакцине и начини контроле промета вакцине.

33.0. Поступак вакцинације, мере контроле и заштите приликом извођења вакцинације

33.1. Кампању вакцинације започети од рубних делова, а кретати се према жаришту заразе. Обавеза свих ветеринара и ветеринарских техничара, ангажованих на пословима вакцинације живине је да се придржавају свих мера личне заштите и да обавезно користе заштитну опрему - заштитну обућу и одећу, рукавице, маске за лице и наочаре.

33.2. У случајевима предузимања ургентне вакцинације, републичка ветеринарска инспекција ће забранити промет вакцинисане живине и гајених птица са газдинства и применити мере које се односе на промет живине и гајених птица у зараженој и угроженој зони.

34.0 Сва вакцинисана живина и газдинства на којима се налази вакцинисана живина морају бити евидентирана и регистрована.

35.0. Министарство ће наредити спровођење серолошких испитивања свих вакцинисаних јата у циљу раног откривања циркулације дивљег соја вируса, а у јатима, у којима се спроводи вакцинација, један број живине ће бити изузет од вакцинације (контролне-сентинел јединке).

35.1. Број невакцинисаних контролних (сентинел) јединки одређиваће се према очекиваној преваленци и поузданости теста. Овај број не сме бити мањи од 1% од укупног броја јединки у јату, односно мањи од 100 јединки. У зависности од величине газдинства, под једним јатом се може сматрати и живина смештена на више газдинстава, која нису јасно физички одвојена и где постоји могућност мешања живине.

35.2. Невакцинисане контролне јединке морају бити јасно обележене и не сме се дозволити грешка у смислу њихове замене и бркања са вакцинисаном живином и гајеним птицама.

35.3. Републичка ветеринарска инспекција ће наредити и организовати лабораторијско испитивање и спровођење надзора над газдинствима на којима је извршена вакцинација живине, односно у одвојеним производним јединицама, са циљем перманентног праћења епизоотиолошке ситуације.

35.4. У случају појављивања болести код контролних јединки, републичка ветеринарска инспекција ће неколико болесних јединки жртвовати и што хитније упутити на лабораторијска испитивања.

35.5. Ако се на газдинствима узгаја живина или птице, које су природно отпорније на вирус авијарне инфлуенце, па с тим у вези и не показују јасне клиничке знакове болести, као контролне јединке могу се користити осетљивије врсте живине као што су кокоши.

36.0. У случајевима када је спроведена ургентна вакцинација, поред јата са вакцинисаном живином, невакцинисана јата у географској регији вакцинације такође морају бити обухваћена интензивираним лабораторијским тестирањима и надзором.

36.1. Интензитет лабораторијских тестирања зависиће од врсте газдинства, типа производње, врсте живине или птица, фактора ризика: контакти са другом живином, густина живинарске популације у околини и други већ побројани фактори ризика.

37.0. Вакцинисана живина подвргаваће се серолошким испитивањима ефикасности вакцинације, а сходно добијеним резултатима одређиваће се најоптималнији протокол вакцинације.

38.0. Републичка ветеринарска инспекција ће упозорити власнике вакцинисане живине и птица на обавезу пријављивања свих случајева пада продуктивности, носивости, појаве болести код живине и случајеве угинућа као и придржавања свих других наређених мера укључујући и меру забране промета живине, пилића и јаја за насад без добијања претходне сагласности Министарства.

38.1. Власници живине и птица морају бити такође упозорени, у писаној форми, на потенцијалне ризике, које носи вакцинација, посебно на оне који се тичу маскирања инфекције живине дивљим сојем а самим тим и могућем ризику по здравље људи.

39.0. Кампањом вакцинације руководи Републички центар за контролу, превенцију, сузбијање и искорењивање авијарне инфлуенце и одговоран је за њено спровођење.

39.1. На локалном нивоу, у оквиру Локалних центара, формирају се екипе за вакцинацију. Екипама руководи руководилац Локалног центра. Руководилац локалног центра одговоран је спровођење и реализацију вакцинације на терену, одговоран је за дистрибуцију вакцина и опремљеност екипа.

39.2. Ближа упутства и процедуре вакцинације дата су у Прилогу 1. ове Инструкције.

40.0. Превентивна вакцинација

41.1. Министарство може дозволити и наредити организовање спровођење превентивне вакцинације, као дугорочне мере сузбијања и искорењивања авијарне инфлуенце, када се епизоотиолошком проценом ризика установи да су поједине географске регије у Републици Србији изложене перманентном ризику појављивања авијарне инфлуенце.

42.2. Приликом процене ризика на овим територијама, морају се сагледати следећи фактори и утицаји:

- (а) географски положај и конфигурација терена;
- (б) присуство водених птица (вектора), водотокова, стајаћих вода, зимовника и одморишта за птице селице;
- (в) начин гајења живине и птица;
- (г) стање газдинства и производних јединица на којима се гаји живина и птице;
- (д) врсте и категорије живине и птица на газдинствима;
- (е) изложеност живине и птица могућим контактима са дивљим птицама и ризику преношења вируса;

43.0. Одлуку о предузимању превентивне вакцинације Тим за доношење одлука усваја на основу предлога Експертске групе.

43.1. Одлуку о спровођењу превентивне вакцинације против авијарне инфлуенце, Тим за доношење одлука донеће на основу детаљне процене епизохиолошке ситуације и ризика појављивања и ширења авијарне инфлуенце, односно након потпуног сагледавања опасности појаве болести и када се утврди да су већ примењене мере недовољне да спрече уношење болести на територију Републике Србије.

44.0. План превентивне вакцинације

44.1. Након доношења одлуке о спровођењу превентивне вакцинације, Министарство ће израдити и усвојити план превентивне вакцинације, а на основу предлога Експертске групе.

44.2. План превентивне вакцинације мора да испуњава услове прописане члановима 32 до 32.5. осим тачке 32.2.к) ове Инструкције.

45.0. Поступак вакцинације, мере контроле и заштите приликом извођења вакцинације

45.1. Приликом спровођења превентивне вакцинације, предузеће се све мере контроле и заштите предвиђене члановима 33. до 39.1. ове Инструкције

45.2. Ближа упутства и процедуре вакцинације дата су у Прилогу 1. ове Инструкције

45.3. Вакцинисана живина мора бити лабораторијски тестирана уз примену DIVA стратегије у случајевима када је дивљи сој вируса идентификован.

45.4. Када се приликом вакцинације користи и сентинел живина, оваква живина мора бити присутна у свим јатима, клинички редовно опсервирана и лабораторијски тестирана употребом хемаглутинационих и хеминхибиционих тестова. За потребе тестирања узимају се по 20 узорака крви сентинел живине, са сваког газдинства и то најмање сваких 60 дана.

46.0. Национална банка вакцина

46.1. За потребе обезбеђивања и чувања вакцина против авијарне инфлуенце, Министарство може основати Националну банку вакцина против авијарне инфлуенце.

46.2. Седиште Националне банке налази се у Националној лабораторији за авијарну инфлуенцу.

46.3. У случају формирања националне банке примењиваће се међународни стандарди чувања и руковања вакцинама. Министарство ће обавестити Европску комисију о формирању Националне банке вакцина за потребе ургентне и превентивне вакцинације.

VIII. МЕРЕ КОЈЕ СЕ ПРЕДУЗИМАЈУ У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ АВИЈАРНЕ ИНФЛУЕНЦЕ КОД ДИВЉИХ ПТИЦА

а) Успостављање заражене и угрожене зоне

47.0. Одмах након добијања потврде да је дошло до избијања високо патогене авијарне инфлуенце изазване вирусом типа А подтипом Х5, без обзира да ли је Н1 антиген потврђен или се сумња да је у питању Н1 сој, код дивљих птица, Министарство ће наредити успостављање заражене зоне у полупречнику од најмање 3 км и угрожене зоне у полупречнику од најмање 10 км око жаришта заразе и спровођење мера сузбијања и искорењивања авијарне инфлуенце.

47.1. Приликом дефинисања и успостављања заражене и угрожене зоне потребно је уважавати епизоотиолошке параметре, а ширину зоне као и опсег наређених мера одређивати према следећим критеријумима:

- (а) резултатима епизоотиолошке анкете;
- (б) географском положају газдинства, распореду путева и саобраћајница, конфигурацији терена и положају природних баријера;
- (в) положају места избијања авијарне инфлуенце код дивљих птица у односу на газдинства на којима се држи живина и њихова међусобна удаљености;
- (г) уобичајени начини транспорта живине;
- (д) расположивим уређајима, опремом и људством потребним за контролу промета живине, гајених птица, лешева, стајњака и употребљене простирке, између заражене и угрожене зоне;

48.0. У случајевима када заражена и угрожена зона обухватају и територије суседних држава, Министарство ће успоставити сарадњу са ветеринарским службама ових држава, у циљу усаглашавања активности и мера, које примењују службе суседних држава на подручју ових зона.

б) Мере које се предузимају у зараженој зони

49.0. Министарство ће у зараженој зони наредити и организовати спровођење следећих мера:

- (а) попис свих газдинства у зараженој зони у што краћем року;
- (б) сва живина на овим газдинствима ће периодично бити подвргнута клиничком прегледу, а по потреби ће се извршити узорковање материјала и упутити на лабораторијска испитивања. Узорковање и испитивање материјала као и саму процедуру уласка на газдинства спроводити у складу са процедурама датим у Прилогу 1. ове Инструкције;
- (в) преглед живине на газдинствима са интензивном живинарском производњом спроводити уз примену свих мера предострожности и од стране лица која нису била у контакту са живином на другим газдинствима у зараженој или угроженој зони;
- (г) попис газдинства као и клинички преглед живине и гајених птица на газдинствима започети од рубних делова заражене зоне и кретати се у смеру средишта зоне односно жаришта заразе;
- (д) успостављање биосигурносних мера на газдинствима укључујући постављање дезинфекционих баријера на улазима и излазима са газдинства, држање живине и

- гајених птица затворене у објектима и спречавање контакта са дивљим птицама и другом живином;
- (е) забраниће окупљање живине и гајених птица на сајмовима, изложбама, такмичењима, пијацама, као и све друге видове окупљања живине и гајених птица у зараженој зони;
 - (ж) током трајања заразе као и у периоду до укидања мера спречавања ширења, сузбијања и искорењивања високо патогене авијарне инфлуенце у зараженој зони забраниће се насељавање ловишта пернатом дивљачи и промет пернате дивљачи;
 - (з) забраниће лов пернате дивљачи;
 - (и) забраниће промет живине, једнодневних пилића, гајених птица и лешева са газдинства унутар заражене зоне;
 - (к) забраниће промет приплодних јаја из заражене зоне;
 - (л) републичка ветеринарска инспекција може дозволити транзит пошиљки живине, гајених птица, једнодневних пилића, јаја регионалним путевима и железницом кроз заражену зону. У случајевима транзита кроз заражену зону није дозвољено заустављање возила, вршење претовара и истовара пошиљки живине, гајених птица, једнодневних пилића и јаја;
 - (м) забраниће се промет живинског меса, меса пернате дивљачи и производа од живинског меса из заражене зоне, осим меса и производа добијених од живине која потиче изван заражене зоне, или добијених од живине која је заклана најраније двадесет један дан од појаве прве инфекције на газдинству. Овакво месо и производи не смеју доћи у контакт са месом и производима пореклом од живине из заражене зоне;
 - (н) забраниће изношење стајњака употребљене простирке и осоке са газдинства у зараженој зони и њихово разношење на ораницама пре завршетка поступка биотермизације;

49.1. Изузетно се може дозволити изношење стајњака, употребљене простирке и осоке са газдинства у зараженој зони, на којима се примењују строге биосигурносне мере и то само у циљу уништавања или даљег третмана у посебним погонима који сигурно уништавају узрочнике болести.

49.1. Министарство ће наредити спровођење активног надзора авијарне инфлуенце код популације дивљих птица, посебно код водених дивљих птица, ако је потребно, уз ангажовање ловаца и орнитолога. У случају ангажовања ловаца и орнитолога, Министарство ће организовати обуку ових лица, везану за заштиту од инфекције вирусом авијарне инфлуенце како људи тако и животиња.

50.0. Министарство ће организовати кампању обавештавања и информисања јавности, са посебним освртом на информисање власника живине, ловаца и орнитолога, у вези са болешћу .

б) Мере које се предузимају у угроженој зони

51.0. Министарство ће у угроженој зони наредити спровођење следећих мера:

- (а) попис свих газдинства унутар угрожене зоне;

- (б) успостављање биосигурносних мера на газдинствима укључујући постављање дезинфекционих баријера на улазима и излазима са газдинства, држање живине и гајених птица затворене у објектима и спречавање контакта са дивљим птицама и другом живином;
- (в) контролу промета живине, гајених птица и приплодних јаја унутар зоне;
- (г) забрану промета живине и гајених птица изван угрожене зоне током периода од 15 дана од успостављања угрожене зоне;
- (д) забрани ће окупљање живине и гајених птица на сајмовима, изложбама, такмичењима, пијацама као и све друге видове окупљања живине и гајених птица у зараженој зони;
- (е) током трајања заразе као и у периоду до укидања мера спречавања ширења, сузбијања и искорењивања високо патогене авијарне инфлуенце у зараженој зони забраниће се насељавање ловишта пернатом дивљачи и промет пернате дивљачи;
- (ж) забраниће лов пернате дивљачи;

52.0. У случајевима када епизоотиолошка процена оправдава увођење и других додатних мера заштите, Министарство може, поред мера из става 51. да нареди и спровођење додатних мера заштите у обе зоне.

з) Време трајања наређених мера

53.0. У случајевима, када је потврђено да сој вируса не садржи неураминидаза Н1 антиген, односно да није доказан Н1 подтип вируса или се ради о вирусу ниске патогености, наређене мере у зараженој и угроженој зони ће бити укинуте као и саме зоне одмах након добијања потврдног резултата.

54.0. У случајевима када је доказана инфекција дивљих птица високо патогеним сојем авијарне инфлуенце, нарочито ако је изолован вирус типа А подтип Х5Н1, наређене мере ће се примењивати најмање 21 дан у зараженој односно 30 дана у угроженој зони од датума узорковања материјала.

54.1. Приликом одређивања дужине периода примене наређених мера, уважавати факторе као што су:

- (а) географски фактори: конфигурација терена, водотокови, мочваре, језера, станишта водених птица, путеви;
- (б) еколошки фактори;
- (в) климатски и метеоролошки фактори;
- (г) годишње доба;
- (д) епизоотиолошки фактори: начин производње и врсте газдинства, густина популације живине, густина популације дивљих птица, доминантне врсте дивљих птица, могућност контакта дивљих и домаћих птица;
- (е) административни фактори;

д) Одступање од одређених мера забране

55.0. Министарство може дозволити промет:

(а) живине и гајене пернате дивљачи, са газдинства у зараженој зони на газдинства у зараженој и угроженој зони. Газдинства, на која се испоручује живина и перната дивљач, морају бити подвргнута инспекцијској контроли и надзору надлежне републичке ветеринарске инспекције у месту приспећа пошиљке;

(б) 18-недељне коке носиле на газдинства унутар или изван заражене и угрожене зоне. Коке носиле морају остати на газдинствима на којима су испоручене најмање 21 дан, а газдинства подвргнута инспекцијској контроли и надзору надлежне републичке инспекције у месту приспећа пошиљке;

56.0. Министарство може дозволити директан транспорт живине са газдинства из заражене и угрожене зоне на клање директно у кланицу, одређену од стране Министарства за сврху клања овакве живине, ако су испуњени услови прописани у става 7.2. ове Инструкције.

55.1. У свим случајевима, када Министарство доноси одлуку о одступању од одређених мера, одлуку ће заснивати на детаљној процени ризика. Транспорт и промет, који су предмет одступања од наређених забрана, дозвољаваће се само када је недвосмислено утврђено да је ризик преношења болести занемарљив и ако су примењене све биосигурносне мере превенције ширења инфективног агенса.

56.1. За потребе клања живине из става 56.0. могу се користити кланице унутар заражене и угрожене зоне, а када то није могуће и изван заражене и угрожене зоне. Министарство ће за потребе клања овакве живине унапред одредити кланице.

57.0. Министарство може дозволити директан транспорт једнодневних пилића, излежених из јаја пореклом са газдинства у зараженој зони, на газдинства, пожељно је изван заражене и угрожене зоне, ако су испуњени услови из става 7.4. ове Инструкције. Једнодневни пилићи морају остати на газдинствима, на која су испоручени, најмање 21 дан. Газдинства морају бити подвргнута инспекцијској контроли и надзору надлежне републичке инспекције у месту приспећа пошиљке.

57.1. Министарство може дозволити транспорт једнодневних пилића, излежених из јаја пореклом из угрожене зоне на газдинства изван заражене и угрожене зоне. Једнодневни пилићи морају остати на газдинствима на која су испоручени најмање 21 дан. Газдинства морају бити подвргнута инспекцијској контроли и надзору надлежне републичке ветеринарске инспекције у месту приспећа пошиљке.

58.0. Министарство може дозволити транспорт 18-недељних кока носилца, товних ћурака, друге живине и пернате дивљачи из угрожене зоне на газдинства изван угрожене зоне. Газдинства, на која је испоручена живина, морају бити подвргнута инспекцијској контроли и надзору надлежне републичке ветеринарске инспекције у месту приспећа пошиљке. Живина мора остати на газдинствима, на која је испоручена, најмање 21 дан.

59.0. Министарство може дозволити транспорт пернатих кућних љубимаца, пореклом из заражене и угрожене зоне, у објекте изван заражене и угрожене зоне, ако пошиљка

пернатих кућних љубимаца није већа од пет кавезних птица. У објекте, у које ће бити смештени пернати кућни љубимци, забрањено је држање живине.

59.0. Министарство може дозволити транспорт птица из института, завода и других организација лоцираних у зараженој и угрожениј зони, у којима се птице користе за експерименте, у организације исте или сличне намене.

60.0. Министарство може дозволити директан транспорт приплодних јаја, произведених на газдинствима у зараженој зони, у инкубаторску станицу у зараженој зони, одређену за ову намену од стране Министарства или у друге инкубаторске станице, које је одобрило Министарство за ову намену, ако су испуњени услови из става 7.6. ове Инструкције.

61.0. Министарство може дозволити промет живинског меса и производа од меса, укључујући и месо нојева и емуа, изван заражене зоне, добијеног од живине и нојева који потичу из заражене зоне или изван заражене зоне:

- (а) ако су живина и нојеви заклани у кланици која има имплементиран систем следљивости у процесу производње и високе хигијенске стандарде (НАССР);
- (б) ако су живина и нојеви подвргнути детаљном прегледу пре и после клања;
- (в) ако су живина и нојеви транспортовани директно у кланицу и на начин који искључује могућност контакта живине и нојева са другом живином;
- (г) ако је извршен клинички преглед живине на газдинству унутар 24 часа и утврђено да живина и нојеви не показују клиничке знакове болести;
- (д) у свим случајевима, када је могуће, треба извршити лабораторијска испитивања узорака добијених од ових животиња;
- (л) живина и нојеви морају бити транспортована у кланицу возилима која су прегледана пре транспорта, дезинфикована, а после утовара живине и запечаћена или се у кланицу отпремају уз непосредну пратњу републичке ветеринарске инспекције;
- (м) ако су производи произведени у објектима који имају имплементиране високе хигијенске стандарде и на начин који не дозвољава могућност контаминације производа током процеса производње (НАССР);

61.1. Живинско месо и производи од овог меса не могу се пласирати на тржиште ЕУ и трећих земаља.

62.0. Министарство може дозволити транспорт живинског кланичног отпада, и перја из кланица у зараженој зони, у кафилерије изван заражене зоне ако су обезбеђени следећи услови:

- (а) предузете све мере спречавања растурања материјала током транспорта, односно, ако се отпад транспортује возилима која недозвољавају цурење материјала;
- (б) ако се у кафилерији отпад третира поступком који обезбеђује сигурну инактивацију вируса авијарне инфлуенце;

63.0. Министарство може дозволити промет перја из заражене зоне:

- (в) ако је перје добијено од живине која потиче изван заражене зоне;
- (г) ако је перје, добијено од живине која потиче из заражене зоне, третирано врелом паром или неким другим поступком који сигурно уништава вирус авијарне инфлуенце;

ДИРЕКТОР

Др Дејан Крњић

IX) ПРИЛОЗИ

**Прилог 1. Стандардне оперативне процедуре сузбијања авијарне инфлуенце-
Упутство за ветеринаре**

**Прилог 2. Критеријуми и фактори ризика, које треба разматрати приликом
доношења одлуке о примени мере нешкодљивог уништавања живине и
гајених птица на газдинствима која су у контакту са зараженим
газдинствима и на газдинствима под ризиком у додатној заштитној
зони**

**Прилог 3. Критеријуми за доношење одлуке о убијању или дозвољавању
транспорта живине и приплодних јаја са газдинстава на којима је
доказана инфекција ниско патогеним сојем авијарне инфлуенце**

ПРИЛОГ 1.

**СТАНДАРДНЕ ОПЕРАТИВНЕ ПРОЦЕДУРЕ СУЗБИЈАЊА АВИЈАРНЕ
ИНФЛУЕНЦЕ- УПУТСТВО ЗА ВЕТЕРИНАРЕ**

1 Приступ објектима у којима је постављена сумња на присуство високо патогене авијарне инфлуенце

1.1 . Сумња на високо патогену авијарну инфлуенцу

Обавезу пријављивања у складу са законом имају власници, држаоци животиња, ветеринари запослени у објектима за држање животиња, у станицама и амбулантама, као и сва друга лица која су на било који начин могла посумњати да се ради о заразној болести. Ова лица имају такође обавезу да у потпуности сарађују са Републичком ветеринарском инспекцијом, да јој пруже на увид што више и што потпуније информације и пруже сваки вид неопходне помоћи приликом прикупљана информација и спровођења неопходних мера.

Одмах чим је сумња на авијарну инфлуенцу пријављена, ветеринарски инспектор идентификује особу која је пријавила сумњу, и прикупља следеће податке:

- (а) локацију, врсту и број живине и других животиња у објекту или у дворишту;
- (б) попис свих особа у објекту као и попис возила затечених у објекту или дворишту;
- (в) кретање и људи, животиња и возила са газдинства и на газдинство у скоријем временском периоду;
- (г) доступност на лицу места опреме и средства за дезинфекцију;

У случају пријаве постојања сумње на авијарну инфлуенцу, пре доласка ветеринарског инспектора, ветеринари запослени у објекту за држање животиња и ветеринари запослени у ветеринарским станицама и амбулантама морају учинити све како би спречили даље ширење болести.

Возила ветеринара запослених у објекту, ветеринара из ветеринарских станица или амбуланти као и републичке ветеринарске инспекције морају остати изван објекта и што даље од улаза у објекат.

Републички ветеринарски инспектор предузима све мере да би се кретање људи, животиња и опреме у објекту и на газдинству на коме постоји сумња да је дошло до избијања високо патогене авијарне инфлуенце, свело на минималну меру, а у међувремену:

- (а) обавештава овлашћену лабораторију да постоји сумња на авијарну инфлуенцу;
- (б) информисе Шефа републичке ветеринарске инспекције у округу о постојању сумње на високо патогену авијарну инфлуенцу и проналази најближу службу која може да обави дезинфекцију;
- (в) обавештава локалну епидемиолошку службу;
- (г) обезбеђује себе опремом из Комплекта бр. 1;

Шеф републичке ветеринарске инспекције у округу, који је уједно и координатор локалног центра за праћење и сузбијање високо патогене авијарне инфлуенце, обавештава Управу за ветерину о постојању сумње на високо патогену авијарну инфлуенца, информисе локалну епидемиолошку службу, органе локалне

самоуправе на чијој територији је откривена сумња, по потреби тражи помоћ комуналне службе, полиције и других организација по већ унапред утврђеном плану.

1.2. Улазак на газдинство на коме постоји сумња да је дошло до избијања авијарне инфлуенце

Уласку у објекат мора да претходи комплетно пресвлачење и промена одеће. Ризик од инфицирања особља вирусом авијарне инфлуенце је мали, али је присутан и сходно томе се треба придржавати свих мера личне заштите од инфекције. Ове мере подразумевају ношење заштитне опреме и придржавања стандардних оперативних процедура.

Вирус је у спољној средини неотпоран али на честицама прашине и излучевинама може да преживи данима па и недељама. Могућа врата инфекције код људи представљају: конјунктиве, рецептори у доњим респираторним путевима и дигестивни тракт. У већини случајева инфекције код људи, особе су биле у блиском контакту са оболелом живином и њиховим излучевинама. Заражена живина производи вирус у великим количинама. Инфекција код људи је могућа и контактом са контаминираном опремом и површинама у објекту па с тим у вези треба избегавати директне контакте са контаминираним предметима без ношења заштитне опреме. Не додиривати и не трљати очи, нос и уста. Забрањен је улаз и ангажовање људи који нису вакцинисани вакцином против сезонског грипа људи.

Приликом манипулисања са живином, махање и плескање живине крилима може да повећа ризик инфекције код изложеног особља (о овоме водити рачуна приликом убијања и нешкодљивог уништавања живине). Особље, које није неопходно да буде у објектима, треба максимално да избегава контакт са живином и контаминираним површинама.

Ношење заштитних одела за једнократну употребу, укључујући заштитне маске, капе и навлаке за обућу, мора се захтевати од свих лица која улазе у објекат.

1.3. Улазак ветеринарског инспектора на газдинство

Инспектор мора на газдинству да обезбеди једну просторију за пресвлачење.

У просторији за пресвлачење оставља велике пластичне кесе отпорне на аутоклавирање и картонске кутије, рукавице од латекса и довољну количину раствора за дезинфекцију. Ова опрема се користи приликом свлачења и паковања заштитне одеће и опреме.

Остатак опреме из Комплекта бр.1 се користи унутар објеката.

Прве радње које ветеринарски инспектора треба да обави на газдинству:

- (а) облачи заштитну одећу и обућу;
- (б) први задатак који ветеринарски инспектор треба да обави је да у писаној форми налагањем мера, стави објекат или газдинство за које постоји сумња да је дошло до избијања авијарне инфлуенце, под контролу и забрани сваки даљи промет и кретање животиња из објекта и у објекат. Ограничиће и кретање људи у објекту и на газдинству и свести број људи на газдинству на минималну могућу меру. Задржати само особље неопходно за обављање основних послова. Посебно обратити пажњу на газдинства која су због лоших техничких и материјалних

услова физички необезбеђена, односно, неограђена. На оваквим газдинствима контрола промета је отежана, у случају потребе наредити додатно обезбеђење објекта и поправку оградe;

- (в) узеће писану изјаву од особља објекта којом ће се особље обавезати да у наредних седам дана неће посећивати било који објекат за узгој живине. Републички ветеринарски инспектор као и било који други ветеринар који се затекао у објекту у коме постоји сумња на високо патогену авијарну инфлуенца ће се обавезати на поштовање овог правила и захтева;
- (г) обезбедиће дезинфекционе баријере на улазу у објекат као и место где ће се моћи вршити прање и дезинфекција возила, организоваће дезинфекционе процедуре и људе који ће вршити прање и дезинфекцију;
- (д) обезбедиће просторију у објекту где ће особље, приликом изласка са газдинства, моћи да се пресвуче и остави своју употребљену одећу за једнократну употребу, капе и навлаке. Обезбедиће место где ће особље моћи да опере и дезинфикује изложене делове тела. Такође, мора обавезати и упозорити лица која напуштају газдинства да одмах по доласку кући оперу своју одећу коју су носила на газдинству;
- (е) возила се морају опрати и дезинфиковати споља и унутра. Возила могу напустити газдинство само ако је то апсолутно неопходно. Приликом прања и дезинфекције возила мора се водити рачуна да не дође да загађења воде у природним водотоковима и резервоарима за воду;
- (ж) специјалиста епизоотиолог из лабораторије који долази на газдинство, по позиву републичке ветеринарске инспекције, мора бити снабдевен опремом побројаном у Комплекту бр.2. Специјалиста епизоотиолог мора доћи у пратњи возача при чему возач са возилом остаје испред газдинства. Возач је одговоран за што хитније достављање узорака у лабораторију. Специјалиста епизоотиолог се мора пресвући у просторији за пресвлачење и обући заштитно одело, капу и заштитне навлаке за обућу. У просторији за пресвлачење особа оставити следеће предмете из Комплекта бр. 2:

- (а) контејнер за узорке (који не дозвољава цурење течних материја);
- (б) ручни фрижидер;
- (в) два пара латекс-рукавица;
- (г) пет пластичних кеса отпорних на аутоклавирање;
- (д) пет црних кеса за ђубре;
- (е) раствор за дезинфекцију;

Осталу опрему из Комплекта бр. 2 ветеринар специјалиста из лабораторије носи са собом у објекат газдинства.

2. Прелиминарна истрага

Ветеринарски инспектор и специјалиста епизоотиолог прикупљају следеће информације:

- (а) прелиминарна идентификација производних јединица (објеката) и подјединица на газдинству (топографија газдинства) и идентификација производне јединице (објекта) за коју је пријављена сумња да је дошло до избијања авијарне инфлуенце;

- (б) идентификација особља које је радило у тој јединици;
- (в) анамнестички подаци;
- (г) врше проверу свих података везаних за производне резултате и здравствено стање живине, ако постоје такви подаци за претходни период обавезно се узимају у разматрање. Посебно обраћају пажњу на морбидитет, морталитет, производњу јаја, поремећаје у исхрани, потрошњу хране и воде и евентуалне промене у конзумирању хране и воде за период од најмање једне недеље уназад од регистравања првих симптома који би могли да указују на авијарну инфлуенцу;

2.1. Клинички преглед

Циљ клиничког прегледа је добијање клиничке слике животиња на газдинству укључујући болесне и сумњиве животиње. Клинички преглед се мора обавити на свим сумњивим јединкама присутним на газдинству и мора се започети од најудаљенијих објеката на газдинству. Посебна пажња се мора посветити било којој вакцинацији која је урађена у претходном периоду. Сви ови подаци морају бити евидентирани у обрасцима епизоотиолошке анкете.

Мора бити евидентирана сва живина по врстама и за сваку врсту живине састављен извештај који треба да садржи информације о клиничким знацима болести као и проценту морталитета.

Након завршеног клиничког прегледа и обављене детаљне епизоотиолошке анкете приступа се узорковању патолошког материјала и то из сваке производне јединице на газдинству-газдинству.

2.2. Узорковање патолошког материјала

У случају сумње на високо патогену авијарну инфлуенца узоркује се следећи патолошки материјал и шаље у лабораторију:

- (а) најмање пет комада живине на умору (за **post mortem** испитивање);
- (б) најмање 20 трахеалних/орофарингеланих и 20 клоакалних брисева
- (в) плућни узорци од најмање 5 птица на умору;
- (г) групни узорци црева од најмање пет птица;
- (д) клоакални и трахеални брисеви од клинички здраве живине (укључујући водену живину и врсте птица које не лете);
- (е) најмање 20 узорака крви;

Лешеви, који се шаљу у лабораторију морају бити свежи, односно узоркују се само недавно угинула живина или се узоркује живина која је жртвована за потребе дијагностике.

Узорци различитих органа не смеју бити групни односно не смеју се мешати. Узорци се морају паковати на прикладан начин (у контејнере који недозвољавају цурење материјала, умотани у најмање две пластичне кесе), да би се избегло просипање материјала.

Жртвоване животиње се пакују у пластичну кесу (кесу која издржава аутоклавирање) херметички затворену ради превенције цурења материјала. Овако упакован материјал се такође ставља у још једну идентичну кесу и затвара на исти начин.

Брисеви се узимају од свих животиња у јату, ако је тај број мање од двадесет јединки. Клоакални брисеви морају на себи да садрже најмање 1 грам фецеса. Ако из било којих разлога није практично узети клоакалне брисеве, алтернативно се могу узети узорци свежег фецеса.

Брисеви се транспортују у специфичном вирусном транспортном медиуму или у антибиотском медиуму, уроњени у потпуности у медиум и расхлађени на +4°C. Ако недостају транспортни медијуми брисеви се транспортују без медијума.

Антибиотски медијум у основи је фосфатни пуфер коме је додат антибиотик и дотеран на рН 7.0 до рН 7.4. Протеински медијуми се такође могу користити и у основи представљају инфузат мозга и говеђег срца или трис буфер триптозни бујон. Код клоакалних брисева користе се антибиотски медијуми са врло високим дозама антибиотика.

Сви узорци морају бити расхлађени на леду или са леденим желеом одмах после узорковања. Замрзавање узорака треба избегавати. Узорци се могу замрзавати само када транспорт узорака није могућ у року од 24 часа и то тако што се одмах замрзавају, а касније транспортују у сувом леду.

Сви узорци се транспортују у ручним фрижидерима од полистирена у којима се налазе залеђени улошци. Спољашњост ручних фрижидери пре напуштања газдинства мора бити детаљно дезинфикована.

Узорке мора да прати лабораторијски упут дат у Анексу 1 овог Упутства. Возач који превози узорке мора возити узорке директно у лабораторију без икаквог испутног заустављања и задржавања.

2.3 Епидемиолошка истрага

Републички ветеринарски инспектор и специјалиста епизоотиолог су у обавези да попуне образце епизоотиолошке истраге дате у Анексу 2.

Епидемиолошка анкета треба да садржи следеће значајне податке:

- (а) временски период у коме је могуће да је високо патогена авијарна инфлуенце присутна на газдинству, објекту или превозном средству;
- (б) могуће порекло инфекције - извор инфекције;
- (в) идентификацију газдинства у контакту са зараженим газдинством;
- (г) кретање животиња са и на газдинство: треба евидентирати свако кретање животиња уназад 21 дан од појављивања првих симптома болести (живине, птица, домаћих сисара);
- (д) кретање људи који су боравили на газдинству: свих људи (особља, рођака, услужног особља из других фирми, ветеринара);
- (е) кретање превозних средстава: без обзира да ли је било контакта возила са живином или не, сва возила која су боравила на газдинству морају бити пријављена и евидентирана у анкети. Затим, промет сточне хране, стајњака или било које друге супстанце којом би узрочник болести мога да се пренесе на друге пријемчиве животиње;
- (ж) податке о доношењу одлуке о додатним мерама заштите и еветуалном одступању од појединих мера;

Попуњени и комплетирани образци епидемиолошке анкете морају бити што хитније послати (факсом и поштом) у Управу за ветерину.

3. Одлазак са газдинства

Након обављеног инспекцијског прегледа и узорковања патолошког материјала, републички ветеринарски инспектор и специјалиста из лабораторије одлазе у просторију за пресвлачење. Дезинфикују своју заштину опрему - заштитне наочаре, чизме и прикупљају сву опрему која се може стерилисати у аутоклаву тако што је одлажу у кесу која толерише аутоклавирање. Кеса се херметички затвара и ставља у идентичну кесу која се херметички затвара и дезинфикује њена спољашност. Сва заштитна опрема за једнократну употребу и материјали за једнократну употребу као што су заштитна одела, маске, капе, навлаке за ципеле, наочаре за једнократну употребу, рукавице, папирни убруси и сл. одлажу се у пластичну кесу која је остављена у просторији за пресвлачење на почетку посете.

Редослед свлачења заштитне одеће и опреме:

- (а) скинути заштитне рукавице и одложити у пластичну кесу отпорну на аутоклавирање;
- (б) скинути заштитни комбинезон-одело и одложити у пластичну кесу отпорну на аутоклавирање;
- (в) опрати и дезинфиковати руке;
- (г) скинути заштитне наочаре;
- (д) дезинфиковати заштитне наочаре;
- (е) скинути заштитну нано маске са лица и одложити у пластичну кесу отпорну на аутоклавирање;
- (ж) херметички затворити пластичну кесу са употребљеном заштитном опремом за једнократну употребу и убацити у још једну идентичну кесу;
- (з) опрати и дезинфиковати руке;
- (и) дезинфиковати спољашњу површину пластичне кесе са употребљеном заштитном опремом;
- (к) навући рукавице од латекса на руке;
- (л) дезинфиковати и опрати заштитну обућу, наочаре и другу опрему која може да се користи више пута и убацити у пластичну кесу;
- (м) опрати и дезинфиковати руке;
- (н) напуштање просторије и газдинства;

4. Опрема републичког ветеринарског инспектора и специјалисте ветеринара из лабораторије који узоркује патолошки материјал

4.1 Комплет опреме бр.1 – Опрема републичког ветеринарског инспектора

- 1) Папир и оловка;
- 2) Образци епидемиолошког упитника;
- 3) Опрема неопходна код клиничког прегледа и процедуре узорковања:
 - (а) заштитна одела;
 - (б) 5 пари заштитних навлака за ципеле;
 - (в) 2 пара гумених и 5 пари латекс рукавица;

- (г) заштитне капе и нано маске за лице (ФФП2, отвори не већи од 100 нанометра) или респиратори;
- (д) папирне марамнице;
- (е) 5 пластичних контејнера отпорних на цурење;
- (ж) 5 пластичних кеса отпорних на цурење;
- (з) батеријска лампа;
- (и) активни дезинфекциони раствор;
- (к) 2 оловке и нотес;
- (л) 100 брызгалица од 2.5 мл са иглама;
- (м) 100 танких, малих пластичних кеса;
- (н) 2 пара хируршких маказа;
- (о) 2 пара форцепса;
- (п) лепљива трака;
- (р) 2 фломастера;
- (с) 1 ручни фрижидер;
- (т) 5 замрзнутих уложака за ручне фрижидере;

Најмање два комплета ове опреме мора бити припремљено и да су увек на располагању у канцеларији републичке ветеринарске инспекције у свакој општини.

4.2. Комплет бр. 2- опрема Ветеринара специјалисте из лабораторије

- (а) 1 ручни фрижидер;
- (б) 2 пара форцепса;
- (в) 2 пара хируршких маказа;
- (г) 1 нож;
- (д) лепљива трака;
- (е) налепнице и оловке;
- (ж) 100 брызгалица од 2.5 мл са иглама;
- (з) стерилни брисеви;
- (и) 50 епрувета са транспортним медијумом;
- (к) 10 пластичних контејнера отпорних на цурење;
- (л) 2 одела за једнократну употребу;
- (м) 5 пари навлака за ципеле за једнократну употребу;
- (н) нано маске за лице (ФФП2, отвори не већи од 100 нанометра) или респиратори и капе за једнократну употребу;
- (њ) 5 пари латекс рукавица;
- (о) 10 црних пластичних кеса за ђубре;
- (п) 50 гумица (прстен гумица);
- (р) раствор за дезинфекцију и распршивач;
- (т) картонски контејнер;

5 Потврђивање високо патогене авијарне инфлуенце

У случају потврде примарне заразе високо патогене авијарне инфлуенце примењују се све процедуре и мере из Плана Владе Републике Србије за контролу, превенцију, сузбијања и искорењивање авијарне инфлуенце у Републици Србији.

Републички ветеринарски инспектор мора да:

- (а) забрани промет живине, гајених птица, свиња, а по потреби и других домаћих сисара са газдинства;
- (б) нареди и организује благовремено обележавање зараженог газдинства жутим упозоравајућим тракама;
- (в) нареди постављање дезинфекционих баријера непосредно испред улаза и излаза са газдинства. У зависности од брзине прљања и засићења нечистоћама радног раствора у баријери, повремено додавати радни раствор дезинфицијенса у баријеру. На 3-4 дана мењати радни раствор у потпуности. Концентрацију радног раствора проверавати индикаторским тест тракама према скали датој у Анексу 3 овог Упутства;
- (г) на улазима и излазима са газдинства обавезно поставити, поред дезинфекционих баријера за возила, и опрему за дезинфекцију руку. Опрема се састоји из резервоара за радни раствор дезинфицијенса и славине. За дезинфекцију руку користити алкохол, дезинфекциони сапун, лимунску киселину или било који дезинфицијенс који убија вирус авијарне инфлуенце, а не оштећује кожу. Радни раствор дезинфицијенса у резервоару се мења сваки дан. Пре дезинфекције обуће, обућу добро механички очистити, најбоље четком, а ако нема четке металном арматуром или дрветом. Обућа се дезинфикује потапањем у дезинфицијенс.
- (д) оформи дезинфекциони пункт(блок) на газдинству за дезинфекцију возила, која напуштају газдинства;
- (е) да нареди смањивање броја возила и људи на газдинству на минималну меру у циљу изоловања заразе. Свака особа која има дозвољен приступ газдинству може да напусти газдинство само после комплетне промене одеће и евентуалног туширања. Особље које је ангажовано на убијању и уништавању животиња не сме имати контакте са пријемчивим животињама најмање седам наредних дана после боравка на зараженој фарми;
- (ж) контактирати екипу задужену за нешкодљиво уништавање животиња и дезинфекцију. Могућа је и употреба специјалних возила за превоз лешева ако су на располагању и ако има могућност за безбедан транспорт и уништавање лешева у кафилерији;
- (з) нареди и организује спровођење мера предвиђених Планом;
- (и) нареди спровођење дератизације и дезинсекције на газдинству;

6. Убијање животиња и нешкодљиво уништавање лешева и другог инфективног материјала

6.1 Општи принципи

Убијање животиња и нешкодљиво уништавање лешева мора се спровести у што краћем временском року и на најбезбеднији начин у циљу спречавања даљег ширења заразе. Убијање животиња треба спровести у затвореном објекту да би се спречио контакт дивљих птица и животиња са лешевима животиња. Опште је прихваћено да је закопавање лешева на лицу места боља мера него спаљивање или обрада на

кафилерији. У сваком случају код избора методе треба узети у обзир место на коме се зараза појавила, укупан број животиња које треба убити, расположиве људске ресурсе и опрему. Изабрани метод треба да поштеди пријемчиве животиње непотребне патње.

Све што поступак убијања живине дуже траје, повећава се и ризик разношења авијарне инфлуенце, а такође и ризик по здравље људи ангажованих на пословима убијања живине. Често је и само особље, ангажовано на убијању живине, одговорно за разношење инфекта у случајевима када су биосигурносне мере слабе и недовољно заступљене на газдинству.

6.2. Принципи којима се минимизира ризик по здравље особља ангажованог на пословима сузбијања и искорењивања авијарне инфлуенце

Приликом спровођења поступка убијања и нешкодљивог уништавања живине, а такође о овоме треба водити рачуна и код спровођења других мера сузбијања и искорењивања болести, свести број људи на оптимални број. На овај начин се смањује број особа изложених инфективном агенсу, а такође се и штеди људство и чува резерва, обзиром да је често тешко предвидети време трајања заразе. Ресурси су често врло лимитирани па их треба рационално користити, као и опрему.

Раднике на газдинству, који нису ангажовани на убијању живине, удаљити са газдинства и спречити њихов контакт са живином. Ово особље може да представља и потенцијални ризик разношења узрочника авијарне инфлуенце и на друга газдинства, па их с тим у вези треба упозорити на обавезу поштовања наредбе непосеђивања других газдинства, на којима се држи живина, у периоду од најмање седам дана. Пожељно је да ови радници не напуштају заражену зону.

Приликом манипулисања са живином, контаминираним материјалом, излучевинама и другим контаминираним супстанцама (крв, исцедак, пролив, стеља), избегавати или минимизирати подизање прашине.

Прашина и честице аеросола могу бити потенцијални преносиоци вируса авијарне инфлуенце како на друга газдинства, на којима се држи живина тако и на саме људе. Подизање прашине је могуће превенирати прскањем површина и убијене живине раствором дезинфицијенса. Приликом манипулисања са живином максимално користити механизацију и што је више могуће избегавати непосредни контакт људства са живином и контаминираним материјалима.

Обавезна је употреба средстава персоналне заштите: рукавица од латекса или гумених рукавица, заштитних одела са капуљачама и рукавима који се скупљају на крајевима, наочара, нано маске (ФФП2, дијаметра пора не већег од 100nm) или респиратора, заштитне обуће. Опрема може бити за једнократну употребу или се поједини делови опреме могу прати и дезинфиковати. Опрема за једнократну употребу се после употребе уништава. У случају оштећења опреме, током рада, оштећена заштитна опрема се мора одмах променити.

На крају радног дана сва употребљена опрема за једнократну употребу се уништава.

6.2.1.Редослед свлачења заштитне одеће и опреме:

- (о) скинути заштите рукавице и одложити у пластичну кесу отпорну на аутоклавирање;

- (п) скинути заштитни комбинезон-одело и одложити у пластичну кесу отпорну на аутоклавирање;
- (р) опрати и дезинфиковати руке;
- (с) скинути заштитне наочаре;
- (т) дезинфиковати заштитне наочаре;
- (у) скинути заштитну нано маску са лица и одложити у пластичну кесу отпорну на аутоклавирање;
- (ф) херметички затворити пластичну кесу са употребљеном заштитном опремом за једнократну употребу и убацити у још једну идентичну кесу;
- (х) опрати и дезинфиковати руке;
- (ц) дезинфиковати спољашњу површину пластичне кесе са употребљеном заштитном опремом;
- (ч) навући рукавице од латекса на руке;
- (ш) дезинфиковати и опрати заштитну обућу, наочаре и другу опрему која може да се користи више пута и убацити у пластичну кесу;
- (щ) опрати и дезинфиковати руке;
- (ы) напуштање газдинства;

6.3. Људство и опрема потребни за убијање животиња и нешкодљиво уклањање лешева

За потребе убијања живине потребно је обезбедити следеће:

- (а) дрвене кочиће и пластичне жуте траке са црним упозорењима за означавање зараженог газдинства и улаза односно излаза са газдинства;
- (б) мобилне дезбарјере;
- (в) опрему за осветљавање ноћу;
- (г) довољан број људства;
- (д) довољан број возила за превоз живине са газдинства ако се донесе одлука о уклањању лешева са газдинства и уништавања на другим локацијама;
- (е) идентификацију путање кретања возила која превозе лешеве;
- (ж) у случају превоза живине са газдинства до места уништавања животиња ангажовати полицију која ће обезбеђивати возило са лешевима до одредишта;
- (з) гас, фармацеутска или друга средства за омамљивање и убијање живине. У случајевима појављивања обољења код великих птица које не лете (нојеви, емуи) може се користити и шермеров пиштољ;
- (и) прикладне контејнере за одстрањивање инфективног материјала;
- (к) уређаје за апликацију гаса и убијање живине;

6.4. Убијање живине:

Током спровођења поступка убијања живине и других птица морају се предузети све мере предострожности како би се избегла могућност разношења узрочника болести и како би се заштитило људство које је ангажовано на пословима убијања животиња. Ове мере подразумевају употребу дезинфекционе опреме, средстава личне заштите особља, инсталирање тушева, прање и дезинфекцију (деконтаминацију) комплетне опреме и инструмената који су коришћени за убијање.

У објектима где постоје уређаји за вентилацију зауставити њихов рад и искључити струју. У већим објектима, где постоји могућност херметизације објекта, живина се може убијати ослобађањем и сатурацијом атмосфере угљен диоксидом. Живина се излаже дејству гаса, након периода од 30 минута од момента засићења атмосфере гасом наступа смрт јединки. Угљен диоксид је подесан као средство из више разлога, а један од њих је и тај да је мање токсичан и да је тежи од ваздуха тако да пада у ниже делове атмосфере у објекту и лако допире до живине. Једини недостатак употребе CO₂ постоји код патака и гусака, обзиром да ове врсте осете присуство CO₂ у атмосфери и умеју да зауставе дисање што отежава сам поступак убијања ових врста.

За мање објекте подесна је употреба покретних система као што је РФ 2 уређај који, такође, као средство за убијање користи угљен диоксид. Живина се убацује у уређај, односно у контејнер коцкастог облика. Када се контејнер напуни живином затвори се поклопац и ослободи гас. Смрт наступа након периода изложености живине у трајању од 15 минута. Након гушења живине, контејнер се празни и понавља претходни циклус. У зависности од капацитета уређаја обучен и увежбан тим опремљен стандардним комплетом РФ2, који садржи 7 контејнера и 4 поклопаца, може на сат да угуши од 6000 до 8500 комада бројлерске пилаци тежине око 1.2 кг или 300 до 500 ћурака. За пражњење ових контејнера могу се користити и посебни виљушкарци што значајно убрзава поступак и чини га сигурнијим. Лешеви убијених животиња морају бити попрскани дезинфицијенсом како би се смањило прашење и како би се површина лешева дезинфиковала. Као опција која ради на принципу употребе угљен диоксида могу се користити и преносиви пластични контејнери са поклопцем, у које се сатурација CO₂ врши уз помоћ уређаја који пласирају CO₂ у облику праха, (идентичан принцип као код против пожарних апарата, опционо се могу користити и против пожарни апарати пуњени CO₂) при чему се, пре него се живина убаци у контејнер, сачека неких 15 минута да се унутар контејнера створи гасна смеша у облику беличасте магле. Такође се за сатурацију контејнера угљен диоксидом могу користити и пелете CO₂. Пелете се растварају у топлој води директно у контејнеру при чему се ослобађа гас CO₂. Приликом употребе CO₂ потрено је поседовати уређаје који мере концентрацију CO₂ у контејнерима у којима се убија живина.

6.4.1. Дозвољене методе убијања живине су:

- (а) електронаркоза потапањем у води - недостаци: убијања се изводи ван објекта, тешкоће приликом хватања животиња, подизање прашине, изложеност особља честицама прашине и директном контакту са фецесом и живином. За ове потребе могу се користити посебни уређаји који подсећају на уређаје који се користе у кланицама за омамљивање живине док се за мањи број јединки могу користити и клешта која се користе за омамљивање свиња;
- (б) декапитација или ломљене врата - подесно само за мањи број животиња, недостаци: изложеност особља честицама прашине и директном контакту са фецесом и живином, тешкоће приликом хватања животиња, подизање прашине. Осим мануалне дислокације врата у ове сврхе могу се користити и бурдицо клешта;
- (в) гушење угљен диоксидом;
- (г) гушење угљен моноксидом;

- (д) гушење цијановодоником;
- (е) гушење инертним гасовима;
- (ж) гушење у вакуум танку;
- (з) механичка средства за убијање ембрионираних јаја и пилића;

6.4.2. Остале методе које се могу користити за убијање живине:

- (а) јата са значајно малим бројем животиња могу се убијати инокулацијом у плућа средстава за еутаназију, намењених за убијање кућних љубимца;
- (б) јата са значајно великим бројем животиња могу се убијати гасом у херметизованом објекту. Број комада живине по метру кубном гаса не би требало да прелази 150 комада (просечна тежина 1,8 кг);
- (в) пушчано танае за појединачне случајеве;

6.4.3. Гасови који се могу користити за убијање живине:

- (а) угљен диоксид (CO₂) 17,5 кг/1000м³: заситити простор у трајању од 30 минута , смрт наступа након 15 минута, недостаци: мање делотворан на ћурке и патке;
- (б) угљен моноксид (CO) 8кг/1000м³: заситити простор у трајању од 30 минута, смрт наступа након 15 минута, делотворна на све врсте живине и птица, недостаци: **ТОКСИЧАН, ЕКСПЛОЗИВАН, НЕПОДЕСАН ЗА РАД ЈЕР ЗАХТЕВА СИГУРНУ ЗАШТИТНУ ОПРЕМУ УКЉУЧУЈУЋИ И БОЦЕ СА ВАЗДУХОМ ЗА ОСОБЕ КОЈЕ РАДЕ СА ОВИМ ГАСОМ, ПОТРЕБНА ПРАТЊА И ВАТРОГАСНЕ СЛУЖБЕ НЕПОДЕСАН ЈЕ И ЗБОГ ПОТРЕБЕ ЗА ДОБРОМ ХЕРМЕТИЗАЦИЈОМ ПРОСТОРИЈЕ У КОЈОЈ СЕ ВРШИ САТУРАЦИЈА АТМОСФЕРЕ УГЉЕН МОНОКСИДОМ, КОРИШЋЕЊЕ ДОЗВОЉЕНО САМО УТРЕНИРАНОМ ОСОБЉУ УЗ ПИСМЕНО ОДОБРЕЊЕ УПРАВЕ ЗА ВЕТЕРИНУ!**
- (в) цијановодоник (HCN) 3кг/1000м³: заситити простор у трајању од 30 минута, смрт наступа у року од 4 минута, **ЕКСТРЕМНО ТОКСИЧАН КОРИШЋЕЊЕ ДОЗВОЉЕНО САМО УТРЕНИРАНОМ ОСОБЉУ УЗ ПИСМЕНО ОДОБРЕЊЕ УПРАВЕ ЗА ВЕТЕРИНУ!**

6.4.4. Фармацеутски производи који се могу користити за убијање већих јата:

- (а) алфа ц хлоралосе, помешан у храни у концентрацији 2-6%, изазива губитак свести, смрт се може изазвати стављањем живине у пластичне кесе. Може се користити само ако је живина клинички болесна, а није изгубила апетит;
- (б) натријум фенобарбитал, растворен у води за пиће (80 мг у 55мл), изазива губитак свести за 4 сата, смрт се може изазвати стављањем живине у пластичне кесе;

6.5. Нешкодљиво уништавање лешева

Генерални принцип за уништавање лешева је да се лешеве уништавају што ближе локацији на којој су животиње иначе налазе. Избегавати разношење лешева

на даље локације а само када нема услова за уништавање животиња на лицу места лешеве превозити на друге локације, специјалним возилима и под условима који не дозвољавају ширење узрочника авијарне инфлуенце у околини. Приликом оваквог транспорта обавезно захтевати пратњу полиције.

Након спроведеног поступка уништавања лешева спроводи се детаљан поступак чишћења, прања и дезинфекције опреме и возила која су коришћена током поступка уништавања лешева као и самог простора на коме је спроведен поступак уништавања лешева. У случајевима када се лешеве уништавају у кафилерији транспорт се дозвољава само возилима специјалне намене која не дозвољавају цурење. Возилима се обезбеђује посебна пратња у циљу спречавања ризика расејавања инфективног материјала. Након истовара ова возила морају бити темељно очишћена и дезинфикована.

Објекти из којих су лешеве уклоњени морају се што пре истретирани дезинфицијенсом, укључујући и делове газдинства преко којих су се лешеве преносили или на којима су животиње боравиле. Остаци ткива или крви који су остали после убијања морају се такође уништити на исти начин као и сами лешеве. Након спроведеног поступка убијања живине и уништавања лешева сва опрема и возила се подвргавају поступку чишћења, прања и дезинфекције.

6.4.1. Методе уништавања лешева

а) Закопавање

У областима где је закопавање могуће и дозвољено, јама мора бити припремљена што пре после потврђивања дијагнозе. Јама мора бити најмање два метара широка, два дуга и два метара дубока. Ово пружа могућност закопавања 300 комада живине (просечне тежине 1.8 кг) по 1.3 метара површине јаме. За сваки метар дубљег копања број живине се удвостручује (3-6 метара). Сви биоразградиви материјали који се не могу дезинфиковати се закопавају са лешевима живине. Лешеве морају бити посути слојем негашеног креча и потом слојем земље. Водити рачуна да ниво подземних вода не буде виши од једног метра у односу на дно јаме.

б) Спаљивање

У случајевима када лешеве није могуће закопати или транспортовати у кафилерију, лешеве се могу спаљивати. Пре спаљивања треба одредити локацију где ће се лешеве спаљивати, обезбедити довољно горива за сагоревање а лешеве пре спаљивања попрскати дезинфекционим раствором. При избору локације водити рачуна да дим и непријатни мириси не угрожавају насељена места и друге објекте. Место такође треба обезбедити да не дође до избијања пожара, а такође обезбедити за случај инцидента противпожарна средства. Лешеве се на ломачи постављају тако да има довољно ваздуха за сагоревање, а потом натопа довољном количином горива да би што темељније сагорели. Испод основе ломаче, се ископају канали дубине 30 цм растојања 1 метар један од другог. Њихов положај је такав да се налазе у правцу доминантних ветрова и служе да би вентилацијом подстакли боље сагоревање. На основу ломаче се поставе бале са сламом, а онда ређају лешеве живине и то слојевито. Слој лешева па слој сламе. Када се формира, ломача се полије нафтом или машинским уљем и запали. Након завршеног спаљивања потребно је пепео закопати, а површину

земље санирати. За уништавање лешева, хране, стајњака и другог отпадног материјала могу се користити и посебни уређаји за спаљивање: инсениратори. Овакви уређаји су безбеднији, не загађују околину и не производе непријатне мирисе.

с) Кафилерија

У случајевима када лешеве није могуће уништити на лицу места и када постоје услови лешеве се могу уништавати у кафилеријама. Лешеве се могу преносити до кафилерије само возилима специјалне намене која не дозвољавају цурења материјала изван возила. Кафилерија мора бити овлашћена да прерађује инфективни материјал.

7. Уништавање инфективног материјала

Ћубре, органски и сви остали материјали које није могуће дезинфиковати, а који су присутни на фарми: простирка, јаја, производи од јаја, сточна храна, перје, улошци за јаја морају се уништити.

а) Простирка

У зависности од количине простирке, простирка се може закопати заједно са лешевима живине или се слагати на гомили и подвргавати процесу биотермизације. Процес биотермизације се заснива на активности аеробних термофилних бактерија и оно што ови микроорганизми захтевају јесте довољно влаге и кисеника. Температура, коју производе аеробни микроорганизми, може да буде око 10°C виша у односу на температуру коју производе анаеробни микроорганизми, па с тим у вези, приликом слагања стајњака водити рачуна да се обезбеде аеробни услови и довољно влаге у гомилама са простирком. Температура унутар гомиле достиже вредности од 45° до 65°C.

На газдинству треба изабрати локацију која се налази на непропусном терену и где нема могућности отицања течности из стајњака који ће се слагати. Ово место треба да буде изоловано од животиња односно да нема могућности да животиње дођу у контакт са одложеном простирком а исто тако и за људе, осим за лица која су задужена за одлагање стајњака. У случају да овакво место не постоји на газдинству, уз одобрење републичке ветеринарске инспекције, може се одредити место и изван газдинства под условом да је ризик разношења инфективног агенса занемарљив.

Пре изношења простирке из објекта, стеља се добро напрска раствором 2% NaOH.

Гомиле са стајњаком, односно употребљеном простирком, се слажу у облику купе до висине око 1,20 цм. Употребљену простирку и стајњак слагати у растресите слојеве. Преко ове гомиле сложити слој од 25 цм неконтаминиране сламе, а затим слој од 25цм неупотребљене простирке. Површину гомиле напрскати 2% NaOH у количини од 2л/м², прекрити пластичном фолијом и подвргнути процесу биотермизације за период од 42 дана. У летњем периоду на сваких 14 дана, а у зимском сваких 7 дана горње слојеве премештати у унутрашњост како би сви делови били подвргнути једнакој (вишој) температури. У случају да температура не може да пређе 45°C гомиле се могу додавати: слама, сено, лишће, струготина, односно материјали богати кисеоником. Простирка се не сме износити са газдинства пре завршетка процеса биотермизације.

Простирка и ђубре се могу третирати врућом паром температуре 70° С или се могу уништити, у зависности од количине и закопавањем. Дубина закопавања мора бити таква да не дозвољава приступ дивљих и домаћих животиња простирци.

b) Осока

Контаминирана осока се мора чувати на месту сабирања најмање 60 дана од последњег додавања инфективног материјала. Период чувања се може скратити само под условима да је третирана дезинфицијенсима односно поступцима који ће сигурно уништити узрочнике болести. Поступак мора бити испоштован у потпуности и испраћен од стране ветеринарског инспектора. За дезинфекцију осоке може да се користи хлорамин, хлорни креч и натријум хипохлорит у количини од 120 г/м³. Минимално време излагања дезинфекцији је 20 минута. Најбољи ефекат уништавања је на температури осоке од 40-45°С.

c) Јаја и производи од јаја

Могу се закопати заједно са живином, спаљивати или уништавати на кафилерији.

d) Слама

Слама се може дезинфиковати прскањем дезинфицијенсом и покривањем стогова пластичним фолијама за период од 42 дана. Из практичних разлога једноставније је спалити сламу.

e) Сточна храна

Сточна храна се може уништавати на исти начин као и лешеви живине. Људство, које је ангажовано на пословима убијања и уништавања лешева и другог контаминираног материјала, мора користити средства личне заштите и строго се придржавати процедура. Сва заштитна одећа и друга опрема за једнократну употребу након завршетка посла мора бити уништена. Остала обућа и друга средства морају бити темељно дезинфикована и очишћена. Возила и опрема опрана и дезинфикована.

8. Дезинфекција зараженог газдинства, објеката, опреме и возила

Важан сегмент сузбијања авијарне инфлуенце јесте и дезинфекција зараженог газдинства, објеката, опреме, возила, отпадног и другог контаминираног материјала.

Дезинфекцију треба организовати и спороводити у комбинацији са темељним механичким чишћењем и прањем при чему се увек треба придржавати општих принципа заштите здравља људства које је ангажовано на овим пословима. Особље, ангажовано на овим пословима мора да се строго придржава процедура, да носи заштину и ХТЗ опрему, да свој контакт са контаминираним материјалима сведе на минимум, да је вакцинисано против сезонског грипа и да са опасним средствима рукује максимално опрезно.

Дезинфекцију спроводити као уводну (претходну), текућу и завршну дезинфекцију.

Нешкодљиво уништавање лешева, дезинфекцију објеката и зараженог газдинства обављаће ДДДД екипе ветеринарских станица, института и других предузећа овлашћених за обављање ДДДД послова и ангажованих од стране Министарства. На овим пословима помоћ им пружају општинске комуналне службе и штабови цивилне заштите. Сва лица која су ангажована на пословима дезинфекције морају бити квалификована за ове послове и адекватно опремљена заштитном одећом и опремом: заштитна одела, капе, гумене чизме, рукавице, наочаре, кецеље, маске. За дезинфекцију користити исправну опрему која даје што богатију маглу дезинекционог раствора: термално замљивање, моторне механичке прскалице.

Код дезинфекције се треба строго придржавати и следећих општих принципа:

- (а) стељу, простирку и измет темељно натапати дезинфицијенсом. Прање и чишћење спроводити детаљно уз употребу четки при чему треба енергично и темељно четкати подове, зидове и плафоне. Када код је могуће, опрему треба демонтирати и детаљно прати и дезинфиковати уз употребу четки. Сви делови газдинства, куда је пролазила живина, возила или људи, који су радили са живином, морају бити дезинфиковани;
- (б) за дезинфекцију користити средства регистрована у земљи која проверено делују на узрочника авијарне инфлуенце, при чему треба водити рачуна да дезинфекционо средство не оштећује прибор, опрему и површине које се дезинфикују. Строго се придржавати упутстава произвођача нарочито у делу који прописује време експозиције односно време деловања како дезинфицијенса тако и других супстанци које се користе за одмашћивање;
- (в) за распршивање дезинфицијенаса користити исправне ручне или машинске прскалице које дају богату маглу при чему концентрација радног раствора мора бити таква да гарантује висок ниво ефикасности, у складу са препоруком произвођача;
- (г) након обављене дезинфекције обавезно издавати потврду о извршеној дезинфекцији, како за возила тако и за газдинства;
- (д) поступак дезинфекције газдинства, објекта, опреме и возила мора се обављати под непосредним инспекцијским надзором републичке ветеринарске инспекције;

Све производне јединице, које су функционално и физички повезане са зараженим газдинством, морају бити дезинфиковане (инкубатори, складишта за јаја, просторије за паковање, фабрике за прераду јаја). Возила која су коришћена за превоз јаја, животиња, хране за животиње, стајњака и другог контаминираних материјала морају бити дезинфикована.

8.1. Дезинфекција објеката у којима се налазила инфицирана живина

а) Уводна (припремна) дезинфекција:

Одмах након завршетка поступка убијања живине и гајених птица спроводи се поступак уводне дезинфекције објеката и опреме у којима је држана инфицирана живина. Све површине унутар објекта, укључујући опрему и убијену живину

напрскати раствором радног раствора дезинфицијенса у количини од 1л/м². Дезинфекционо средство избора за ову намену је 2% раствор NaOH. Оставити да дезинфицијенс делује наредних 30 минута. Након истека овог периода започети изношење лешева живине.

У случају да се живина убија ван објекта, објекат напрскати раствором 2% NaOH након изношења живине, а живину напрскати дезинфицијенсом по завршетку поступка убијања и транспортовати до места нешкодљивог уништавања.

б) Механичко чишћење и прање

Након завршетка убијања живине и изношења лешева из објекта приступа се детаљном механичком чишћењу објекта, а потом и прању. Циљ овог поступка је уклањање грубих нечистоћа и омогућавање што бољег контакта површина, које се дезинфикују, и радног дезинфекционог раствора. Осим тога, органске материје на себе везују вирусне партикуле и смањују ефекат дезинфекције с обзиром на то да дезинфицијенс теже допире до узрочника болести.

С тим у вези мора се спровести чишћење и прање зидова, плафона и подова у циљу што комплетнијег одмашћивања и скидања органске материје. За прање се може користити вода под притиском којој су додата средства за одмашћивање. Приликом употребе воде под притиском избегавати накнадно контаминирање већ очишћених површина због прскања течности са прљавих површина на већ очишћене.

За одмашћивање се може користити 3% топли раствор (55°C) NaCO₃ коме је додато 0,3% натријум мета силикат и уз употребу притиска од 80-100 бара. Опрему, зидове и подове прати до постизања «сензорне» чистоће. Метална опрема као што су кавези може се деконтаминирати термичким третманом употребом пламена.

Сва опрема унутар објекта као што су: појилице, хранилице, елеватори и транспортери хране морају се опрати и третирати дезинфицијенсом најмање 24 сати. Најбоље је ову опрему прво раставити па онда опрати и дезинфиковати. Очистити опрему за осветљавање у објекту, с обзиром на то да су ови уређаји увек заплњани, и плафоне.

с) Текућа дезинфекција

После спровођења поступка уклањања грубе нечистоће и прања објекта и опреме приступа се дезинфекцији објекта и опреме. Дезинфицијенс наносити равномерно и темељно на све површине: зидове, подове, плафоне, спољашне површине зидова. Водити рачуна и о количини нанетог дезинфекционог средства, концентрацији и експозицији. **Поступак наношења дезинфицијенаса поновити након 24 часа.**

У објектима, код којих су подови направљени од водонепропусних материјала, као што су бетон, цигла, асфалт или други материјали, 2% раствор NaOH наносити у количини од 0.7л/м². На водонепропусне површине, као што су земљани подови, ако су набијени наносити раствор у количини од 1л/м² а на ненабијене земљане подове у количини од 1.5л/м².

Резервоари за воду морају се такође испразнити, опрати и дезинфиковати.

Торњеви и силоси за храну морају се испразнити, опрати топлим водом под притиском и на крају фумигирати.

Возила се дезинфикују после механичког чишћења и прања при чему посебну пажњу треба посветити, точковима, браницима, блатобранима и бочним странама возила.

Ситна опрема се може дезинфиковати потапањем у дезинфицијенс. Потопљена опрема треба да стоји у раствору потопљена најмање 4 часа.

Након прања и дезинфекције, све производне јединице фарме морају се фумигирати и дезинфиковати још два пута. **Други третман се спроводи након 14 дана.**

d) Завршна дезинфекција

Завршна дезинфекција се спроводи седам дана после другог третмана газдинства, објекта, возила и опреме. Поступак је идентичан као и код текуће дезинфекције.

8.1 Листа дезинфицијенаса који су активни против вируса високо патогене авијарне инфлуенце, концентрације и препоруке за употребу

- (а) натријум хидроксид: 2% раствор за дезинфекцију отворених површина, зидова, подова, делова опреме који су отпорни на натријум хидроксид, дезинфекцију точкова у дезинфекционим баријерама;
- (б) персирћетна киселина: 1-3% раствор за дезинфекцију подова, зидова, опреме, возила;
- (в) натријум хипохлорит: 2% активне хлорне солуције за дезинфекцију опреме;
- (г) кватернерне амонијумове соли: 4% раствор за третирање зидова, плафона, подова и опреме;
- (д) калијум пероксомоносулфат, сулфична киселина, натријум алкил бензен сулфонат- као готови препарат за третирање зидова, плафона, подова и опреме;
- (е) калцијум хидроксид: 3% раствор за третман подова и зидова;
- (ж) крезолна киселина: 2,2% раствор за третман подова;
- (з) синтетски феноли: 2% раствори за третман подова;
- (и) формалин и калијум перманганат: фумигација;
- (к) лимунска киселина: 2% раствор за дезинфекцију руку;

О обављеним пословима дезинфекције и утрошку средства за дезинфекцију обавезно је водити уредну евиденцију која треба да садржи:

- (а) назив утрошеног дезинфицијенса;
- (б) количину утрошеног дезинфекционог средства;
- (в) концентрацију радног раствора
- (г) за сваку извршену дезинфекцију обавезно је издати признаницу власницима газдинства и возила;

9.0. Вакцинација

9.1. У случајевима, када Министарство донесе одлуку о спровођењу ургентне или превентивне вакцинације, за потребе спровођења вакцинације обезбедиће и

дистрибуирати локалним центрима за контролу, превенцију, сузбијање и искорењивање авијарне инфлуенце, на чијој се територији планира вакцинација, следећу опрему и средства за рад:

- (а) довољну количину вакцине против авијарне инфлуенце;
- (б) одговарајућа средства за транспорт и складиштење вакцине;
- (в) пластичне вреће, отпорне на аутоклавирање у које ће се одбацити опрема за једнократну употребу, празне бочице од вакцина и други потенцијално ризичан отпад;
- (г) заштитну одећу и опрему за потребе тимова који ће вакцинисати живину;
- (д) средства и опрему за дезинфекцију;
- (е) формуларе односно потврде које се издају након обављене вакцинације.

9.2. Локални центри образују тимове за вакцинацију. Сваки тим чини најмање један ветеринар и један техничар. Тимови могу имати и већи број људи што ће зависити од обима посла. Људство за потребе тимова мобилише се од ветеринара и ветеринарских техничара ветеринарских станица. У случају потребе могу се ангажовати ветеринари и ветеринарски техничари ветеринарских амбуланти.

9.3. Особље, задужено за вакцинацију, примењиваће и придржаваће се свих процедура заштите од инфекције. Пре сваког одласка на терен обавезно је пресвлачење и употреба заштитне одеће, обуће, наочара, маске и заштитних рукавица. Сва употребљена опрема за једнократну употребу и употребљене бочице од вакцина се пакују у пластичне вреће отпорне на аутоклавирање и нешкодљиво уништавају: аутоклавирањем, спаљивањем или другим методама.

9.4. Вакцинацију спроводити према упутству произвођача вакцине.

9.5. На почетку радног дана тимови за вакцинацију задужују вакцину и према радном налогу, односно локалном плану вакцинације у коме су наведена газдинства и приближан број живине коју треба вакцинисати, спроводе акцију вакцинације.

9.6. Ветеринари тимова за вакцинацију обавезно обавештавају власника живине о разлозима вакцинације, ризицима које вакцинација носи и обавези поштовања забрана и ограничења у односу на вакцинисану живину.

9.7. Особље тимова за вакцинацију облачи на себе заштитну одећу и опрему и улазе на газдинства односно у објекте у којима се налази живина одређена за вакцинацију. Пре почетка вакцинације врши се клиничко испитивање живине. Након завршетка вакцинације попуњава се потврда о извршеним заштитним цепљењима.

У случају да постоји сумња на авијарну инфлуенцу и да живина показује симптоме болести, не спроводи се вакцинација и без одлагања обавештава ветеринарска инспекција. Вакцинишу се само здраве животиње.

9.8. Коришћена опрема се чисти, дезинфикује и стерилише након завршетка вакцинације живине. Спроводи се и темељна лична дезинфекција особља пре одласка са газдинства, како би се избегао ризик ширења инфекције од стране особља тимова за вакцинацију.

9.9. Тимови воде евиденцију о вакцинисаној живини и газдинствима на којима се живина налази. Локални центри воде прецизну евиденцију о количини испоручене вакцине, броју вакцинисаних животиња и газдинствима на којима се налази вакцинисана живина.

10.0. По завршетку дневног посла, тимови за вакцинацију се враћају у центар за вакцинацију, где на безбедан начин одбацују опрему за једнократну употребу у посебне контејнере или вреће за аутоклавирање. Опрема која може да се користи више пута се чисти, пере, дезинфикује и стерилише.

11.1. Локални центри свакодневно планирају кампању вакцинације, прате реализацију вакцинације, планирају евентуално ангажовање додатног људства и достављају Министарству, односно Републичком центру, следеће податке:

- (а) телефоном сваки дан извештава Републички центар о степену реализације и напредовању вакцинације;
- (б) по завршетку радног дана сачињава детаљан извештај на основу информација добијених од ветеринара и један примерак тог извештаја доставља Републичком центру. Извештај између осталог садржи податке о: броју вакцинисаних животиња, броју ангажованих екипа, евентуалном појављивању угинућа и морибундних случајева живине;

12.0. Након завршетка вакцинације живина се контролише најмање још седам дана на присуство симптома авијарне инфлуенце.

АНЕКСИ УПУТСТВА ЗА ВЕТЕРИНАРЕ

Анекс 1. Формулар за предају узорака

Анекс 2. Листа образаца епидемиолошке анкете

Анекс 3. Скала за израчунавање концентрације радног раствора NaOH према измереном рН радног раствора

Анекс 4. Упутство за паковање лабораторијског материјала и слање у лабораторију

Анекс 5. Табле и траке за означавање жаришта заразе, угрожене и заражене зоне и дезинфекционог пункта

Анекс 6. Упутство за израду дезинфекционих баријера

Анекс 7. Изјава лица која су боравила у зараженим или на заразу сумњивим двориштима и другим локацијама

Анекс 8. Упутство за новинарске екипе

Анекс 1.

ИНФЛУЕНЦА ЖИВИНЕ
Формулар за предају узорака

Округ.....	Ветеринар.....	Телефон фах.....	Датум/...../.....	Приступни број
------------	----------------	------------------------	-------------------------	----------------------

Објект: Општина
Идентификациони број газдинства
Власник.....
Пуна адреса.....

ВРСТЕ И КАТЕГОРИЈЕ

☐ Ћурке-родитељи(*) бр.....	☐ Товне ћурке(*) бр.....
☐ Бројлер-родитељи бр.....	☐ Узгајивачи носиља бр.....
☐ Носиље бр.....	☐ Бројлери бр.....
☐ Друге врсте (натзначити) бр.....	

(*) Вакцисане против инфлуенце живине НЕ Бр вакцинација
ДА

САКУПЉАЊЕ УЗОРАКА ИЗ/ОД

☐ СУМЊА НА ЗАРАЗУ ☐ датум пријаве.....
☐ Потврђено жариште
☐ Објект епидемиолошки везана за жариште ☐ Име и ИД број објекта
.....
☐ Фарма која се налази у зараженој зони ☐ Име и ИД број објекта.....
.....
☐ Фарма која се налази у угроженој зони ☐ Име и ИД број објекта.....
.....
☐ Тестирање животиња у промету
☐ Мониторинг програм
☐ Друго.....

АНАМНЕСТИЧКИ ПОДАЦИ

Врсте и категорије	појава клин.знакова	Симптоми	% морталитета	Од/до
.....
.....
.....

Врсте	сакупљени	Бр узорка	за детекцију	
			Антитела	Вируса
.....		☐	☐
.....		☐	☐
.....		☐	☐
.....		☐	☐

ИДЕНТИФИКАЦИЈА УЗОРКА		
Ид.бр. газдинства или објекта	Врсте	Сакупљени узорак

Потпис

.....

БРОЈ И ВРСТА ПРИСУТНИХ ПТИЦА

Кокошке Тов Бр..... Приплодне бр..... Носиља бр.....
Ђурке Тов Бр..... Приплодне бр.....
Бисерке Тов Бр..... Приплодне бр.....
Патке Тов Бр..... Приплодне бр.....
Голубови Тов Бр..... Приплодне бр.....
Фазани Тов Бр..... Приплодне бр.....
Гуске Тов Бр..... Приплодне бр.....
Патке Тов Бр..... Приплодне бр.....
Препелице Тов Бр..... Приплодне бр.....
Јаребице Тов Бр..... Приплодне бр.....

Друго
.....

Датум приспећа/...../..... Пол: Старост
...../...../..... Пол: Старост

ИНКУБАТОРСКА СТАНИЦА ПОРЕКЛА

Да ли је инкубаторска станица предузеће НЕ ДА

Предузеће..... Адреса
Општина Округ.....
Телефон Фах.....

Дебикирање/сечење кљунова: Датум/...../.....

Извео: Члан фамилије Запослено особље Друго особље Други.....

Напомене

.....
.....
.....
.....

СИСТЕМ ОБЈЕКТА

Стаја НЕ Бр.....
ДА Бр.....

Тунели НЕ Бр.....
ДА Бр.....

Врста система за вентилацију

- Природна
- Природна са вентилаторима
- Вештачка

Систем слободног држања НЕ
ДА м².....

Мрежа за заштиту од дивљих птица : НЕ ДА

Могућност долажења у контакт са дивљим птицама

НЕ ДА Врсте.....
.....
.....

Друге птице присутне на истом месту (слободне или не)

НЕ ДА Врсте.....
.....
.....

Да ли има бара или језера:

НЕ ДА

Други резервоари воде: НЕ ДА (наведите).....

Присуство свиња НЕ ДА Бр.....
Друге животиње НЕ ДА (навести).....

Напомене
.....

ДОДАТНЕ ПОТРЕБНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ:

1. Топографија објекта

Мора да се нацрта мапа инфицираног објекта/земље, јасно назначујући производне јединице, животиње смештене у њима, назначујући главне путеве за улаз на земљиште/објекат

Подаци о уносу/ширењу инфекције: информација потребна за тачке а), б), ц) итд. мора бити прикупљена за сва кретања животиња/људи и по потреби поновити анкету.

2. Кретање птица: потребне информације

а) Увођење птица из других објекта/инкубаторских станица/фарми НЕ ДА

(двадесет дана пре почетка првих клиничких знакова)

Датум/...../..... Бр. ВрстеОбјекат инк.стан.

Име фарме Бр. газдинства

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Адреса Бр.

Општина Округ.....

б) Увођење птица са изложби/пијаца/вашара НЕ ДА

(двадесет дана пре почетка првих клиничких знакова)

Датум/...../..... Бр. Врсте

Порекло: Вашар Пијаца Изложба

Име фарме Бр. газдинства

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Општина Округ.....

ц) Одлазак птица/јаја на друге фарме/објекте/

инкубаторске станице/кланице НЕ ДА

(у временском размаку од двадесет дана пре почетка првих клиничких знакова и датума кад је објекат стављен под забрану)

Датум/...../..... Бр. Врсте

Дестинација: Други објекат инкуб. стан. Кланица

Друго.....

Име објекта

Идентификациони. бр. газдинства

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Општина Округ.....

д) Одлазак птица/јаја на друге вашаре/пијаце/изложбе НЕ ДА

(у временском размаку од двадесет дана пре почетка првих клиничких знакова и датума кад је објекат стављен под забрану)

Датум/...../..... Бр. Врсте

Дестинација: Вашар Пијаца. Изложба Друго.....

АдресаБр.....

Општина Округ.....

3. КРЕТАЊЕ ЉУДИ: МОГУЋИ НАЧИНИ УНОШЕЊА ИЛИ ШИРЕЊА ИНФЕКЦИЈЕ (У временском размаку од двадесет дана пре почетка првих клиничких знакова и датума кад је објекат стављен под забрану):

НЕ ДА

Датум/...../..... Презиме и име.....

Ветеринар Техничар Екипа за вакцинацију Дебикирање Други фармер

Трговац Други (назначити)

АдресаБр.....

Општина Округ.....

Бр телефона

Претходно посетили фарму: Име.....

Општина Округ.....

а) ИНДИРЕКТНИ КОНТАКТ СА ДРУГИМ ОБЈЕКТИМА СА ЖИВИНОМ

(Заједничка употреба опреме, возила, сточне хране, особља, итд. у временском размаку од двадесет дана пре почетка првих клиничких знакова и датума кад је објекат стављен под забрану):

НЕ

ДА

Датум контакта/...../.....

Име објекта

Ид.број газдинства

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Адреса

Општина

Округ.....

Врсте животиња које су у објекту..... Бр.

зај. употреба возила. зај. употреба сточне хране зај. употреба

опреме

 зај. употреба особља сакупљање/рециклирање отпада

друго (назначити)

б) ДРУГИ ОБЈЕКТИ ИСТОГ ВЛАСНИКА

НЕ

ДА

Име објекта

Ид.број газдинства

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Адреса

Општина Округ.....

Врсте животиња које су у објекту..... Бр.

празно пуно

ц) ОБЈЕКТИ СА ЖИВИНОМ У БЛИЗИНИ ЖАРИШТА

НЕ ДА

Име објекта

Ид.број газдинства

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Адреса

.....

Општина Округ.....

Врсте животиња које су у објекту..... Бр.

празно пуно

АНАМНЕСТИЧКИ ПОДАЦИ

НЕДЕЉНИ МОРТАЛИТЕТ

Подаци који се односе на морталитет забележен у 6 недеља пре појаве
клиничких знакова

ОД	НЕДЕЉА	ДО	БРОЈ УГИНУЛИХ ЖИВОТИЊА

Примедбе:

.....
.....
.....
.....
.....

Датум појаве клиничких знакова АИ /...../.....

Клинички знакови које је приметио
фармер:.....

.....
.....
.....
.....
.....

УКУПАН БРОЈ ПТИЦА Објекат стављен под забрану (мртве или живе)	Број оболелих птица (Објекат стављен под забрану)	Број уинулих птица (Објекат стављен под забрану)	Број депопулисаних птица

Ове информације морају да се односе на податке сакупљене када је објекат стављен под забрану са морталитетом и морбилитетом који се односи на сумњу на инфлуенцу живине

ВАКЦИНАЦИЈА птица

Практикована је вакцинација птица	НЕ	ДА
Датум вакц. Врста вакцине	Комерцијално име	Административни пут
...../...../.....
...../...../.....
...../...../.....
...../...../.....
...../...../.....
...../...../.....
...../...../.....

(1) Живе или инактивисане

Особе које су спровеле вакцинацију:

фамилија запослени друго особље други.....

Напомене

.....

АДМИНИСТРАЦИЈА ЛЕКОВА

У задњих 15 дана: НЕ ДА

.....

Особље које је давало медикамент:.....

.....

фамилија запослени друго особље други.....

Напомене

.....

КЛИНИЧКА ИСТРАЖИВАЊА ПО ВРСТАМА

Врста

Депресија

Распираторни симптоми: благи
 акутни

Пад носивости

Оток, цијаноза и крварење

Дијареја

Неконтролисано кретање

Друго.....

...

УКУПНИ НАЛАЗИ

Ринитис и синуситис

Трахеитис

Анекс 3.

**Скала за израчунавање концентрације радног раствора NaOH према
измереној рН вредности радног раствора**

	рН радног раствора	Концентрација радног раствора у %
1.	12.7	0.5
2.	13.1	1
3.	13.5	2
4.	13.8	3

Анекс 4.

УПУТСТВО ЗА ПАКОВАЊЕ ПАТОЛОШКОГ МАТЕРИЈАЛА И УПУЋИВАЊЕ У ЛАБОРАТОРИЈУ

Паковање узорака обављаће се на следећи начин:

- 1) примарну посуду (пластични контејнер) са узорком херметички затворити и ставити у већу секундарну водонепропусну посуду (већи контејнер) која се такође херметички затвара. За херметичко затварање може се користити парафин или адхезивна трака. Приликом процењивања величине примарне посуде рачунати и на потребну количину транспортног медија. Запремина примарне посуде не сме прелазити већу запремину од 500 мл или 500 грама.
- 2) спољашност контејнера дезинфиковати.
- 3) између примарне посуде и секундарне посуде уметнути обичну или папирну вату у количини довољној да у случају лома примарне посуде може да упије сву количину садржаја.
- 4) примарна посуда се убацује у секундарну посуду. Секундарна посуда мора бити довољно јака и мора задовољавати IATA стандард који подразумева и тест пада са висине од 1.2 метара. Секундарна посуда мора бити водонепропусна и величине од најмање 100 милиметара спољашњег дијаметра.
- 5) секундарна посуда се пакује у спољашње паковање чија запремина не сме да прелази 4 литара односно 4 кг. По потреби може се користити за расхлађивање суви или влажни лед. У зависности од врсте леда, спољни суд, односно паковање, мора бити такво да пропушта CO₂, односно ако се користи влажни лед не дозвољава цурење. Секундарна посуда се у кутији фиксира стиропором или обичном хартијом.
- 6) спољна посуда, односно пакет мора бити правилно означена. Ако се материјал шаље у међународну референтну лабораторију спољна посуда мора бити означена на следећи начин:

ANIMAL PATHOGEN- PACKAGE TO BE OPENED AT THE AVIAN
VIROLOGY SECTION, VLA, WEYBRIDGE, IMPORTATION AUTHORISED
BY LICENCE NUMBER*.....ISSUED UNDER THE IMPORTATION OF
ANIMAL PATHOGEN ORDER

У простору назначеном за унос броја (....*.....) уноси се један од следећих бројева:

- за вирусе авијарне инфлуенце AHZ/223/22002/5*
- за ткива и друге материјале AHZ/2074C/2004/3*

Како се ови лиценци бројеви временом мењају референтна лабораторија мора с времена на време пре слања материјала да провери исправност броја.

Узорци се шаљу на следећу адресу:

Avina Virology
VLA Weybridge
New Haw
Surrey KT 15 3NB
UNITED KINGDOM

- 7) приликом паковања користити индивидуалну заштитну опрему (заштитна одела, рукавице, маске и наочаре) и водити рачуна да не дође до контакта инфективног материјала са незаштићеним деловима тела. Након завршетка паковања извршити темељну дезинфекцију радног простора на коме је упакован материјал.

Материјал упакован на овај начин задовољава услове паковања прописане Инструкцијом за паковање П650, тринаесте ревизије модела прописа Уједињених Нација који регулишу транспорт инфективних супстанци и безбедан је за слање, односно испуњава услове паковања прописане IATA 602 инструкцијом.

Узорке мора пратити Захтев за врстом лабораторијског испитивања који између осталог мора да садржи податке о животињској врсти, броју и врсту узорка и адресу пошиљача. Узорак, који се шаље у међународну референтну лабораторију мора да прати Упут односно пропратни акт Министарства. Узорак у међународну референтну лабораторију се шаље неком од специјализованих агенција за транспорт опасних материјала као што је ТНТ. Поред Упута Министарства, попуњава се и посебан образац који се добија од транспортне агенције, намењен царинским властима приликом уласка узорка у земљу дестинације.

Паковање материјала и припрему узорка за слање у међународну референтну лабораторију врши национална лабораторија за авијарну инфлуенцу, на захтев и уз одобрење Министарства.

Контакт телефон агенције ТНТ је 064 11 56 896.

Анекс 5.

Табле и траке за означавање: жаришта заразе, угрожене, заражене зоне и дезинфекционог пункта

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ
ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ
Управа за ветерину

УГРОЖЕНА ЗОНА! АВИЈАРНА ИНФЛУЕНЦА!

ЖАРИШТЕ ЗАРАЗЕ! АВИЈАРНА ИНФЛУЕНЦА!

ЗАБРАЊЕН ПРИСТУП! ЖАРИШТЕ ЗАРАЗЕ!

СТОП!
обавезна
дезинфекција
возила

Анекс 6.

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ
ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ
Управа за ветерину

УПУТСТВО ЗА ИЗРАДУ ДЕЗИНФЕКЦИНИХ БАРИЈЕРА

ПОШТОВАНИ ГРАЂАНИ!

У циљу заштите здравља ваших животиња, заштите ваше имовине и вашег здравља молимо вас да на улазима у ваша дворишта и ваше објекте у којима држите животиње обавезно поставите дезинфекционе баријере ради дезинфекције возила, руку и обуће људи. Такође вас молимо да посетите вашим домаћинствима, од стране посетиоца и суседа, сведете на минималну могућу меру и захтевате обавезну дезинфекцију руку, обуће и возила.

За израду дезинфекционих баријера можете користити следећу опрему и средства:

1. на улазу у двориште поставити слој сламе у дебљини од 15 центиматара или комад сунђера. Ако је могуће, дезинфекциона баријера треба делимично да буде укопана у земљу дубине око 15 цм. Величина дезинфекционе баријере односно газишта треба да буде таква да точкови возила могу да направе пун круг преко газишта и буду дезинфиковани у целости (за путничко возило најмање 2 метара пута 1 метар, а за пољопривредна моторна и друга возила величину одредити у зависности од величине возила)
2. за дезинфекцију возила треба користити масну соду (натријум хидроксид-жива сода) у раствору од 2%. Раствор се прави на следећи начин: на 9,8 литара обичне воде додати 200 грама масне соде. Након отапања соде раствор прелити преко слоја сламе или сунђера који је постављен на месту дезинфекционе баријере. Свакодневно вршите допуну течности у дезинфекционој баријери додавањем нових количина растворене соде. Приликом рада обавезно користити заштитне наочаре и гумене рукавице ради заштите руку од корозивног деловања масне соде (могу се користити заштитне рукавице и наочаре намењене за заштиту приликом руковања са хербицидима и средствима за заштиту биља)
3. на улазу у двориште, када је температура изнад нуле, поставите посуду са 0,2-0,3% раствором лимунске киселине (лимунтус - може се набавити у свакој продавници мешовите робе) у обичној води. Раствор се може направити додавањем 2-3 грама лимунске киселине на литар обичне воде. Када је температура испод нуле посуду унети у затворен простор, али обавезно захтевати од посетиоца да руке дезинфикују овим раствором тако што ће те их посипати на улазу у ваше двориште. Уместо лимунске киселине може се користити и неки од готових комерцијалних препарата за дезинфекцију руку које можете набавити у ветеринарским станицама или некој од апотека.

Анекс 7.

ИЗЈАВА

лица која су боравила у зараженим или на заразу сумњивим двориштима или другим зараженим локацијама

Изјављујем да сам упознат са забраном, да по изласку из зона заражених и угрожених од високо патогене авијарне инфлуенце, нећу посећивати ниједно газдинство, сајам, изложбу, инкубаторску станицу или било који други објект у коме се одгаја или држи живина или птице, најмање седам дана од момента изласка из заражене и угрожене зоне.

Обавезујем се да ћу непосредно пре напуштања угрожене зоне извршити детаљно прање аутомобила.

Обавезујем се да ћу сву своју обућу и одећу детаљно очистити и опрати одмах по доласку кући или на друго одредиште.

Изјаву дајем под пуном моралном, материјалном и кривичном одговорношћу.

Датум и време напуштања
угрожене зоне:

изјаву дао:

У Бајиној Башти _____

ЈМБГ _____

Анекс 8.

ИНФОРМАЦИЈА ЗА НОВИНАРЕ И ТЕЛЕВИЗИЈСКЕ ЕКИПЕ КОЈЕ ПОСЕЂУЈУ ПОДРУЧЈА ЗАХВАЋЕНА АВИЈАРНОМ ИНФЛУЕНЦОМ

Благовремена и објективна информисаност становништа у ситуацијама, као што је појава високо патогене авијарне инфлуенце, је добродошла, корисна и од великог значаја у поступку сузбијања свих болести, не само високо патогене авијарне инфлуенце. Помоћ новинара и телевизије је добродошла. Путем медија је могуће најквалитетније и најбрже обавестити све заинтересоване субјекте, почев од становништва подручја у којима је болест откривена, јавности и свих осталих државних и других структура и организација.

У циљу што боље сарадње, квалитетног информисања и спречавања ризика разношења инфективног агенса са места жаришта заразе, ширења заразе и угрожавања личног здравља, моле се новинари да сарађују са надлежним ветеринарским службама на терену и да поштују препоруке кретања и понашања у зараженим и угроженим зонама. Новинарима ће бити омогућен приступ свим информацијама.

Препорука и захтев ветеринарске службе је да сви новинари, који посеђују заражена и угрожена подручја, пре него што уђу у угрожену зону затраже помоћ и обавесте припаднике МУП-а и раднике ветеринарских служби, затечене на дезинфекционим пунктовима између угрожене и слободне зоне о свом присуству.

Новинари ће бити упућени, од стране службених лица, на ветеринарску инспекцију у локалном центру. У локалном центру ветеринарска инспекција ће их обезбедити заштитном опремом и одећом и провести кроз угрожену и заражену зону на безбедан начин, где ће моћи да снимају, интервјуишу и прикупљају све врсте информација за које су заинтересовани. Инсистирање на овим процедура се захтева због спречавања ризика разношења инфективног материјала са места жаришта. Инфективни агенс, односно вирус високо патогене авијарне инфлуенце, могуће је пренети на различите начине, укључујући руке, одећу, обућу, возила, предмете и другу опрему. С тим у вези, а ради спречавања разношења узрочника болести, постоје епизоотиолошке процедуре кретања људи и возила кроз заражену и угрожену зону, процедуре које елиминишу или смањују могућност преношења инфективног агенса на минималну меру. Непоштовање ових процедура и кретање на своју руку може угрозити безбедност свих нас и изазвати велике економске штете, а такође подразумева кривичну и материјалну одговорност.

**РЕПУБЛИЧКА ВЕТЕРИНАРСКА
ИНСПЕКЦИЈА**

Прилог 2.

Критеријуми и фактори ризика, које треба разматрати приликом доношења одлуке о примени мере нешкодљивог уништавања живине и гајених птица на газдинствима која су у контакту са зараженим газдинствима и на газдинствима под ризиком у додатној заштитној зони

Критеријуми и фактори ризика

За депопулацију	Против депопулације
Клинички знаци указују на авијарну инфлуенцу на газдинствима у контакту	Нема клиничких знакова болести код живине на газдинствима у контакту и не постоји епизоотиолошка повезаност
На газдинству се налази високо пријемчива врста живине у већини	На газдинству се не налази високо пријемчива врста живине у већини
Промет живине и/или других гајених птица са заражених газдинства на газдинства у контакту у периоду после уношења вируса авијарне инфлуенце на заражена газдинства	Није било промета живине и/или других гајених птица са заражених газдинства на газдинства у контакту у периоду после уношења вируса авијарне инфлуенце на заражена газдинства
Газдинства у контакту се налазе у подручју са веома великом густином насељености живине	Газдинства у контакту се налазе у подручју са ниском густином насељености живине
Болест је већ извесно време присутна на газдинству са великом вероватноћом да је дошло до ширења болести са газдинства, на коме је доказана авијарна инфлуенца, пре уништавања живине	Болест је већ извесно време присутна на газдинству, али је ширења болести са газдинства, на коме је доказана авијарна инфлуенца, било ограниченог карактера до уништавања живине
Удаљеност газдинства у контакту је мања од 500* м од заражених газдинства, на којима је потврђена авијарна инфлуенца	Удаљеност газдинства у контакту је већа од 500* м од заражених газдинства, на којима је потврђена авијарна инфлуенца
Газдинства у контакту су повезана са више од једним зараженим газдинства, на којима је потврђена авијарна инфлуенца	Газдинства у контакту нису повезана са газдинствима на којима је потврђена авијарна инфлуенца
Епизоотија није под контролом. Расте број појављивања нових случајева болести на новим газдинствима (секундарно појављивање болести)	Епизоотија је под контролом

*У случајевима, када је густина насељености живине на једном подручју висока треба изабрати већу удаљеност од 500м.

Прилог 3.

Критеријуми за доношење одлуке о убијању или дозвољавању транспорта живине и приплодних јаја са газдинства на којима је доказана инфекција ниско патогеним сојем авијарне инфлуенце

Приликом доношења одлуке о дозвољавању транспорта живине и приплодних јаја или доношења одлуке о убијању и нешкодљивом уништавању живине републичка ветеринарска инспекција и Министарство треба да разматрају следеће факторе:

- (а) врсту живине или гајених птица које се налазе на газдинству;
- (б) број других објеката и газдинства око газдинства на коме се живина налази, односно око газдинства са ког се планира испорука пошиљке;
- (в) локацију кланице и инкубаторске станице;
- (г) примењене биосигурносне мере на газдинству и производним јединицама, биосигурносне мере које ће се применити током транспорта и у кланици;
- (д) путању транспорта пошиљке;
- (е) доказе ширења болести;
- (ж) ризик по здравље људи, ако постоји;
- (з) даљи третман производа;
- (и) социо-економске и друге утицаје.

ДИРЕКТОР

др Дејан Крњић